

คู่มือ พระสังฆมิการ

สำนักพระสังฆมิการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

**เอกสารถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการ
หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป
ประกอบด้วย**

**พระราชบัญญัติคณะสปช
กฎมหาเถรสมาคม
คำสั่ง ประกาศ มติเกี่ยวกับการปกครอง**

**สถาบันพระสังฆาธิการ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ**

พระราชบัญญัติคณะสบฯ

พิมพ์ครั้งที่ ๒
ปีที่พิมพ์ ๒๕๔๔
จำนวน ๕๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย สถาบันพระสังฆาธิการ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

รวบรวมและเรียบเรียง
นายอรัญ วิธีเจริญ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ

ตรวจต้นฉบับ
นายอรัญ วิธีเจริญ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
นายอุดมศักดิ์ ชูโตรานะ นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๗๑๔ - ๗๑๖ ซอยบ้านบาน ถนนบำรุงเมือง กทม. ๑๐๑๐๐
โทร ๐ ๒๒๒๗ ๗๗๕๙, ๐ ๒๒๒๗ ๕๕๔๔ โทรสาร ๐ ๒๖๒๑ ๔๔๗๐

(พิมพ์ถวายพระสังฆาธิการ)

คำนำ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ โดยมีหน้าที่ทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ คุ้มครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางศาสนา

พระสังฆาริการนับเป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่ระดับ วัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการวัด มีเจ้าคณะพระสังฆาริการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค ทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎหมาย กฎหมาเดรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหนีอตน จึงจำเป็นจะต้อง รับทราบในเรื่องที่เกี่ยวข้องว่าด้วยพระราชนบัญญัติคณะสงฆ์ กฎหมาย กฎหมาเดรสมาคม ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ มติการปกครองคณะสงฆ์

เอกสารฉบับนี้ได้รวบรวมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรถ่ายความรู้แด่ พระสังฆาริการ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ชีบพระสังฆาริการจำเป็นจะต้องรับทราบ และถือปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารการปกครองวัดจะได้ทำให้กิจกรรม ทางพระพุทธศาสนา มีความเจริญมั่นคงสืบไป

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะก่ออำนวยประโยชน์ให้แก่เจ้าคณะ พระสังฆาริการตามลำดับ

สถาบันพระสังฆาริการ
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สารบัญ

กกฎหมายพระสังฆ์ สมัยรัชกาลที่ ๑	๓
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ สมัยรัชกาลที่ ๕	๓๑
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔	๕๙
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	๖๓
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕	๗๕
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมและที่แก้ไขเพิ่มเติม	๙๕
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	๑๐๑
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคและที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑๐๙
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑๑๐
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆा�ධิการและที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑๒๐
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสและที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑๓๕
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปचามายและที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑๓๘
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร	๑๔๙
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	
ว่าด้วยการลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุ	๑๕๔
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสและที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑๕๖
กกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑)	
ว่าด้วยการลงนิคหกรรม	๑๖๑

กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	
ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม	๑๙๔
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	
ยกเลิกกฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖)	๑๙๕
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกรองคณะสงษ์ส่วนภูมิภาค	๑๙๖
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	
ว่าด้วยระเบียบการปกรองคณะสงษ์	๑๙๗
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการลัทธิการ	๒๐๗
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการอุปปัจจาย	๒๒๒
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๓๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการไวยาวัจกร	๒๓๒
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๓๖)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส	๒๓๗
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๒๐ (พ.ศ. ๒๕๓๖)	
แก้ไขเพิ่มเติมกฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	๒๔๑
ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการลัทธิการ	
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๓๖)	
ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ	๒๔๔
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๓๖)	
แก้ไขเพิ่มเติมกฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๓๕)	๒๔๙
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกรองคณะสงษ์ส่วนภูมิภาค	
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑)	
ว่าด้วยระเบียบการปกรองคณะสงษ์	๒๕๑
กฏหมายเดรสมាគ ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑)	
ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการลัทธิการ	๒๖๓

กฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๒๕ (พ.ศ. ๒๕๔๕) ว่าด้วยการโอนอำนาจหน้าที่กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๒๔๐
กฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๔๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการพระอุปัชฌาย์	๒๔๓
กฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๒๗ (พ.ศ. ๒๕๔๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์	๒๔๖
กฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๒๘ (พ.ศ. ๒๕๔๖) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตราสัญญาฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการพระสังฆาริการ	๒๔๙
พระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (พ.ศ. ๒๕๔๗)	๒๕๑
ประธานาธิบดี	๒๕๓

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์
และ
กฎหมายการสามาคມ

มติมหาเถรสมาคม
ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๖
สำนักเลขานุการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๒๗/๒๕๔๖

เรื่อง โครงการปฏิบัติธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๖ เลขานุการมหาเถรสมาคมเสนอว่า เนื่องจากภัยภัยในพระพุทธศาสนา เกิดจากการที่พุทธศาสนาไม่ศึกษาและปฏิบัติตามพุทธธรรม ทำให้ไม่สามารถนำพุทธธรรมมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นagarสูบalaรับหลักการและเน้นขอบกับนโยบายเรื่องการศึกษาปฏิบัติธรรม จะเกิดผลดีหลายด้าน จึงควรกระตุ้นให้พุทธศาสนามีการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง เริ่มด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่สนใจได้มีการปฏิบัติธรรม โดยการฝึกอบรม วิปัสสนาภัมมภูฐาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำโครงการนี้เพื่อปูทางให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นควรนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดทราบ ที่ประชุมรับทราบ พร้อมทั้งขออนุโมทนา และเมื่อรับทราบให้ความเห็นชอบโครงการแล้ว ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคมอีกครั้งหนึ่ง

ผลสำรวจที่

๑๙

(อุดม เจริญ)

เลขานุการมหาเถรสมาคม

กฎหมายประสงค์
ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๑
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

โดยต่อแต่ให้มีพระธรรมเทศนาและสำแดงพระธรรมเทศนาให้ธรรมเป็นทานนั้น มีผลประเสริฐกว่าสรรพทานทั้งปวง ซึ่อว่าให้พระนิพพานเป็นทาน จนสมเด็จอันรินทราริราชได้ทรงฟังแจ้งว่าผ่านนิสัยเป็นอันมาก ทราบทูลขอพรไว้ ให้พระพุทธองค์มีพระพุทธอภิการ ตรัสสั่งเป็นพุทธบัญญัติไว้ ให้ผู้สำแดงและผู้มีพระธรรมเทศนาเป็นธรรมทานนั้น อุทิศผลไปถึงสมเด็จอันรินทราริราชเจ้า อนึ่ง แม้ว่าผู้มีอิทธิฤทธิ์จะกระทำพื้นสกutchنمภูวีปให้รับเสนอดั่งน่ากลองใช้เกรียงแล้วแลนิมนตพระอรหารตเจ้านั่งแควหนึ่ง พระอนาคตมิแควหนึ่ง พระศักกิราคมิแควหนึ่ง พระโสดาแควหนึ่ง มีองค์พระพุทธเจ้าเป็นประธาน แผ่นไปในสกutchنمภูวีปแล้ววายจัตุปัจจัยทานทั้งสี่มีจิวรเนื้ออันเลอຍดดุจดังยอดตองอันอ่อนนั้น ก็ดี ผ่านนิสัยก็มีได้เสนอเท่าให้มีธรรมเป็นทานครั้งหนึ่ง เหตุฉนี จึงทรงพระกรุณาแสงงหาอุบายที่จะให้สมณพราหมณ์ เสนาบดี ประชาราษฎร์ทั้งปวงให้ได้สมบัติทั้งสามประการ พ้นจากจัตุราบายทุกขและสารากย จึงทรงพระอนุเคราะห์ให้ข้าทูลละของธุลีพระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อยสามารถไตรสรณะคีลห้าคีลแปดคีลศิบในสำนักนี้พระสงฆ์ทุกวันทุกเวลา เป็นปฏิบัติบุชาของมหากุศลวิเศศประเสริฐกว่าอามิคบุชาจัตุปัจจัยทาน แม้นจะวายทานให้มากตระบเทาถึงพระมหาโลกย ผลงานก็มีได้เสนอเท่ากองพระราชกุศลปฏิบุชา อนึ่ง ตั้งกองพระราชกุศลให้มีพระธรรมเทศนาเป็นธรรมทานให้ข้าทูลละของธุลีพระบาทฟัง ดังให้พระนิพานเป็นทานเป็นปฏิบุชา กองพระราชนากุศลอันจะนับประมาณผลงานนั้นมีได้ และพระบริญัติไตรปฎกธรรมนี้เมื่อบุคคลประพฤติเป็นสัมมาควระแล้วก็มีผลอันจะนับประมาณมีได้ เมื่อประพฤติผิดมิได้สัมมาควระในพระไตรปฎกธรรมนั้นก็จะมีโทษแก่บุคคลอันมีได้ควระนั้นเป็นครุโทษอันใหญ่หลวงหนักหนา ทุกวันนี้ สัตวทั้งปวงตั้งใจทำกุศล สิ่งใดตรวจน้ำประданาจะกับพระพุทธบาทสมเด็จพระศรีอาริยเมตไตรยเจ้า ๆ ก็ตรัสสั่งมาแก่พระมาไลยเทวเตรเจ้าว่า ให้ผู้สัตวทั้งปวงเคารพฟังพระมหาเวศสันดรชาญาณ อันประดับด้วยพระคณาพันหนึ่งนั้น จึงจะได้กับพระองค์ในอนาคต และทุกวันนี้อาณาประชา ราชภูมิทั้งปวงลงบ้างให้มีพระมหาเวศสันดรชาญาณนี้มีได้มีความสั่งเวศเลื่อมใสยเป็นธรรมควระ ฟังเอ้าแต่ถ้อยคำตอกคนอันหาผลประโยชน์มีได้ พระสงฆ์ผู้สำแดงนั้น ลงจำพวกมีได้เล่าเรียนพระไตรปฎก ได้แต่เนื้อความแปลร้อยเป็นภาษาล่อนแล้วก็มาสำแดงถ้อยคำตอกคนอ่อนอย่างช้า เห็นแต่ลักษณะการเลี้ยงชีวิตมิได้คิดที่จะร่าเรียนสืบไปทำให้พระศาสนามีเพื่อนเพื่อนเลื่อมสูญชวนกันประมาทในพระธรรมเทศนาจะได้เสวยทุกขเวทนา ในจัตุราบายภูมเป็นช้านาน จะมีได้กับพระพุทธบาทสำคัญพระศรีอาริยเมตไตรยเจ้าในอนาคต เหตุฉนี บรรจุพระมหัตติยพระองค์ได้มีพระมหากรุณาสาสเคราะห์สัตวทั้งปวงให้พ้นจากอาบายทุกขมีได้ลະเมินเฉียลี ครั้งนี้ทรงพระมหากรุณาตรัสเห็นอเกล้า ๆ สั่งว่า ให้

สมเด็จพระสังฆราช พระราชาคณะ พระสงฆ์ฝ่ายบริญัติ นักปราชราชบัณฑิตย์ให้พิจารณาค้นดูพระไตรปิฎกนั้นกีกับเห็นบทว่าผู้สำแดงแล้วผู้ฟังธรรมอันประมาทกล่าวถ้อยคำตกลอกคนองເອາธรรมนั้นมากล่าวเป็นอะธรรมไทยนั้นเป็นครุโทษอันใหญ่หลวงโดยอันต่างไป แต่จะสำแดงธรรมด้วยเสียงอันเป็นเสียงขับนั้นก็เป็นไทย และເອາธรรมมาผูกเป็นกาพย์กalon พิจิตรด้วยอักษรเป็นเพลงขับนั้นก็มีควร เหตุดังนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า แต่นี้สืบไปเมื่อนำให้พระสงฆ์ผู้สำแดงพระธรรมเทศนาและราชภูมิจังพระมหาชาติชากูนนั้น สำแดงแล้วฟังแต่ตามวาระพระบานาffect และอรรถคถาภูมิให้บริบูรณ์ด้วยผลอันสิงบนนั้นก็จะได้ กบสมเด็จพระศรีอาริย์เมตไตรยในอนาคตตามเทวราชโองการตรัสสั่งมาแก่พระมาไลยเทว เตระนั้น ห้ามอย่าให้เทศนาและฟังเทศนาเป็นกาพย์กalon และกล่าวถ้อยคำตกลอกคนองเป็นการ เล่นหัวเราะชื่นชมด้วยกัน ประมาทให้ผิดจากพระวินัยเป็นอันขาดที่เดียวแลให้พระภิกษุสงฆ์ เกณรฝ่ายคันธุร่วปีศาจธุรณะและอามาประชาราภูมิทั้งปวงประพฤติตามพระราชกำหนด กฎหมายนี้ จงทุกประการ

ถ้าพระสงฆ์เกณรและอามาประชาราภูมิได้มีได้ประพฤติตามพระราชกำหนด กฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้มิได้กระทำตามกฎหมายและญาติโยมพระสงฆ์เกณรรูปนั้นเป็นโทษตาม โภชนาญโภชนา

กฎให้ไว้ ณ วันเสาร์ เดือนสิงหาคม ขึ้นห้าค่ำ จุลศักราช ๑๒๔ ปีขาน นักขัตตรจัตวาศก ฯ

ข้อ ๒ กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการพระสงฆ์ราชาคณะอธิการฝ่ายคันธุร่วปีศาจ ธุรณะ นอกกรุงในกรุงหัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ตัวนัก ตัวนัก กอก ปากใต้ ฝ่ายเหนือจังหวัด ด้วยสมเด็จบรรมารถบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอันนั้นตามภารดิเรก เอกพิบูลย์สุนธรรมราชครรภ่า เป็นอัคਮหาสาสานุปถัมภ์พระพุทธศาสนา จำเริญศรีสวัสดิ์ ทั้งพระบริญัติปฏิปิฎิสาสนะให้ถาวරรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใส่นมัสการบูชาแก่เทพยdamnุษย์ ทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทโดยบูรพาพิมุข พร้อมด้วยอัคਮหานตรี กรรมวิชาติราชปะໂຮທตาให้ราชบัณฑิตย์ฝ่าพระบาทงกชมาศ จึงมีพระราชโองการดำเนินเรื่อง เหนือเกล้าฯ สั่งว่า มีพระราชอุณาหมิได้คิดแก่พระกาจและพระชนมชีพจนได้ครีราชสมบัติ ทั้งนี้ด้วยตั้งพระไทยจะบำรุงพระบวรพุทธศาสนาตามพระพุทธอภิวัชร์พระปะปนิโมกขสังวรวินัยนี้ ชื่อว่าพระศาสนา ถ้าพระภิกษุยังทรงพระปะปนิโมกขบริบูรณ์อยู่ตทราบได้ ชื่อว่าพระศาสนา ยังตั้งอยู่ตทราบนั้น เหตุฉนี้ จึงทรงพระราชครรภาราบริจากพระราชทรัพยเป็นอันมากเป็นจตุ ปัจจัยทานถวายพระสงฆ์และมีพระราชโวหารานุสarcน์ตักเตือน เพื่อจะให้พระสงฆ์ทั้งปวงใน

กรุงออกกรุงเทพ และนานาประเทศให้ทรงพระปารีโนกขังสั่งรศีลบริสุทธิ์ ให้เป็นเนื้อนานบุญ แก่สัตว์โลกยห่วันพีชครั้ททำท่านลงในเนื้อน้ำอันเลิศ จะได้เกิดผลเป็นอันมาก ด้วยกฎ พระภิกษุเป็นกฎอันประเสริฐทรงพระวินัยบันเทาโทษในภายจิต แล้ว Jam ได้คิดอาไลย ด้วยญาติโอม จนแต่ว่า มาตรามีปราณจะคร่ำงบันทึกสั่นตัวเสียมิให้มารดาธรัจกตัว กลัวจะ เป็นต้นหาสัณฐานะเนื่องเข้ากับการคุณเป็นนิวรกัมมัคจิตและผลจิต จึงหน่อยจากโกรจาก โอลจากหลงให้เกิดสมุทเฉทวิมุตตินิพานคุชได้จึงจักเป็นที่ให้ว่าที่บูชาแก่เทพยตามนุชยทั้งปวง ฝ่ายธรรมชาตเตก่อนก็มีศรัทธามิได้กระทำให้เป็นเสนอหาอาไลย ทำให้เจ้ากูเสียศีลสิกขบท บริสุทธิ์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย พระศาสนาก็รุ่งเรืองสืบมา และภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ตั้งอยู่ในกฎอัน ประเสริฐแล้วมิได้รักษาพระปารีโนกตามอริยวงศ์ประเพณี ปฏิบัติเข้าระคลอบหมายธรรมชาต ติดด้วยเบญจกุจกุณมิได้เห็นแก่พระศาสนा เห็นแก่หน้าบุทคนรับของฝากเงินทองของ ธรรมชาต ฯ ก็มิได้คิดแก่ศาสนาเข้าเป็นญาติโอมประภูบัติด้วยเสนอหาอาไลยให้กับปิยจังหันแก่ ภิกษุโดยคุณปติคุณแก่กัน ให้เสียศีลสิกขบทไปดุจหนึ่งสมีรักวัดบางว้าใหญ่ รับเข้าของเงิน ทองของอีเพงไว้เป็นอันมาก อีเพงเป็นชนถโทษถึงตายลิ่งของอีเพงเป็นของหลวงตามบท พระอัยการราชอาณาจักรสืบมา โดยบุราณราชประเพณี เนื้อความทั้งนี้ ก็ปรากฏทั่วพระนคร แขวง จังหวัด ถ้าสมีรักรักษสิกขบทจริงก็จะชวนขยายเอาของฝากนั้นมาแจ้งแก่สมเด็จ พระสังฆราชและพระราชาคณะผู้ใหญ่ทั้งปวงให้ปฤกษาตามบทพระวินัยว่า ทรัพยนี้จะเป็น ของ ฯ หลวง ถ้ายังเป็นของอีเพงอยู่จึงควรแก่สมณะ นี่สมีรักปิดบังไว้มิได้ให้ราชาคณะ ทั้งปวงรู้

อนึ่ง ก็ได้โปรดให้ป่าวร้องเป็นหลายครั้ง สมีรักก็มิได้บอกแก่ผู้ใด ต่ออ้ายมีเชือ ให้การออกว่า ของอีเพงฝากไว้แก่สมีรักเป็นอันมาก จะตรัสใช้ให้ราชบุรุษมา สมีรักจึง สำแดงออกให้แก่ราชบุรุษ ของนั้นจะมากน้อยประการใดมิได้รู้ ราชาคณะทั้งปวงจึงแจ้งต่อ ภายหลังฉนี ก็เห็นใจสมีรักว่าสมีรักของอาจอยาบช้าหาอาไลยต่อสิกขบทไม่หลายครั้ง มาแล้ว กลัวสมีรักแกลังบังเอของ ฯ เข้าไว้ เจ้าของขาดอาไลย ก็ขาดสิกขบทอยู่ก่อนแล้ว แต่หากสมีรักกลัวไภยในประจุบันกว่ากลัวไภยอนาคต จึงสูสานดาลให้การต่อพระราชา คณะ ฯ พิภาคภาษาว่าต้องแต่อาบติปajiตีย สมีรักเป็นโลกีย์มีไภยคติยังกลัวความตายอยู่ จะเชือเอาสาบดาลสมีรักมิได้ก็เห็นว่าสมีรักยังหาประਯจากมลทินโทษไม่ โดยกระแสงทาง ความพิจารณาเห็นเนื้อความใหญ่ทั้งสองข้อ ฝ่ายพุทธจักรอาณาจักรเป็นปัจจัยถึงกันติดพัน สมีรักอยู่ แต่หากทรงพระกรุณาว่ายังหมายมีพระราชากำหนดกฎหมายไม่ จึงดโทษสมีรักไว้

แต่นี้สืบไปเมื่อน่า อย่าให้ภิกษุสามเณรดูเยี่ยงอย่างสมีรัก ห้ามอย่าให้ภิกษุสามเณร

ทั้งปวงจะรับของฝากมาราคาด จะเสียพระวินัยพระศาสนาไป ถ้าภิกษุไม่รับฝาก ห้ามปราบผู้ฝาก ผู้ฝากมิฟังกล่าวไวยขึ้นทิ้งไว้ในกุฎีในทันใดนั้น เจ้ากูจงเดือดร้อนเรื่องເเอกสารเพื่อนพระมหาจารย์ ที่ใกล้กันให้หายองค์รูปเป็นพยานในรายสิ่งของทั้งนั้นให้แน่ไว้ อย่าให้ผู้อื่นมีความแคลงแสงไส้ตุนในทันใดนั้น จึงภาสพชี้ช่องรูปเป็นพยานนั้นไปแจ้งเนื้อความแลสิ่งของแก่พระราชาคณะเจ้าอธิการจะประชุมนุมกันปุกษาจะเลือดให้ด้องตามพระวินัยบัญญัติอย่าให้เสียสิกขบท ถ้าพระสงฆ์ราชากลุ่มผู้ใหญ่ผู้น้อยจะปุกษาประการได้ จงประพฤติตามให้ลงมือเป็นอันมากรูปเป็นพยานไว้ ถ้าพระสงฆ์ราชากลุ่มปุกษาให้ช่วยเก็บไว้ ๆ ด้วยเคลือบแคลงอยู่มิรู้ว่าจะเป็นของ ๆ หลวง ตาของผู้ฝาก ๆ เป็นโภษตายไป สงฟทั้งปวงจะนิ่งไว้ก็จะเป็นที่แคลงแก่รา华ศทั้งปวง จงชวนกันร้อนใจดูพระวินัยบัญญัติปุกษากันควรจะมอบทรัพย์สิ่งของให้แก่ผู้ใด ที่จะพ้นจากธุระอาบัติก็เร่งเดือดร้อนปุกษาจะได้ อย่าให้ผู้อื่นแคลงในพระพุทธศาสนา และห้ามฝ่ายพระรา华อย่าให้เอาของเงินทองไปฝากภิกษุสามเณรไว้ ทำให้เจ้ากูเสียสิกขบทเป็นอันขาดที่เดียว

ถ้าผู้ใดมิได้กระทำการตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ ฝ่ายภิกษุสามเณรจะลงพระราชาญาณโทษดุจโทษอพินนาทานปาราชิก จะศึกออกขับเมียนจนชาหัศ ฝ่ายพระรา华จะให้รับราชบทวัชบัปเมียนจงหนักโดยโทษานุโทษ

อนึ่ง เหตุอ้ายเมือง อ้ายเกิด อ้ายเหลือ อ้ายมา ผู้พากประทุษฐานร้ายแผ่นดิน ทั้งนี้แต่พื้นเป็นเณรใหญ่ และให้พระราชาคณะจัดแจงดู ถ้าสามเณรรูปใดมิอายุควรจะอุปสมบทแล้ว ก็ให้บัวชเข้าร่วมเรียนคันธุร่วมปีศาธุร่วม อย่าให้เที่ยวไปมาเรียนความรู้อิทธิฤทธิ์ให้ผิดธุระทั้งสองไป น้ำใจก็จะกำเริบได้เพื่อนฝูงแล้วจะคงกันทำร้ายแผ่นดินดุจครั้งนี้ ถ้าแลสามเณรรูปใดอายุถึงอุปสมบทแล้วมิได้บัวชเที่ยวเล่นโว้เว้ออยู่ จับได้จะเอาตัวสามเณรและชีตันอาจารย์ญาติโยมเป็นโทษจงหนัก

กฎให้ไว้ ณ วันจันทร์ เดือนago ขึ้นห้าค่ำ จุลศักราช ๑๗๔๕ ปีเถาะ นักษัตรเบญจศก ฯ

ข้อ ๓ กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ พระสงฆ์ราชากลุ่ม เจ้าอธิการ อนุจารฝ่ายคันธุร่วม วิปศาธุร่วม นอกกรุงในกรุงเทพ และผู้รั้งกรรมการหัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ตัวนักศักดิ์ ตัวนักศักดิ์ ปักใต้ ฝ่ายเหนือ แขวง จังหวัดจังหว้า สมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรม อนันดาสัมภาราดิเรกเอกพิบูลย์สุนธรรมราชครัวฑา เป็นอัคມหา

สาระนุปถัมภพระพุทธศาสนา จำเริญศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริญัติและปฏิศาสนาให้ถาวร รุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสยนมัคการบูชาแก่เทพยดามนุชยทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่ง ดุสิตาภิเษก ฯ ประทับอยู่บนบรมราชโขน พร้อมด้วยอัคਮหานตรีกรีวีชาติราชปะโรมหิตาโหร ราชบันทิตย์เฝ้าพระบาทงกชมาศ หลวงเมราธิบดีศรีราชบันทิตย์ รับพระราชโองการ ดำหรัสเนื้อเกล้า ฯ สั่งว่า พระศาสนามจจะวัฒนาการตั้งไปได้อไศรยพระราชอาณาจักร สมเด็จพระมหาชนกตราราชเจ้า ผู้ทรงธรรมส่งเคราะหพระศาสนามฝ่ายพระวินัยบัญญัติเล่า พระพุทธองค์ตรัสสอนอนุญาติไว้ว่า ถ้ากุลบุตรบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระศาสนามแล้ว ให้อยู่ในสำนักหมู่คุณะสงฆ์แลอุปมาอาจารยก่อน จะได้รักิจวัตประภูมิบดี ถึงมาทว่าจะประพฤติ ผิดทำทุจริตอันมิควร ก็จะมีความลoyerกลัวเพื่อนพระมหาจาริยและครุอุปมาจะกล่าวตีียน ความชั่วทุจริตที่ทำนั้นจะลงบลง ศีลนั้นก็จะบริสุทธิ์เป็นที่ตั้งแก่สามิปัญญาไวปีคนามคัญณ สำเริงมัคผลในหมู่คุณะสงฆ์ในสำนักครุอุปมาอาจารยฉนกมีเป็นอันมากจะนับมิได้ แม้นมาท จะมีปราณาจะหาที่อยู่อันสบายสมควรแก่พระกัมธานก์ดี ก็ย่อมชักชวนเพื่อนพระมหาจาริย ที่ร่วมศรัทธาด้วยกันสามสิบบัง สี่สิบบัง ห้าสิบบัง เข้ามาถวายมนัคการอาลามเด็จ พระศาດากแลอุปมาอาจารยเป็นพยาน และเป็นเพื่อนที่จะได้ทำสังฆกรรมแลอุโบสถกรรม ด้วยกัน เพื่อจะได้ศีลบริสุทธิ์เป็นที่ตั้งแก่พระกรรมฐาน ก็สำเริงมัคผลเพรษมีเพื่อน พระมหาจาริยไปเป็นพยาน

อนึ่ง จะทำผิดชอบประการใดจะได้อาตัวผู้กระทำผิดและอนันน์โดยง่าย เพราะอยู่ ในวัดวารประเพณีสืบมา หาอันตรายในพระพุทธศาสนาไม่ได้ และภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้จะ พระวินัยบัญญัติเสียไม่ได้ระวังตักเตือนสั่งสอนกำชับว่ากล่าวกัน ครั้นบวชเข้าแล้วก็มิได้ ให้คิดอยู่นี่ในหมู่คุณะสงฆ์ครุอุปมาอาจารยก่อน ให้เที่ยวไปโดยอิ่มเอย แต่รูปหนึ่ง สองรูปสามรูปไปตั้งชั่นช่อนอยู่ ทำมารยาทกษาศีลภารนาทำกิริยาให้คนเลื่อมใสยันบดีอ สำแดงความรู้วิชาความอิทธิฤทธิเป็นอุตุริมนุษยธรรมเป็นกลโกหกตั้งตัวว่ามีบุญ ว่ากบคนวิเศษ มีวิชามาแต่ถ้าแต่เขาคิดจะเอาพวกเพื่อนชิงเอาราชสมบัติ ทำให้แผ่นดินและศาสนามจลาจล ประดุจหนึ่งอ้ายดา อ้ายรอด อ้ายเมือง อ้ายเกิด อ้ายภัย อ้ายโกหกทั้นนี้ แต่พื้นเอาผ้า กากษาพัตถ์คลุมตัวไว้ในพระศาสนามชวนกันคิดอุบายนกลโกหกอวดอิทธิฤทธิคิดเอาราชสมบัติ และอ้ายมีที่มีโภชาพยาบทและโลกเจตนาหาปัญญาไม่ได้ก็มีน้ำใจกล้าขึ้นเข้าเป็นพระคพวง ชวนกันกระทำประทุษร้ายแผ่นดินถึงสามารถ ครั้นนี้หากว่าพระบรมโพธิสมการล้ำเลิศ ประเสริฐสามารถ อนึ่ง เทพยตามอพิบาลรักษาภัยบันดาลให้หาอันตรายมิได้ จะมีผู้ได้ ทราบทูลพระกรุณาถวายเหตุอ้ายมีผู้ประทุษร้ายามไม่ได้ อ้ายมีประทุษร้ายก็ตายทั้งสอง

ประหนึ่งจะมีกลับไป แล้วบันดาลมิให้หนีพ้นจากข่ายพระปริชาเทพยดาด้วย พระสุบิน นิมิตให้ทรงพระพินิจด้วยกำลังพระปัญญา ก็ได้ตัวอ้ายมีแลพรคพวงผู้ประทุษร้ายเป็น สัตยประจักษ์แจ้งแก่ข้าทูลละองธุลีพระบาททั้งปวงแลสตรูอันใหญ่หลวงประดุจล้มโภก ทำลายล้างพระศาสนาเสียทั้งสิ้น เพราะเหตุพระสงฆ์ราชากลั่นอิทธิการผู้ใหญ่ผู้น้อยมิได้ เอาใจใส่ตักเตือนว่ากล่าวตามพระวินัยบัญญัติ และให้สัชคितยลานุคิชช์ไปเที่ยวซุ่มซ่อน ทำกลโกหกคบค้ากันทำร้ายแผ่นดินและพระศาสนา

ฝ่ายพระราชบัญญัติของธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ก็จะเมินเสียมิได้เอาใจใส่ระวัง รักษา ให้อ้ายมีเชื่อผู้สัตtruเข้ามาทำอันตรายถึงในพระราชฐาน เป็นอุปจาริกกลั่นเด็ด พระพุทธเจ้าอยู่หัวตนนี้ ถ้าจะตามบุราณราชกำหนดกฎหมาย ฝ่ายสมณะพระราษฎร์มิได้พ้น จากมหันต์โทษอันจะพินาศจิบหาย แต่หากทรงพระกรุณายกโทษไว้พระเดตุยังมิได้มี พระราชนกำหนดกฎหมายก่อน จึงดไว้ให้ลงพระราชนาฎา แต่อ้ายมีผู้ประทุษร้ายแผ่นดิน และพระคพวงโคงตรญาติการถึงสิ้นชีวิตตามพระอัยการแล้วแลเกิดการกุลีย์ทั้งนี้ดูมิควรหนักหนา แต่นี้สืบไปเมื่อน่าให้พระราชบัญญัติจัดแจงตั้งแต่งกิกขุสัมภาษณ์บันดานอกกรุงในกรุงแขวง จังหวัด หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ให้เป็นพระราชบัญญัติแลืออิการ ให้มีตราตั้งแต่งเป็นอักษรชื่อ อาราม เป็นอักษรขอมสำหรับตัวประจำที่พระราชบัญญัติ เจ้าอิการทุกตัวแห่ง ทุกอาราม ถ้าแขวงใด เมืองใด พระสงฆ์มาก วัดหนึ่งให้มีอิการหนึ่ง อันดับ ๙-๑๐ รูปเขียนไป ถ้าพระสงฆ์น้อย อารามหนึ่งให้มีอิการหนึ่ง อันดับ ๕-๕ รูปเขียนไป ให้ปฏิบัติรักษา พระพุทธรูป พระสูตร พระเจดีย์ อย่าให้เป็นอันตราย ถ้าและพระสงฆ์และสามเณรแขวง จังหวัด เมือง ๑-๒-๓-๔ จะมีครรثارาเที่ยวเข้ามารำเรียนคันธุระวิปัสสนาธุระและสมณะกิจ ประการใด ก็จะเขียนฉาจาและชื่อตัวและพระวะษาและชื่ออุปมาอาจารย์ตีตราพระราชบัญญัติ หัวเมืองนั้น ๆ มาเป็นสำคัญ จะอยู่อารามใดเมืองใดก็ได้ให้หนังสือและตราสำคัญนั้น ๆ แจ้ง แก่พระราชบัญญัติการในกรุง ถ้าและพระราชนະเจ้าอิการในกรุง เหนหนังสือและตรา สำคัญแล้วจึงให้รับไว้รำเรียนคันธุระวิปัสสนาธุระตามกิจ ถ้าและฝ่ายพระสงฆ์สามเณร ณ กรุงเทพ แขวง จังหวัดอารามใด ๆ ก็ครรثارาจะครรรเที่ยวไปจำพระวะษาเล่าเรียนคันธุระ วิปัสสนาธุระ ณ แขวง จังหวัด หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ นั้น ก็ให้มีหนังสือสัญญาชื่อตัวและ พระวะษา ชื่ออุปมาอาจารย์และอารามตีตราพระราชบัญญัติการในกรุงเป็นสำคัญ ไปแจ้ง แก่เจ้าอาราม เจ้าคณะแขวง จังหวัด หัวเมือง ๆ ได้แจ้งหนังสือสัญญาตราสำคัญแล้ว จึงรับ ไว้ให้เล่าเรียนตามกิจพระวินัย อาการดังนี้ แม้นจะชั่วแลเดี๋ยวได้สืบสานรู้ง่าย หนึ่งก็เป็นที่ คำนับรู้จักเค้ามูลแห่งกัน จะได้กระทำการบัญญัติในสตกรรมด้วยกันเป็นอันดีหาความ

รังเกียจแก่กันมิได้ อนึ่ง ถ้ากุลบุตรจะบวชเรียนอัลมาปุศิกก็ต้องรู้ว่ากุลบุตรซึ่นน้อยบ้านนั้น เป็นลูกหลานผู้นั้น ๆ และให้พระราชบัญญัติเจ้าหมู่เจ้าคณะอธิการและกรรมการหัวเมือง ๑-๒-๓-๔ นายอำเภอ แขวงจังหวัดทั้งปวงกำชับว่ากล่าวสอดแนมระวังระไกดูหมู่คณะ ในแวดล้อมแขวงจังหวัดด้วยความบันดาลขึ้นแก่ตน อย่าให้มีคนโกหกมารยาคิดทำร้ายแผ่นดินและพระศาสนาให้เจาจอดดุจครั้งนี้ได้เป็นอันขาดที่เดียว ห้ามอย่าให้อำนาจประชาชนภูมิใจก่อไม่สำเร็จ แต่หากันด้วยวินาคฉบับไทยสืบต่อไปนี้เป็นอันตรายไปเอง ถ้าแล้วผู้ใดรู้เห็นว่าอัยพากเหล่าร้ายคิดกลโกหกมารยาแล้ว และมิได้จับกุมว่ากล่าวบอกให้ทราบทูลพระกรุณาและมีสิ่งเสียให้มีคนโกหกมารยาประทุษร้ายแผ่นดินขึ้นในแขวงจังหวัดบ้านเมืองประเทศด้วยความนิคมแห่งใด ๆ จะเอาเจ้าคณะ เจ้าอาราม เจ้าอธิการ เจ้าเมืองเจ้าบ้าน แขวง จังหวัดในประเทศไทยนั้น ๆ เป็นโทษกระ逼ดุจโทษอัยคนโกหกคิดทำร้ายแผ่นดินและพระศาสนาเป็นจลาจล

กฎให้ไว้ ณ วันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้นแปรปัตติ จุลศักราช ๑๙๕๕ ปีเตาะ นักชัตต
เบญจศก ๑๖

ข้อ ๔ กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ พระสงฆ์ราษฎร์ เจ้าอธิการ อนุจาริในกรุงนอกกรุง หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ตวนตก ตวนออก ปากใต้ ฝ่ายเหนือ ทุกอาราม คำวารี อรัญวาศรี จงห้า สมเด็จบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันตาสัมภาราดิเรกเอกพิบูลย์สุนธรรมราชศรัทธา เป็นมหาศาสนุปถัมภพระพุทธศาสนา จำเริญศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริญาติและปฏิสาchnerai ให้ถาวรรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสยนั้นการบูชาแก่เทพยdamnบุญยทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตาภิเษกฯโดยบูรพาภิมุขพร้อมด้วยอัคคามานตรีวิชาตราชปะโรมหิتاโทรารักษบันทิตย์เพ้าพระบาทบงกชมาศ มีพระราชนองการดำเนินเรื่องนี้แก่เจ้าอธิการ ฯ สั่งว่า เป็นประเพณีในพระพุทธศาสนาสืบมาแต่ก่อนมีพระพุทธภูมิการโปรดไว้ ให้กิจชุสานเณรอันบวชในพระศาสนารักษาธุระสองประการ มีคันธุระวิปศนาธุระเป็นที่ยุดหน่วงถึงน้ำจิตรจะแปรไปในกิเลสกามวัดถุกามกีดียื่อมคิดถึงธุระทั้งสองประการ จิตรนั้นก็สงบลง ที่กุลบุตรมีวาระนามากก็ได้มัคได้ผลพันธุ์ทุกขที่บุญน้อยสุดกำลังมิอาจครองธุระทั้งสองแล้วก็ตี ครั้นจะออกเป็นมาราศจะหาเลี้ยงชีวิตก็มิได้จะจะอยู่เลี้ยงชีวิตอยู่ในสมณะให้ลามกมลทินในผ้ากางขาวพัตต์อันเป็นคงใช้พระอาริยเจ้าบางคนที่บวชเข้าแล้วก็ไม่โลเลหาละธุระทั้งสองเสียไม่อุณาหประภูมิ ถึงมิได้มัคผลในชาตินี้

ก็เป็นวิศวกรรมศาสตร์ในอนาคต เป็นประเพณีนุชยมปัญญา般เห็นพระศาสนานเข้าแล้วก็มีความเพียรปรุภูมิบดีตามธุระทั้งสอง อยู่นี้ไส้ยในสำนักครุอุปมาอาจารย์ ๆ ก็ตั้งใจสั่งสอนตักเตือนกำชับว่ากล่าวกันมิได้ละเมินพระศาสนามหามิได้ พระศาสนาก็บริบูรณ์มา แลกิกษุสามเณรทุกวันนี้ ลางรูปบัวเช้ามาแล้วก็มิได้ปรุภูมิบดีตามธุระทั้งสอง เป็นกิษุโลเลละบุรุษความเพียรนั้นเสีย เสียประโยชน์ไปในชาตินี้ชาติน่าเอาแต่ผ้ากากษาพัตถ์เป็นที่พึ่ง เพื่อจะเอารแต่ความสบายนี้ให้บริบูรณ์กายเนื้อหนังดุจพระพุทธภูมิการตั้งรับสว่างเหมือนโคลแลกระเบื้องเกิดมาแต่จะบริโภคอาหารให้จำเริญแต่เนื้อหนังจะได้จำเริญศีลสมาริปัญญาหนามิได้แล้วก็มิได้อยู่ในนี้ไส้ยอุปมาอาจารย์ ทั้งอุปมาอาจารย์ก็เมินเสียมิได้กำชับว่ากล่าว ให้ประพฤติแล้วตามอำเภอใจ มิได้ร่าเรียนเอาธุระอันใดที่จะห้ามจิตราบาก็จะช่วยกันกระทำอกุศลอย่างช้าทำร้ายแผ่นดินและพระศาสนานี้ให้เคราหมองจะนี้มิควรหนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อน่า ห้ามอย่าให้มีกิษุโลเลละวัตรปรุภูมิบดีแลปัญญาณตัวว่าเป็นกิจวัต้มิได้ร่าเรียนธุระทั้งสองฝ่าย อย่าให้มีได้เป็นอันขาดที่เดียว อนึ่ง บัวเช้าแล้วให้อยู่ในหมู่คณะสำนักอุปมาอาจารย์ ๆ จะได้ตั้งใจปรุภูมิตริกษาลิกขานบทอย่าโลเลให้คิชยເຂາຍอย่างและพระศาสนานะรุ่งเรืองขึ้นนี้พระราชาคณะ ให้พระราชาคณะเร่งตักเตือนพิจารณาเห็นว่าคิชยຄุรจะร่าเรียนคันธุระวิป SCN ธุระอันได้อันหนึ่งได้ ก็ให้ร่าเรียนธุระอันนั้นแล้วปรุภูมิบดีตามพระบริษัติปฏิปิฎกสานาให้เป็นที่เลื่อมไส้ศรัทธาแก่เทพยdamnนุชยทั้งปวงแล้วให้พระราชาคณะเจ้าอธิการทำบัญชีทางว่ากิษุสามเณรฝ่ายคันธุระวิป SCN ธุระล่งให้สังฆการีธรรมการกราบถูลพระกรุณา จะได้ทรงพระราชาครรภ์ทานบำเพ็ญพระราชนุสบาตแลให้พระราชาคณะเจ้าอธิการสังฆการีธรรมการกำชับว่ากล่าวพระกิษุสามเณรให้เนื่อง ๆ ถ้ากิษุและสามเณรคงคิดกักขยะอย่างช้าสอนยาก อุปมาอาจารย์จะว่ามิฟังสั่งสอนเป็นหlaysครั้งแล้วมิได้ปรุภูมิบดีตาม ให้กำจัดเสียอย่าให้เข้าหมู่คณะได้เป็นอันขาดที่เดียว พระศาสนานี้จะรุ่งเรืองสืบไป ถ้าและพระราชาคณะเจ้าอธิการกิษุสามเณรสังฆการีธรรมการผู้ได้มิได้กระทำตามพระราชากำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวญาติโยมเป็นโทษตามโภชนาณโภชนา

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราช ๑๙๔๕ ปีเถาะ นักษัตรเบญจศก ฯ

ข้อ ๕ กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ พระราชาคณะ เจ้าอธิการ ฝ่ายคันธุระวิป SCN ธุระความวาร์ นอกกรุงในกรุง แขวง จังหวัด หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ตัวนตก ตัวนออก ปากใต้ฝ่ายเหนือ จงทั่ว สมเด็จบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้ายู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรม

อนันดาสัมภาราดิเรกเอกสารพิบูลย์สุนธรรมราชครั้หรา เป็นอัคມหาสาศนุปัตมภะพระพุทธศาสนา จาริญศรีสวัสดิทั้งพระบริษัติและปฏิปักษานาให้ถาวราธุ่เรืองไปเป็นที่เลื่อมใส่นมัคการ บูชาแก่เทพยdamnบุษยทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตาภิรากษาท่ามกลางพระบานงกชมาศ จึงมีพระราชนองการดำเนินการด้านการศึกษา ฯ สั่งว่า อ้ายมาต้องเมถุนปาราชิกแล้วมิได้กลัวบาน ลายแก่บานปฎิญาณตัวว่าเป็นภิกษุเข้ากระทำสังฆกรรมด้วยพระส่งฟ์ เป็นอุปมาบวนนาค ปลอมเข้าผูกโนศแลรับกระถินกระทำสังฆกรรมอุโบสถกรรมด้วย พระส่งฟ์กระทำเป็น ไถยสังวเศอาลัดซี สมโภคให้สังฆกรรมไม่บริสุทธิ์ให้เสียครั้หราท่านทายก อ้ายชูต้อง อทินนาทานปาราชิก กล่าวถวายคำมารยาณสุภาพว่า เอาเงินไว้จะให้ถ้าแก่อยู่ ครั้นส่งฟ์สืบ เป็นสัตย์ว่าบังเอารหพยไว้เงอนานประมาณปีหนึ่งมิได้ให้ถ้าแก่อยู่ แล้วปักปิดโทษไว้ ปฎิญาณตัวว่าเป็นภิกษุสมณะเข้านั่งหัตถบำบวนนาคเข้าผูกอุโบสถทำสังฆกรรมด้วย ส่งฟ์ให้สาศนาเคร้าหมอง และอ้ายแก้วต้องอทินนาทานปาราชิก มีผู้โจทยแจ้งแต่พระธรรมราชมุนี ฯ ผู้ชำระพระศาสนาจะเอามาว่ากล่าวกลับเอาอธิการณโทษของพระธรรมราชมุนี อันส่งฟ์พิภาคขานบริสุทธิ์แล้วถึงครั้งหนึ่งสองครั้งกลับมายกโทษพระธรรมราชมุนี แล้วว่า กล่าวอย่างช้าแก่พระธรรมราชมุนีผู้ชำระพระศาสนาให้ได้ความอัปยศในท่านกลางส่งฟ์อีกเล่า และเอามลทินนิลโทษไปป้ายท่านผู้ศิลบริสุทธิ์ พระส่งฟ์ชำระว่ากล่าวแล้วฉบับนี้ หวังจะให้ทายก ทั้งปวงที่ครั้หรากระทำกุศลไว้สอดแคลวกินแหงท่านผู้ศิลบริสุทธิ์ จะให้ผลของทายกนั้น น้อยไปมิควรหนักหนา แต่เนื้สืบไปเมื่อน่า ถ้าภิกษุองค์ใดต้องจัตุปาราชิกทั้งสี่แต่อันได อันหนึ่งผิดแล้วให้มาบอกแก่ส่งฟ์จะแจ้งแต่ในอุโบสถเดียวันนั้น อย่าให้ปักปิดโทษจัตุปาราชิก ไว้ปฎิญาณตัวเป็นส่งฟ์สมณะเข้ากระทำสังฆกรรมอุปสมบทกรรมด้วยคณะส่งฟ์ให้เป็นมลทิน ในสังฆกรรมทั้งปวงดุจหนึ่งอ้ายแก้วอันมิได้มีความลอยายแกบากลัวแก่บาน มิได้เกรงไภ ในอนาคตเป็นอันขาดที่เดียว ถ้าแล่มิฟังพระราชนองดกภูมาย แล้วต้องจัตุปาราชิกแต่ อันไดอันหนึ่งแล้วแล้วปักปิดโทษไว้เข้ากระทำสังฆกรรมด้วยพระส่งฟ์ให้พระศาสนาเคร้าหมอง ถ้ามีผู้โจทยว่ากล่าวพิจารณาเป็นสัจจะเอาตัวเป็นโทษถึงสิ้นชีวิตแล้วให้รับราชนาวีขับ เชี่ยนต์ใบยญาติโอมจงหนัก อย่าให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป

กฎให้ไว ณ วันอาทิตย เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ จุลศักราช ๑๔๕ ปีเตาะ นักชัตร เบญจศก ฯ

ข้อ ๖ กฎให้ไวแก่สังฆการีธรรมการพระราชนองเจ้าอธิการ อนุจารและข้าทูลละออง ธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ข้างน่า ข้างใน ฝ่ายทหาร พลเรือน ผู้รั้งกรรมการ อาณาประชาราษฎร

นอกกรุงในกรุง แขวง จังหวัด หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ตัวนตก ตัวนออก ปักใต้ ฝ่ายเหนือ ทั้งปวง จงท้า สมเด็จบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันตา สัมภาราดิเรก เอกพิบูลยสุนธรรมศรัทธา เป็นอัคਮหาศาสนบุปถัมภพระพุทธศาสนา จำเริญศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริถูติแลปฏิศาสนฯ ให้ถาวรรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสยนั้นการ บูชาแก่เทพยตามนุชย์ทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตามหาปราสาทโดยบูรพาพิมุข พร้อมด้วยอัคਮหานตรีกระวิชาติราชปะໂຮທີຕ່ອາຮະບັນທິຕຍຝຳພະບາຫນກ່າມາດ สมเด็จบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงทดสอบอันประเสริฐ ตรัส เหนือเกล้าฯ สั่งว่า แต่ก่อนมราວาศผู้จะทำทานแก่กิกขุสังฆ โดยตໍาແຕ່ເຂົ້າທັພື້ນົງກີມືຜລ ປຣກູໃນຊັ້ນ໌ຊັ້ນ່າ ເພະພະກົກຂູຜູ້ຮັບທານນັ້ນທຽບສຸກສູຖ້ອງ ຝຳມຣາວາศຜູ້ຈະໃຫ້ທານນັ້ນ ກີມີປູ້ຄູ່ຢ່າຍ່ອມຕັກເຕືອນມີໄດ້ເກີຍຈົກຈັນຈ່າຍທັພຍຕົກແຕ່ທານປະົມຕັບນັຈປັບປຸງຈັຍ ທານຕາມພະພຸຖອໂວາທຕັບສອນໄວ້ ແລ້ວໃຫ້ຜູ້ຮັບທັສອງຝຳສຸຈົຮົດຕີຈິງ ຈຶ່ງໃຫ້ຜລມາກ ປະຈັກໃນຊັ້ນ໌ຊັ້ນ່າສົບມາ ຖຸກວັນນີ້ ກົກຂູແລ້ມາແນຮຜູ້ຮັບທານຮັກໜາສຶກຂາບທັນກີ່ຝື່ນເຝື່ອນ ມັກມາກ ໂລກຮັບເງິນທອງຂອງອັນມີຄວາດ້ວຍກົຈພຣວິນຍໍ ສັ່ງສົມທັພຍລົ່ງຂອງ ເຖິງພຣມປະສານ ທໍາການຂອງມຣາວາศ ກາຮສພກເບ່ງຈາ ເປັນໜ່ວນວັດໝອຍາມໂດຍໃຊ້ສອຍອາຫາກຄຸຫຼົງ ແລ້ວສັ່ງຂອງຕ່າງໆ ແກ່ຄຸຫຼົງເພື່ອຈະໃຫ້ເປັນປະໂຍ່ນຈະໃຫ້ເກີດລາງເລີ່ຍງໜີຕິດອຣນ ມີຄວານັກ ແນວ່າທ່ານພຣອຸປະຄຸຕເຕຣເຈ້າອັນເປັນອຣຫຣຕ່ເໝືອນ້າເຕີມກະຮອມອູ່ແລ້ວ ເມື່ອຮັບປົງຄູາພຣມຫາເຕຣະທັງປວງທີ່ຈະຮ່ວມພຣຍາມາຮ ເມື່ອກະທຳການຈຸລອງພຣວິຫາຮ ແປດໝື່ນສີພັນນັ້ນ ຈຶ່ງກລ່າວແກ່ພຣສົງທັງປວງວ່າຂພຣເຈ້າຈະພຶງໄດ້ອາຫາກທີ່ຫຼອບອຣນທີ່ໄດ້ ນາຈັນເປັນກຳລັງ ກົກຂູອົງຄົ້ນທີ່ຈີ່ງຮັບວ່າຂພຣເຈ້າຈະຮັບຄວາຍ ພຣອຸປະຄຸຕຈີ່ຄາມວ່າອາຫາກ ຂອງທ່ານໄດ້ດ້ວຍເຫດວຸນໄດ້ ກົກຂູຈີ່ງບອກວ່າອາຫານນີ້ຂພຣເຈ້າໄດ້ດ້ວຍຜລທານເມື່ອຄັ້ງຂພຣ ເຈ້າເປັນກົກຂູແຕ່ໜາຕືກ່ອນເປັນຕະກູລພຣາຮນແໜ່ງໜຶ່ງ ທາຍກເຂົ້ານິນຕເຂົ້າໄປຈັນຮຸປາຍາດ ຂພຣເຈ້າຈັນອື່ນພັນປະມານລັງຄອຮກນຮຸປາຍາສອກໃຫ້ທານແກ່ແມ່ສຸນກຈັກຂູບອດ ດ້ວຍ ຜລທານນີ້ໃຫ້ນັກເກີດອາຫາກທີພຍແກ່ຂພຣເຈ້າວັນລະສອງບາຕຣເໜີກ ຂພຣເຈ້າຂອງຄວາຍແກ່ ພຣູເປັນເຈ້າ ພຣອຸປະຄຸຕຫ້າມວ່າອາຫາກຂອງທ່ານຫຼອບອຣນໄມ່ ເຫດວ່າທ່ານບຣິໂກຄເຫຼືອ ປະມານຈໍາເປັນໃຫ້ທານ ແລ້ວກົກຂູອົງຄົ້ນທີ່ຈີ່ງວ່າອາຫາກຂອງຂພຣເຈ້ານັກເກີດດ້ວຍຜລທານແຕ່ ຜາຕິກ່ອນ ຂພຣເຈ້າກົກຂູເພື່ອຂອງຂພຣເຈ້າເຂົ້າໄປຈັນໃນເຮືອບິດຂພຣເຈ້າວັນລະສີຮູປ ຖຸກວັນ ດ້ວຍຜລທານນັ້ນກົ້ນັກເກີດອາຫາກທີພຍແກ່ຂພຣເຈ້າໃນຫາຕິນີ້ວັນລະສີບາຕຣເໜີກ ຈະຂອ ຄວາຍພຣູເປັນເຈ້າ ພຣອຸປະຄຸຕເຕຣເຈ້າກີ່ຫ້າມເສີຍວ່າ ອາຫາກແໜ່ງທ່ານນັກເກີດແກ່ຕົ້ນຫາ ສັນຮູວະ ບິດາທ່ານຮັກທ່ານຈຶ່ງພລອຍໃຫ້ກົກຂູສີຮູປຈັນ ເຮັມຄວຈະບຣິໂກຄ ອົ່ງ ພຣະກັບບຸຕຣເຕຣ ເຈ້າປ່າຍອຸທຣໂຣ ແລ້ວ ນັ້ນຫຼອບຈັນຮຸປາຍາຫຍ່ງຈຶ້ນບອກແກ່ພຣໂມຄັລລານະເຕຣເຈ້າ ພົບມືກໍຈະ

ไปบินหาตรตามบุญ เทพยดาฟังสนทนา ก็ไปสู่โภมอุปราชพระราชนูตรเถรเจ้าเข้าบิดคอก จึงชนหั้งปวงตามว่าท่านกระทำเบียดเบียนมนุษย์ดังนี้จะปราณลิงได้ เทพยดาบอกว่าเรา ปราณล่าเข้ามธุปายาศ ให้พวงท่านทำถวายพระราชนูตรเถรเจ้า ชนหั้งปวงจึงว่า เราจะทำ ถวายท่าน จงออกไปเดิน เทพยดา ก็ออกจากกาย ชนหั้งหลาย ก็กระทำมธุปายาศเวลาเช้า ใส่ นาตรพระโนมคัลลานะ ๆ จึงนำถวายพระราชนูตรเถรเจ้า ๆ พิจารณา ก็แจ้งว่าอาหารนี้ มีชื่อบอร์รมเกิดแต่เทพยดาไปเบียดเบียนบอกกล่าวขอเอามธุปายาศ จึงกล่าวว่า ดูกรอาวุโส โนมคัลลานะ อาหารนี้มีเป็นธรรม แม้ไม่เสียชาดออกมากถึงแก่ความตาย ก็ดูประเสริฐกว่า การบริโภคอาหารอันมีชื่อบอร์รมนี้อีก ท่านจงไปเทเสียหั้งนาตรเต็ด พระโนมคัลลานะ ก็เทเสีย แต่มาทว่าพระโนมคัลลานะคัว่นาตรเทอาหารตกเห็นอดินด้วยอำนาจจากชาชีวะปาริสุทธิสีล อันบริสุทธิ์ พระราชนูตรเถรเจ้า ก็หายอุทธรรคในขณะนั้น เป็นเยี่ยงอย่างพระอาจาริยเจ้า ประพฤตินามนี้

แลกิกษุทุกวันนี้บัวชี้มีได้กระทำตามพระวินัยปฏิบัติเห็นแต่จะเลี้ยงชีวิตผิดธรรม ให้มีแต่เนื้อหังบริบูรณ์ประดุจโโคกระเบื้องมีแต่บริโภคอาหารให้จำเริญเนื้อหังจะได้จำเริญ สติปัญญาแน่นหนามีได้ เป็นกิกษุสามเณรلامกในพระศาสนา ฝ่ายธรรมาก็ปราศจากปัญญา มีได้รู้ว่าทำทานฉันนี้จะเกิดผลมากน้อยแก่ตนหนามีได้ มักก่อใจทำทานแก่กิกษุสามเณรอัน ผสมประสานทำการของตน จึงทำทาน บางคนยังมักง่ายถวายเงินทองของอันเป็นอะกัปยะ มีควรแก่สมณะ สมณะ ก็มีใจโลภสั่งสมทรัพย์เลี้ยงชีวิต ผิดพระพุทธบัญญัติฉันนี้ ได้ชื่อว่า พระราศหนุ่นนั้นให้กำลังแก่กิกษุโดยอันปล้นพระศาสนา ท่านนั้นหาผลมิได้ชื่อว่าทำลาย พระศาสนา

แต่นี้สืบไปเมื่อนั่น ห้ามมิให้กิกษุสามเณรลงเคราะห์หมราเวศให้ผลไม้ดอกไม้ใบไม้ เป็นต้น แล้วอย่าให้ผสมประสานของกล่าวป่าวร้องเรียกสิ่งของอันเป็นของพระราศอันมิใช่ ญาติแล้วอย่าให้ทำการสพและทำเบญจการพระราศหั้งปวง แล้วอย่าให้เป็นหมอนวด หมอยา หมอดู ต่าง ๆ และอย่าให้แก่คุหัสรู้อันมิใช่ญาติ และห้ามอย่าให้เป็นทูตใช้สอยนำ ข่าวสารการพระราศและห้ามบันดาการหั้งปวงอันกระทำผิดจากพระปฏิบัติไม่กชั่งวินัย

กิกษุรูปใดมีอิกรณข้อใหญ่ สงฆ์พิภาคภูมิถ่องแท้เป็นฉาเจ้าปาราชิกควรจะเลี้ย อยู่ข้างการلامกในพระศาสนาเป็นที่ส่งไสยสงฆ์หั้งปวงอยู่แล้ว อย่าให้เอาไว้ให้ศึกเสีย เหตุกิกษุเหล่านี้ครั้นกระทำผิดข้อใหญ่แล้วก็มิได้กลัวไภยในนรกกลัวไภยในประจำบันมาก ครั้งເเมาถ่านหารับตามจริง ไม่มักทันสนบทชาบาล ให้การเคลือบแแหงฉันมีเป็นอันมาก อนึ่ง ห้ามฝ่ายธรรมหั้งปวงอย่าให้ถวายเงินทองมากแก้วหวานแลลิงของอันมีควรแก่

สมณะเป็นต้น และกองเหลืองทองขาวทองสำฤทธิ์แก่กิษรสามเณร และห้ามอย่าให้ถวายบานตร นอกกว่าบานตรเหลือบานตรดินแล่นมนต์ใช้สอยพระกิษรสามเณรให้ทำการสพการเบญจฯ และให้นวดและทำยาดูดลักษณะ ดูเคราะห์ แล้วดีเขียน แกะสลักเป็นรูปสัตว์แลใช้นำข่าวสาร พระราชทานต่าง ๆ และห้ามบันดาการกิษรสามเณรกระทำผิดจากพระปารวีโนกขสังวรวินัยที่พระราชทานแล้วนั้น อย่าให้พระราชทำตามน้ำใจกิษรสามเณรอันกระทำเป็นอันขาดที่เดียว

ถ้าและพระราชคณะเจ้าอธิการ กิษรสามเณร พระราชและสังฆการีธรรมการผู้ได้ ไม่ได้กระทำการตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้และเมินเสียไม่ได้กำชับว่ากันกระทำให้ผิด พระศาสนาเคราหมองดุจหนึ่งแต่ก่อนนั้น ฝ่ายพระราชคณะเจ้าอธิการกิษรสามเณรจะเอา ญาติโยมเป็นโทษ ฝ่ายพระราชทั้งปวงจะให้ลงพระราชอาญาเมื่ยนตีตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราช ๑๗๔๕ ปีเตาะ นักษา เบญจศก ฯ

ข้อ ๗ กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ พระสงฆ์ราชคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยและเจ้าอธิการ ฝ่ายคันธุระวิปศนาธุระ นอกกรุง ในกรุง หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ตัวนตก ตัวนออก ปากใต้ ฝ่ายเหนือ ใจทั่ว ด้วยสมเด็จบรมนารถบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรม อนันตาสัมภาราดิเรกเอกพิบูลย์สุนธรรมราชครั้งท่า เป็นอัคਮหาศาสนบุปถัมภ์พระพุทธศาสนา จำเริญศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริถัติและปฏิศาสนา ให้ถาวรรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสยั่นนักการ บูชา แก่เทพยตามนุษย์ทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตามหาปราสาทโดยบูรพาพิมุข พร้อมด้วยอัคਮหานมตรีกรรเวชาราชประโภติตาให้ราชนบัณฑิตย์เฝ้าพระบาทบงกชมาศ ด้วยมีพระราชโองการทำหรือเนื้อเกล้า ฯ สั่งว่า เป็นประเพณีเมืองไทย เมืองพม่า เมือง รามัญถวายกะถินทานแก่กิษรจำพระวะชาแล้ว และออกพระวะชาในพระวิหารเสมอวัน ต่าง ๆ และใกล้กันนั้นก็มีมาแต่ครั้งพระอรหธรรมขึ้นาสพผู้ทรงวินัยไตรยปีภูกนั้นมาช้านาน ทราบเท่าถึงสร้างกรุงศรีอยุธยา และท้าวพระยาอันทรงพระปัลມยุพินจพิจารณาเห็นว่า พระสงฆ์ผู้ทรงวินัยไตรยปีภูกอันยิ่งรักษาพระศาสนานั้นก็มีเป็นอันมากทราบเท่าถึงพระพุทธ ศาสนาได้ ๒๓๒๖ พระวะชาแล้ว และทุกวันนี้ ท้าวพระยาเสนอပดีใช้จะปราศจากปัลມยุพิน รู้พิจารณาแจ้งเนื้อความผิดและชอบอยู่ ฝ่ายพระสงฆ์ผู้ทรงพระวินัยเล่าก็มีมาก เป็นต้นว่า พระพิมลธรรม พระอาจารย์วัดใบสอ พระอาจารย์วัดโคงเสือ ผู้ทรงพระวินัยชั้นนำญ อันเป็นคู่กับพระครูธรรมราชนุนี พระพุทธอาจารย์ ต่อขึ้นไปดุจสมเด็จพระสังฆราชผู้เด็ก ทุกวันนี้เป็นที่ได้ถามแก่คิชัยอันลงไส้ในข้อพระวินัยนั้นก็มีเป็นอันมาก ถ้าแลเห็นว่า

พระบานิวัตมีเขตางล้อมต่าง ๆ ใกล้กัน ผู้จะทดสอบในวันนั้น กะถินนั้นมีเป็นกะถินพระสงฆ์ผู้รับกรรมนั้นมีเป็นอันอันกรรมแน่ดังคำของพระธรรมราชมุนี พระพุทธเจ้าจิญนี้ ดีรายพระอหธรรมขามาสพผู้ทรงพระวินัยไตรยปีภูก สืบมาแต่บุราณก็จะทักษิห่วงว่ากล่าวบ้าง ประการนี้ก็มีได้มี เพราะเหตุท่านผู้วิเศษบุราณแต่ก่อนหนนว่าต้องตามพระพุทธภูมิภารมี อนิสงข์ห้าประการ คุ้มobaติแก่พระสงฆ์อันได้อันโนมานาแลเป็นอนิสงข์แก่ผู้ถวาย กะถินทานเป็นอันมากมั่นคงแล้ว จึงมีได้เคลื่อบแคลลงทักษิห่วงว่ากล่าวกัน นั่งมาคุ้มเท่า บัดนี้ และพระธรรมราชมุนี พระพุทธเจ้าจิญ พระญาณวิริย พวකศิษย์คบคิดกันกล่าวว่า ทดสอบ กะถิน มาแต่ก่อนในวัดอันใกล้กันหาเป็นกะถินไม่ ทั้งนี้ เมื่อนหนึ่งรือเลิกพระศาสนา อันพระอาจารย์ผู้วิเศษทรงพระไตรยปีภูกปุกษาเรียบร้อยไว้เป็นอันดีโดยพระวินัยอยู่แล้ว ให้ผิดจากขنبพระศาสนาให้พระสงฆ์แตกออกถือเป็นสองฝ่ายร้าวฉานแก่กัน ยังพระธรรม วินัยให้เสียประโยชน์ แก่พระสงฆ์ผู้จะได้รับกะถินทาน และท่านทายกซึ่งจะได้ถวายกะถินด้วย ศรัทธาเลื่อมใสจนนี้ เป็นครุกรรมใหญ่หลวงก็จะได้โทษทุก ๆ ปีไปกว่าจะสิ้นพระศาสนา จะเสวยทุกขเวทนานั้นเมื่อไรเลยกะรู้สิ้นทุกข ทั้งนี้ เพราะทกสูมานะถือว่ารู้พระวินัย อันพระวินัยเป็นพุทธวิไสยาดคัมภีรภาพ และจะรู้เจ้าเองโดยอัตโนมัตอย่างพระธรรมราชมุนี พระพุทธเจ้าจิญนี้ และมีได้เจ้าเยี่ยงอย่างท่านผู้วิเศษอันทรงพระวินัยไตรยปีภูกแต่ก่อน อันปฏิบัติมานั้นเห็นจะจิบหายทั้งอาจารย์และศิษย์อันปฏิบัติผิดนั้น ด้วยเหตุพระธรรม ราชมุนี มีแต่ปัญญาปราศจากสติ อันธรรมดานบุคคนผู้มีสติประกอบด้วยปัญญาถึงจะรู้คักเท่า รู้แจ้งในบทบาทเห็นประหลาดแปลกอยู่แล้วก็ตีก็มิอาจว่าก่อน อันมีสติรุกว่าพระวินัยนี้ เป็นสาครฤกนัก ก็เจ้าสติฤกไปถึงอย่างประเพณีท่านผู้วิเศษบุราณอันปฏิบัติมานั้นมา เปรียบเทียบดูก่อนถ้าผิดกันอยู่ก็มิอาจจะว่าออกได้เป็นอย่างผู้มีสติปัญญาฉบับพระธรรมราชมุนี หาได้เรียนพระวินัยในสำนักอาจารย์ผู้ทรงพระวินัยสันทัดเหมือนอย่างสมเด็จพระสังฆราช ผู้เด็กไม่ มีแต่ปัญญาหาสติไม่ ครั้นกับบทบาทอันไดเข้าเห็นประหลาดก็คิดจะเอาแต่ เกียรติยศให้ปรากฏ หากมีสติที่จะรุกถึงประเพณีท่านผู้วิเศษบุราณอันปฏิบัติมาไม่ ก็ว่ากล่าวแต่อำเภอใจ ถ้าเป็นสภาวะวินัยธรรมผู้เด็กแท้ที่บำรุงพระพุทธศาสนา แม้นว่าเห็น ข้อพระวินัยผิดชอบประการใดก็ชอบปุกษาป่องดองแต่ผู้เด็กวินัยธรรมด้วยกันให้เห็นผิด และชอบจะเอาแต่พระศาสนาให้รุ่งเรืองขึ้น นี้แกลงให้แต่พระญาณวิริยะ เด็กน้อยผู้เป็นศิษย์ ของตนให้ทุ่มเดียงสมเด็จพระสังฆราช พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ทั้งนี้ เห็นในจิตรคิดด้วย นาปทกธิว่า ถ้าสมเด็จพระสังฆราชผู้เด็กทุ่มเดียงพลังพลาดแพพระญาณวิริยะผู้น้อยอัน เป็นศิษย์ของตนแล้วจะให้เกียรติยศนั้นปรากฏไปว่า สมเด็จพระสังฆราชผู้เด็กซึ่งทรง พระอนุเคราะห์โปรดตั้งขึ้นไว้นั้นหารู้อันไดไม่ เดียงกันแต่กับพระญาณวิริยะอันเป็นศิษย์

ของตนนั้นก็หาสู้ไดไม่ จะให้เกียรติยศของตนปราภูไปจึงประพฤติการทั้งนี้แล้วนั้นก็หาแน่นดันในน้ำใจไม่ กลัวไทยจะผิด จะได้หลบເเอกสารความชอบ จึงแนะนำให้พระญาณวิริยะผู้เป็นศิษย์ให้ เข้าเป็นตัวว่า ตัวนั้นออกถือท้าย ครั้งหนึ่งเพลี่ยงแล้วกลับหาเข้าด้วยศิษย์ตนไม่ไปเข้าชื่อด้วยสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ๆ ก็กลับเข้าด้วยศิษย์ตนไปเล่าแลกกลอกไปมาจนนี้ เพราะหากเป็นองค์วินัยธรรมแท้ได้รำเรียนมาแต่ครูวินัยอาจารย์อันสันทัดไม่เจิงกลับกลอกอยู่ฉนั้นทำให้เสียประเพณีพระวินัยศาสนา เป็นลายครั้ง ๆ บวชนาควดแหง ให้สวัสดิ์ติดบวชนาคพร้อม ๆ กันคราวละเก้าองค์สิบองค์ สงฆ์ไดต่อว่า ก็ว่าอย่าไว้แต่เท่านี้เลยจะสวัสดิคราวละ ๑๐,๐๐๐ องค์ก็ได้ ครั้งนั้นกระทำผิดให้พระพุทธบัญญัติและประเพณีพระอาจารย์เจ้าผู้ทรงพระไตรยปีฎึกกระทำสืบมาแต่ก่อน ครั้งนี้เล่า ประเพณีแลบานีในกะถินขันธะอันพระอธรรมธรรมชีณาสพผู้ทรงพระวินัยกระทำประภูติสืบ ๆ กันมาช้านานหาผู้ใดจะทักทวงไม่ทราบเท่าทุกวันนี้ พระธรรมราชมุนีเป็นแต่โลกิยหาทรงพระไตรยปีฎึกไม่ ได้รำเรียนพระวินัยแต่สำนักครูอันสันทัดชัดเจนในพระวินัยนั้นก็น้อยมีแต่ปัญญาเห็นเออง ถึงมากว่าท่านแต่ก่อนจะโลภไตรยจีวรรับกะถินทำผิดมาถึงจะมีโภคนั้นน้อย เพราะว่าเป็นกะถินเท่านั้นแต่สงฆ์ลากันนั้นได้อยู่ ผู้ถวายทาน ๆ นั้นก็เป็น สังฆทานมีอาโนสัมมา ก แม้นว่าของอาจารย์เจ้าแต่บุราณกระทำสืบ ๆ มาต้องตามพระวินัยบัญญัติเป็นกะถินทานแท้ ถ้าผู้ถวายหลังทำหักกรานให้กะถินทานสาบสูญบัดนี้ก็จะเป็นครุโภชสืบ ๆ ไปเป็นหนักหนากว่าโภชที่ว่า ท่านทำมาแต่ก่อนผิดนั้นและเชื่อเอาคำพระธรรมราชมุนีพระพุทธเจ้าริยอันจะเลิกซึ่งกะถินทานให้ขาดกะถินจีวรลากของสงฆ์เป็นอันมาก แลฝ่ายทายก็จะขาดบุญที่จะได้ถวายกะถินทานดุจหนึ่งทำลายล้างพระเจดีย์สถานและพระศาสนาเป็นมหันต์โภชอันใหญ่หลวงนัก จะเชื่อเอาถ้อยคำนั้นได้

อนึ่ง เห็นว่าพระธรรมราชมุนี พระพุทธเจ้าริย หาเป็นสุภาพวินัยธรรมแท้ไม่ มิได้อยู่ในบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้ถ้า อันเป็นครูมีพระวะษาทรงพระวินัยสันทัด ชั้นทรงพระกรุณาโปรดดังไว้เป็นพระยาสงฆ์สำหรับพิภาคชาพระวินัยแลหกรานผู้ถ้าผู้แก่ให้นัยแก่พระญาณวิริยะผู้เป็นศิษย์ตน นำเอาเนื้อความกิจสงฆ์เข้ามาถวายพระพ แล้วอุดหนุนถ้อยคำเจ้าโภชอันเป็นครุกรรมเข้ามาติดแปดเปื้อนไว้ในพระราชสถาน หากว่าสมเด็จพระสังฆราชและพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยยังยืนในพระวินัยถวายพระพ ขัดไว้ จึงพันโภชา กไม่ก็จะพลอยแปดเปื้อนปนด้วยอคุศลโภชอันใหญ่หลวงเนื่อง ๆ ไปกว่าจะสิ้นพระศาสนา มิชอบนัก ฝ่ายพระพุทธเจ้าริยนั้นก็ไปเป็นอธิการวัดนาค ได้รับกะถินทานถึง ๒-๓ ปีแล้ว ๆ กลับเข้าด้วยพระธรรมราชมุนีว่าไม่ได้เล่า ก็เห็นว่าพระพุทธเจ้าริยเป็นกิจมารยาอกตัญ

มิได้รู้พระคุณครูอาจารย์แห่งตน ๆ จะรู้พระธรรมวินัยมีบุญเขียน ทั้งนี้ ก็ เพราะน้ำลายอายลิ้น ของสมเด็จพระสังฆราช ชอบที่จะเจ็บร้อนสัมมาการะเป็นอันดิจจะควร นี่ประพฤติออกตัญญ อุดหนุนพระธรรมราชมุนีเข้าเป็นพระคพวงต่อสู่สัมเด็จพระสังฆราชผู้เป็นครูของตนต่อไปยัง ทุ่มเดียงให้ได้ความอัปประยศในทำงกลางบริสัคจนี้ ถ้าฝ่ายอาณาจักรมราواสจะซึ้งที่ถานยศ ถากัดดีแห่งท่านผู้มีพระคุณผิดประเวณีธรรมมิชอบหนักหนา แม้นยังถือทฤษฎามานะขึ้นอยู่ ว่าลัดธิของตนถูกแล้วว่า พระอรหัตชั้นขีณาสาสพผู้ทรงพระไตรยปีภูกปรัมปราอาจารย์วินัย ผู้ถ้าผู้แก่ทั้งปวงกระทำสืบ ๆ นานั้นผิด ก็ได้เชื่อว่ายังพระธรรมวินัยให้ฉบับหายเหนสุดโทษ ๆ นั้นเสมอด้วยกระบิลภิกขุอันมั่วมาด้วยความรู้ อันว่าฝ่ายพระพุทธอาจารย์เป็นมหาอกตัญญ ตรงตัว ถ้ามิได้คิดกลับหัวชอบเลยจะดีดึงอยู่ด้วยทฤษฎามานะ เห็นโทชนน์ดุจมีสีลมานพ อันเรียนศิลปสุจรพื้นแต่สำนักคุติลาอาจารย์แล้วออกตัญญกลับสู้อาจารย์ อนึ่ง ดุจเทวะทัตวนร เป็นอกตัญญ์เอยืนหลังพระโพธิสัตวานรอันมีพระคุณให้หลังหักนั้น และเหตุเป็นครุกรรม ให้ญ่หลวงรามกมาถึงพระราชาstan ทั้งนี้ เพาะพระธรรมราชมุนี พระพุทธอาจารย์ พระญาณ วิริยะ ไม่มีสัมมาการะต่อสมเด็จพระสังฆราชผู้ถ้าอันทรงพระกรุณาโปรดตั้งขึ้นไว้ให้เป็น ที่ให้ที่บูชาปุกษาพระวินัยทั้งปวง ถ้าพระธรรมราชมุนี พระพุทธอาจารย์ พระญาณวิริยะ มีสัมมาการะดุจหนึ่งถ้อยคำปภิญญาณ ว่าจะเอาสมเด็จพระสังฆราชเป็นที่ปุกษาแล้ว ในน เนื้อความในสังฆกิจฝ่ายพระพุทธจักรจะเข้ามาแปดเปื้อนปนราชาอาณาจักรได้ ก็จะสูญเสบ อยู่แต่ในสมณะกิจ เป็นลิทธิตดสินสำเร็จในสมเด็จพระสังฆราช และพระธรรมราชมุนี พระพุทธอาจารย์ พระญาณวิริยะ ทำบังอาจหากลัวเกรงไม่จึงเกิดเนื้อความมากมาย ทั้งนี้ มิสมควรหนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อน่า ห้ามอย่าให้พระสังฆราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย เจ้าอธิการรามัญ เจ้าอธิการลาว อันดับทั้งปวง และสังฆารี ธรรมการราชบัณฑิตย ข้าทูลละองธุลีพระบาท ทั้งปวง เอาเนื้อความลงข้ออันวิวาทกันด้วยกิจพระวินัย ดุจหนึ่งพระธรรมราชมุนี พระพุทธ อาจารย์ พระญาณวิริยะ มาถวายพระพรกราบทูลพระกรุณาให้หม่นหมองพระไทยเป็นอัน ขาดที่เดียว และให้ทูลแก่สมเด็จพระสังฆราช พระราชาคณะ เจ้าอธิการอันดับ ให้มอยลา ทั้งปวง พึงบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้เดียว ถ้าแลเเน่ื้อความอันมหันต์โทษข้องเข้ามา ในราชอาณาจักรจำเป็นจะทูลก็ให้เอาปุกษาด้วยข้าทูลละองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยนัก ประราชบัณฑิตยให้พร้อมกันครบทูลแล้วจึงให้กราบทูลพระกรุณา ถ้าแลพระสังฆราชาคณะ เจ้าอธิการ อันดับลง ทั้งปวง และสังฆารีธรรมการราชบัณฑิตย ข้าทูลละองธุลีพระบาท ผู้ใด ๆ มิได้กระทำการตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้กระทำผิดพระราชกำหนด กกฎหมายนั้นเป็นโทษตามโทษนาโถ

กกฎให้ไว้ ณ วันจันทร์ เดือนสิงหาคม ขึ้นสามค่ำ จุลศักราช ๑๙๔๕ ปีเตาะ นักษัตร เบญจศก ๗

ข้อ ๘ กกฎให้ไว้แก่พระสุรคະดีชัยขวา ในนอก ให้บอกข้าทูละองอุลีพระบาท ฝ่ายทหาร พลเรือน และข้าหลวงกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ขอฝ่าข้าเจ้าต่างกรมฝ่ายน่าฝ่ายใน และสังฆาริธรรมการ และหัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ปากใต้ ฝ่ายเหนือ ทั้งปวงจหัว ด้วย สมเด็จบรมนารถบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันตานาสัมภาราดิเรก เอกพิบูลยสุนธรรมราชครั้ทรา เป็นอัคਮหาสาคนุปถัมภพระพุทธสาคนาจาริยศรีสวัสดิ์ ทั้งพระบริญญาและปฏิศาคนา ให้ถาวรรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใส่นมคการบูชาแก่เทพยดา มนุษยทั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทโดยบูรพาพิมุข พร้อมด้วยอัคਮหารัฐวิชาติราชปะโรมหิตาไหราราช บันทิตยฝ่าพระบาทบงกชมาศ ได้ทรงสตับ พระราชาคณะทั้งปวงถวายพระพรว่า พระพุทธจักรและพระราชาณาจักรทั้งสองนี้อาศรีย กัน ฝ่ายพระสงฆ์เตรานุเคราะห์อันรักษาพระพุทธจักรนั้น ระวังตรวจตรารักษาพระสาคนา มิให้เป็นอันตรายเคราะห์มอง ครั้นเห็นว่าจะมีปะภิกษุเกรงจะมีอันตรายแล้วว่ากล่าวยังกัน ให้ปฤกษาโทษผิดแห่งกันแล้วตัดสินว่ากล่าวตามพระวินัยบำบัดรำงับโทษให้สงบมิได้มี لامกในพระสาคนา ถ้าเกิดพากภิกษุใจมากนักเหลือกำลังจะว่ากล่าว رنร้อนชวนกันเข้ามา ถวายพระพรพึงพระราชาณาจักร ฝ่ายพระมหากราชชัตติยผู้รักษาพระราชาณาจักรก็ช่วย อุปถัมภ์ตามพระมหาเตรานุเคราะห์ผู้ร้อนรักษาพระพุทธสาคนาเป็นประเพณีมา จำเดิมแต่ พระอรหธรรมเจ้าห้าร้อยมีพระมหากัสป์สปเคราะเป็นประธรรม เป็นเหตุด้วยพระภิกษุแก่กล่าว ประปวทติเตียนเป็นเสียนสาคนา ก็ชวนกันเข้ามาถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าชาตศัตรุ ราช ฯ ก็เป็นสาคนุปถัมภขอทำปณิธานรังับโทษดังนี้จันถึงทุติยะสังคายนา ตติยะสังคายนา จัตุสังคายนา เ奔ญจนะสังคายนา ฉัตติยะสังคายนา ฝ่ายพระพุทธจักร พระราชาณาจักรยื่อมพร้อมกันทั้งสองฝ่ายชวนกันชำระพระสาคนา มิให้มีปะภิกษุ ทำลายพระสาคนาให้ประเพณีสืบมา ทั้งนี้ จันถึงเมื่อสมเด็จพระมหากรุณาเจ้าเสด็จฯ ณ ที่พำนัคเนื่องสืบมาแต่บรรมกราชชัตติยชัตติยมหาสมนุติวงศทรงพระบุญฤทธิ์อานุภาพ ปราบกระชัตติยกรุ่งใหญ่ทั้งสาม มีสังคมร้อนชะนะแล้วได้อเอกสารากิเศกเป็นใหญ่ในลังกา ทวีปทั้งปวง พิจารณาเห็นหมู่ภิกษุกุลบุตรปฏิบัติต่าง ๆ มิได้ถูกต้องแตกจากกัน ประพฤติ ผิดในพระพุทธสาคนาเสื่อมสูญจะไปสู่อย่างภูมเป็นอันมาก ทรงมีพระราชาฤาไทยอันมีกำลัง

พระกรุณاةตักเตือนเนื่อง ฯ จึงทรงพระราชนำริห์ว่า ใจน อาทماจะบำรุงบวรพุทธศาสนาให้ วุฒิวัฒนากรขึ้นได้ดี ให้อธิรักษ์ด้วยพระมหากัศปะและเจ้าอันอยู่ในอุทุมงค์ปัพตารามมหาวิหาร ทั้งพระพุทธจักรและพระอาณาจักรสองฝ่ายกระทำย่ำยีป่าปะกิกชุ่งสองเหล่าคือ กิกชุ ต้องปราศกเหล่านี้และกิกชุมากไปด้วยอาบติเหล่านี้ ทรงพระราชนานผ้าขาวแล้วให้ ศึกจากเพศบรรพชิต ทรงช่วยบวรพุทธศาสนาให้ปราศจากมลทินด้วยพระไถยอันบริสุทธิ์ กอบด้วยพระกรุณา แต่จะให้เทพาทั้งปวงกระทำการบูชาซึ่งพระศาสนามอันบริสุทธิ์ให้ได้ ผลพันจากสังสารทุกข์และทรงพระกรุณาแต่กุลบุตรอันหาปัญญาไม่ได้ประภูติผิดแล้วจะไป เสวยทุกข์เวทนากลุ่ม ในจัตุราษฎรเป็นช้านานหนักหนา เพราะตัวปกปิดโทษไว้ด้วยกลัว ต่อประจุบันไก่เห็นแก่ลาภสู้ เอาบาปเป็นอาจัณกรรมไปอยู่ในเพศบรรพชิตนั้นและเป็น ประเพณีพุทธจักรพระราชนາจักรช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนา ฯ จึงค่อยยืดยาวมา ทราบเท่าบัดนี้ และเรื่องราพระเจ้าประกมพาทุราชและเรื่องราพระบรมโพธิสัตว์เจ้าเสวย พระชาติเป็นสมเด็จอัมรินทร์ เสด็จลงมา กับพระมาตุลินมิตรเป็นสุนักข์และพระราชนุกชล มากำรพระศาสนาม ครั้งศาสนามของพระพุทธกัศปะเจ้า และร้องคุกคำรามว่าจะกัดกินซึ่ง สามเณรอุบากศอกอุบากศิการคุหัฐอันเป็นนาปามากในพระศาสนามนั้นชอบพระไถยนักว่า มีเสียที่ที่ผู้รักษาพระพุทธจักรและราชนาจักรเห็นมีความกะตัญกัดเวทีต่อพระพุทธศาสนา มีกรุณาแก่สัตว์จริง ฯ และทุกวันนี้เห็นฝ่ายพระพุทธจักรวางแผนมีเสียประการหนึ่งเข้าใจว่า ศาสนามถึงเพียงนี้แล้ว เห็นจะบำรุงให้วัฒนาขึ้นมิได้ จึงมิได้รังสรรค์ว่ากล่าวกันให้เกิดมหาจักร ปล้นทำลายพระศาสนาม ทั้งสมณะและสามเณร มิได้รักษาพระจัตุปริสุทธิศิลรำรี่ยนธุระสอง ประการและชวนกันเที่ยว เข้าร้านตลาดดูสีกา มีอาการกิริยานุ่งห่มเดินเหินกระด้างอย่าง ขอราศมีได้สำรวมรักษาอินทรีย์มิเป็นที่เลื่อมใสยศรัทธาแก่ทายาท และเที่ยวดูโขนหนังลค่อน พ้อนขับแลเล่นหากกรุกสถาการพนันทั้งปวงและคิดกันกับคุหัฐชายหญิง เล่นเบี้ยอย่าง สมณะสามเณรวัดบางวัดคบคุหัฐชายหญิงสิบเบ็ดคน ฯ ควบสมณะสามเณรเล่นเบี้ยขอกล่าว ป่าวร้องรับเงินทองเข้าปลาอาหารทั้งปวงมาเลี้ยงชีวิต แผลสมประสาททำการฟราวด์ให้ ดอกไม้ผลไม้สิ่งของหวังอามิคแก่ฟราวด์ และผูกพันธ์เรียกฟราวด์หญิงชายเป็นพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงพี่เลี้ยงน้องเลี้ยง และเคราพนบอนอย่างคายาวาจากกิฟราวด์อย่างว่าทายาทฯ และ ให้นำมนต์ ได้มงคลเป็นต้นแก่ฟราวด์ปราถนาลาก และฟราวด์หญิงชายที่หาปัญญาไม่ได้ กີບຸກພັນທົມເສັ້ນຫາເຫັນແກ່ອານີຍ ໃຫ້ອາຫານພລາພລເປັນຕົ້ນບໍາເຮືອແກ່ໜູ່ກິກຊູບປະລັບໄສ ໄດ້ ຊ່ວວ່າໃຫ້ກຳລັງແກ່ກິກຊູລາມກັນກະທຳອະນະສະກຸລະໂທຄະປະຖຸຮ້າຍຕະກຸລມົງກາວສ ບັນດາທານຈະມີຜົນມາກົດກະທຳໃຫ້ພລມືໄດ້ ເພຣະເຫດຸດ້ວຍທຳການເປັນທານເຈຕານໄມ່ແກ້ ໃຫ້ຍ່າງນີ້ຊ່ວວ່າໃຫ້ໜູ່ອະລັບ ວ່າໃຫ້ໜູ່ອະລັບຊື່ກິກຊູມືນີ້ໃຈທຳລາຍພຣະສານາແລ້ວຍົກວາສສຶກ

ก็คุ้นเคยนำเอาอามีศอาหารเป็นต้นออกมานำเรอกิกขุสามเณรนาปะลัง นั่งในกุฏិที่กำบัง อันควรจะเกี้ยวพาลพุดจากอยิกอยอก สำศักกายกระทำเมถุนธรรมได้นั้น ฝ่ายกิกขุสามเณร นาปะลังครั้นคุ้นเคยเข้ากับสึกแล้วก็เข้าบ้านออกบ้านผิดเวลาตรี พุดจากสือการูปซึ่กมี ความเสน่หารักใคร่ ทั้งสองฝ่ายสำศักกายกระทำเมถุนธรรมปาราชิกแลลึงค์เตรไถลังวัว เป็นครุโภห้ามบรรพชาอุปสมบทจะบ่มีเป็นกิกขุสามเณรเลย อย่างอ้ายดีบวชอยู่วัดโพ เสนพเมถุนธรรมกับอีทองมาก อีเพียน อีกิน อีบุนรอด อีหนู อีเขียว และอ้ายทองอยู่ เสนพเมถุนธรรมกับอีทองอิน และเณรปีนอยู่วัดโพ เสนพเมถุนธรรมกับอีคุ้ม เมียพระแพพย และเณรทอง เสนพเมถุนธรรมกับอีชื่นวน อยู่หลังวัดบางว้าใหญ่ เป็นปาราชิก อ้ายเป้าบัว อยู่วัดพวา เสนพเมถุนธรรมกับอีจันลา จนมีบุตร อ้ายลุน บัวช้อยวัดบางชุนพรหม จังเขียน หนังสือเงินให้อีปีนโขลงกู้ลิบนาทแล้ว ๆ เสนพเมถุนธรรมกับอีปีนโขลง เป็นปาราชิก และหาลังกับซีแก้ว อยู่วัดคงคาพิหาร แต่สองต่อสองเป็นที่สังไสยกีลปาราชิก เณรนุ่มนอยู่ วัดเสารง เข้าไปบ้านเป็นนิจกับประศกสึก แลทิศอยู่วัดแหงชนอนกับอีเป้าภรรยานายฤทธิ บนเตียงในมุ้ง เป็นศีลวิบัติไกลฉاياปาราชิก เกรษาสัปดันเป็นคนชั่วตัวเป็นเกรห์มคลุนใส่ ผ้าพาดบังทำอย่างกิกขุเป็นไถลังวัวและปลอมบัวเป็นกิกขุอยู่ในศาสนาม และเณรอยู่คิชัย พระนิกรม นอนในมุ้งกับอีทองคำ ภรรยานายกรรมช้างแลคนเตาเล่นเบี้ย แลมหาอิน มหาจัน วัดนาค พุดกับอีมุ้ยในที่ลับเป็นที่สังไสยกีลฉاياปาราชิก จนถึงพระนิกรมเป็นราชาคณะ ไม่มีหริโโตับປะเกรงสิกขา อยาบช้าพุดจากเกี้ยวพาลกับสึกเป็นบ้ากาม owardup jamb xom eo อีจิม ๆ อบผ้าห่มส่งให้เอาผ้าไว้จูบกอดนอน และนอนเอกสารเขนกให้สึกพัดลายน่าหาความอยา ไม่ มหาชุนคิชัยพระนิกรม ก็จับแก้มอีขาวแล้วพุดเกี้ยวพาอีลี ๆ รักยอมถอดแหวนให้ และ ผู้มีชื่อทั้งนี้กระทำทุจริตผิดหนักหนา เป็นมหาโจรปล้นพระศาสนามชุกชุมขึ้น ทั้งนี้ เพราะ ราชากษัตริย์อิบดีเดรานุเคราะห์เป็นอุปมาอาจารย์หาความกะตัญกัตเทวีต่อพระศาสนามไม่ มิได้ประพฤติตามพระพุทธภูมิการสัตตาปริทานิยธรรมเจ็ดประการ มิได้ประชุมพร้อมกัน ตรวจตราว่ากล่าวให้เห็นดีแลร้ายไม่มี หากว่าผู้มีชื่อชาวอาเส่านี้ความมาว่าจึงปรากฏขึ้น ได้เอามาชำรากล่าวขึ้นเชี่ยนพันธนาการประจำโภตตะวนบกสามวันเรือสามวัน เพื่อจะมิ ให้ดูเยี่ยงกันทำลายพระศาสนาม ทรงพระกรุณาจะครรຍโภตพระราชบัญญัติทั้งปวงอีก แต่ ให้งดโภตไว้ครั้งหนึ่งก่อน และพระราชบัญญัติเป็นอิบดีสังชี้รู้พระไตรยปฎกควรจะรู้คุณ พระศรีรัตนไตรยว่า อาทิตย์นี้เทพานุษย์ทั้งปวงกระทำมัศการเคราพเป็นที่บูชา ทั้งนี้ เพราะอ่านจากมาเองหากไม่ได้ เพราะคุณพระรัตนไตรยสถิตอยู่เหนือเคียรเกล้า อาทิตย์ ควรจะกะตัญกัตเทวีสันองพระคุณรักษาพระพุทธศาสนามอย่าให้เคราหมองจะได้ มากกว่า จะขัดสนประการใด ฝ่ายข้างพระราชนາจักรก็ได้ถวายปติญาณเป็นโน้มขาดในพระพุทธ

สถานะแล้วควรจะเอาเนื้อความข้อขัดในพระสถานานั้นมาแจ้งถวายพระพร อันนี้ก็มิได้กระทำ แต่ฝ่ายข้างพระราชอาณาจักรนี้เร่งร้อนหนัก ให้นักปราชราชบัณฑิตยสังฆารีธรรมการออกมาประเดิยงแจกกฎหมายให้พระราชคณะทั้งปวงเร่งกำชับตรวจตรา กันรักษาพระจัตุปริสุทธิศลประภูมิบดิตามคันธธร์วิป SCN ธร์และพระราชกำหนดเก่าใหม่อよู่เนื่อง ฯ ฉบับนี้ ก็ยิ่งมีสมณะสามเณรเป็นมหาจารีปล้นพระสถานานั้นมากมาย ฉนั้นิควรหันหน้า

แต่นี้สืบไปเมื่อน่า ห้ามมิให้สมณะสามเณรเตือนรักษาราชทำความชั่วทุจริตผิดพระวินัยบัญญัติบันดาพระปลาโทษมานั้น และห้ามมิให้เอาระเบียบอ้ายอีมีชื่ออันกระทำอย่างช้าทำลายพระราชานั้นกล่าวมาในต้นพระราชกำหนดนั้นจนทุกประการ อนึ่ง พระราชคณะทั้งปวงก็ได้ถวายปฏิญาณว่าจะกำชับว่ากล่าวให้พระสงฆ์สามเณรรักษาตามประชุมสึกษาบทอันนี้ให้บริบูรณ์ พึงดูถูกเห็นหายดูไม่ กฎหมายแต่ก่อนก็ให้ประกาศไปว่าจะเอาโทษทั้งสมณะและชาวส แลให้สังฆารีธรรมการสอดแนมจับเวลาตัวผู้ถวายเงินทองแลกิกษุเตือนผู้รับเงินทองให้ได้เอามาว่ากล่าว และเตือนให้รู้สึกษาบทของตัวและเล่าเรียนพระบริญติ โโยนัดกับเตือนให้ถากชายดายหญ้าเผาทางวัดว่าอารามให้เตียน ให้พระสงฆ์เอกสารดกราดพื้นอารามให้รับรื่นเป็นพุทธบูชาจำเริญครั้ทราเทพยdamnุษย์ทั้งปวง

อนึ่ง เตือนจะออกจากราชานั้นเมกิจไปใกล้ใกล้แห่งใดก็ได้ก็ให้ห่มดองครองผ้าเหมือนกิริยาบิณฑาตร ฯ โดยลำดับ อย่าให้ชิงรับจังหันวิวาทชกตีกันเป็นอันขาดที่เดียวแลหากิจนิมนต์มิได้อย่าให้เที่ยวเข้าบ้าน ถ้าแม่มีกิจธุระด้วยญาติแลบิดามารดาจะมาบ้านนั้นและจะมีที่ไปใกล้ใกล้แห่งใดก็ได้ ให้อำลาพระอุปมาอาจารย์ให้รู้กิจธุระก่อนจึงไปด้วยพระหมาจารย์เป็นเพื่อนพยานกันสองรูปสามรูปด้วยกัน ห้ามอย่าให้สมณะสามเณรควบหาสึกษาอันเช่นเดียวเข้าไปบ้านนอนบ้านผสมประจำด้วยลากคราดเส่น่าหา ห้ามฝ่ายอุบลสึกษาอย่าทำสนิทติดพันอเป็นประโยชน์ให้ผ้าให้อ้มิคให้อาหารจำเกาะสมณะสามเณรด้วยปราณามเมถุนธรรมอันโทษหนักทำลายพระราชานา ให้ตั้งใจครั้ทราถวายทานเป็นสงฟ้ออย่าจำเกาะ ถ้าจะจำเกาะถวายเป็นบุคลิกด้วยครั้ทราว่าເຮອທຽງคีลทรงอุดงคทรงบริญติคุณและไปถวายถึงอารามนั้นให้ไปในเวลาเช้าจนเที่ยง ห้ามอย่าให้เข้าไปถวายในกุฎีแลนั่งในที่ลับที่กำบัง ให้นั่งนอกกุฎีในที่แจ้งมีเพื่อนสึกษาอันรู้เห็นเป็นหลายคน และฝ่ายสมณะสามเณรผู้จะรับทานนั้นอย่าให้นั่งลับในกุฎีที่กำบัง ให้มีเพื่อนพระหมาจารย์กันออกมานั่งในที่แจ้งรับไทยทานตามครั้ทรา สำเร็จแล้วอย่าอยู่ช้า สนทนากับถามอรรถธรรมที่ส่งไสยแต่ก่อครัวแล้ว ให้สึกษาไปเสียจากอาราม และห้ามทั้งสองฝ่ายอย่าให้ถวายแก้วแหวนเงินทองต่อมือจำเกาะหน้ารักษาไว้ เอาใจไปยินดีด้วยแก้วแหวนเงินทองนั้นเป็นอันขาดที่เดียว และให้พระราชคณะเจ้าอธิการ

อันดับผู้ให้ภูมิทั่วไป ประพฤติตามสัตตาปริหานิธรรมและอุบลสอดจะพร้อมกันทุกวันอุบลสอดตามพุทธบัญญัติในพระอุบลสอดขันธะ ให้ฤกษ์ออกอาบต้อนหนักเบาเรียบดีให้แจ้งโดยสยามภาษาได้ตามพระบานาหินท่านเทช ให้แจ้งเหตุจงท้วกกำชับว่ากันให้การขันจงหนักหนา จะให้สังฆการีธรรมการตรวจทุกอุบลสอด จัดสันธรรมลพิทิโภชอกเสียจากพระศาสนา ถ้ากิกขุเถรเณรรูปใดอารามได้ต้องอธิกรณถึงอันติมະวัดถุเป็นปาราชิก แล้วให้พระราชบัญญัติคึกเสีย แล้วบอกแก่สังฆการีธรรมการให้แจ้งด้วย จะได้สักหน้าหมายไว้ อย่าให้ปลอมอุปสมบทสืบไป ถ้ายังเป็นข้อสงไสย แต่ถ้าว่าโภชให้ภูมิทายาปาราชิกนั้น ให้เร่งชุมนุมพระราชบัญญัติพระสงฆ์พิภาคชา ควรเยี่ยวยาได้ ให้เยี่ยวยารักษาระอาบติงบริสุทธิ์ในพระศาสนาจารนับอธิกรณให้สำเร็จແຕื่นอารามนั้น ถ้าเยี่ยวยามีได้ จะมีให้อยู่ในหมู่ในคณะแล้วอย่าให้รับบับพacha尼ยะกรรม ต่อไปจะไปปลอมอยู่เข้าหมู่เข้าคณะด้วยพระสงฆ์อารามอีกได้ ให้พระราชบัญญัติเจ้าอธิการบอกแก่สังฆการีธรรมการให้รู้จักตัวไว้ว่าวิกขุสามเณรรูปนี้สอนยาก ไม่ให้เข้าหมู่เข้าคณะแล้ว

อนึ่ง รูปชื่อย่าให้อยู่ในอารามใกล้อารามเป็นอันขาดที่เดียว และฝ่ายชาวราษฎรนั้นให้มูลนายบิดามารดาตรวจสอบว่ากับล่าสัตว์ภาพอันเป็นบ่าวไฟรบุตรอิດญาติอย่าให้ไปคนสมณะสามเณรประภูบติดด้วยความเส่นหารักในเมถุนธรรมทำลายศีลสมณะสามเณรให้เป็นปาราชิก ทำลายพระศาสนาเป็นอันขาด ถ้าและพระสงฆ์เถรเณรมีบิดามารดาญาติโยมอันเป็นญาติโดยแท้ มีได้เป็นอาคันตุกะแต่ตัวผู้เดียวตนนั้นก็ให้บิดามารดาตามญาติร่วงดูแล เอาใจใส่ไว้กับล่าสัตว์แก่บุตรนัดดาลูกหลานพื้น้องซึ่งบัวเป็นสงฆ์สามเณรนั้นให้บริสุทธิ์ อย่าให้มีมลทินในพระศาสนาตนนั้นเป็นเหตุอันได้อันหนึ่งอันมีควรแก่สิกข์บททันนั้น ก็ให้ออกมาไว้โดยเหตุจงทุกประการ และบิดามารดาญาติโยมกิกขุเถรเณรซึ่งทำผิดนั้นจึงจะพ้นโภชด้วยถ้าและบิดามารดาญาติกิกขุเถรเณรที่กระทำผิดนั้นรู้เห็นแล้วคิดว่าเป็นลูกหลานว่าเนื่องเครือของตัวกลัวจะเป็นโภชชันกันปิดบังเสียมิได้เอาเนื้อความมาไว้กับล่าสัตว์ให้อุลมາภลทินอยู่ในพระศาสนาเหมือนครั้งนี้ หากมีผู้อื่นรู้อาจมาไว้กับล่าพิจารณาสืบสวนได้เนื้อความเป็นสัตย์ จะเอาบิดามารดาญาติพื้น้องกิกขุเถรเณรซึ่งเป็นโจรอยู่ในพระศาสนาตนนั้น เป็นโภชด้วย

ถ้าและฝ่ายพระสงฆ์สมณะทั้งปวงมิได้กระทำการทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้และเมินเสียให้มีโจรปล้นพระศาสนาขึ้นดังครั้งนี้เห็นว่าหมายความจะตัญกติเวทีต่อพระศาสนาไม่ เป็นใจความว่าสมณะสามเณรอันเป็นโจรปล้นพระศาสนา จะเอาโภชแต่พระราชบัญญัติลงมา ทั้งถاناบุกรรม เจ้าอธิการ มหาเถรานุเถระ อันดับผู้ให้ภูมิทั่วไปและสามเณรอันมิได้

รังสรรคตรวจสอบว่ากันนั้นเป็นโทษเสมอด้วยโทษสมคงสมณะสามเณรอันเป็นนาบ
ตามกันนั้น

ฝ่ายธรรมราศหั้งปวง ถ้าแลผู้ได้มิได้ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ ละเมินเสียให้
หญิงอันเป็นบ่าวไพรลูกหลานพื่น้องญาติอาฒมาแลเพื่อนบ้านเป็นศีลเกทศีลสมณะสามเณร
ให้เป็นปราชิกทำลายพระศาสนาครั้งนี้ เหనว่าผู้นั้นจะกตัญหารุคุณพระศาสนาไม่ เป็นใจ
ด้วยหญิงอุบาห์วอยาบช้า จะเอาโทษแต่เมืองนายลงมานจถึงบิดามารดาญาติพี่น้องเพื่อน
บ้านใกล้กันที่จะจะรู้เห็นมิได้ห้ามปราบเรนาว่ากันนั้นเป็นโทษเสมอด้วยโทษสมคง
หญิงศีลเกทอันเป็นนาบปอยาบช้านั้น จะได้พร้อมกันช่วยกันรักษาพระศาสนาหั้งสองฝ่ายฉบับนี้
พระพุทธศาสนา จึงจะบริสุทธิ์เป็นที่ให้วทีบูชาแก่เทพยدامนุชยหั้งปวงสืบไป กว่าจะถ้วน
๕๐๐๐ พระวะษา

กฎให้ไว ณ วันพุธ เดือนสาม แรมสิบเบ็ดค่ำ จุลศักราช ๑๙๔ ปีกา นักษา
เอกสาร ฯ

ข้อ ๙ กฎให้ไวแก่พระราชนະ เจ้าอธิการ ถاناบุญกรรม ในกรุง นอกกรุง แขวง
จังหวัด หัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือ หั้งปวงจงทั่ว ด้วยสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
พระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอันนั้นตามความต้องการได้เรียกเอกอิทธิพลสุนธรรมราษฎรทั่วทั้งประเทศ
อัคມหาศาสนบุปถัมภกพระพุทธศาสนาจำเริญศรีสวัสดิ์หั้งพระบริยติและปฏิสักанаให้ถาวรา
รุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใส่นมัสการบูชาแก่เทพยدامนุชยหั้งปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตา
มหาปราสาทโดยบูรพาพิมุขพร้อมด้วยอัคມหามนตรีกระวีชาติราชปะโรมหิตาให้ราษฎรบันทิต
ເຟພະບາທນົກໝາດສ້າງວ່າ ณ วัน เดือน ๙ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชาน นักษาฉศก เวลาพลบคា
มหาสินซึ่งเป็นพระครุอยู่วัดนาคกลาง ปลอมเข้าไปหาอึ้งข้าหลวงในกรมสมเด็จพระเจ้า
หลานเรอเจ้าฟ้าอภัยธิเบศร จับตัวได้รับเป็นสัตย์ว่า มหาสินได้เสพเมตุนธรรมด้วยอึ้งถึง
ชำเราแต่เดือนเจ็ด ปีชาน นักษาฉศก มหาลายครั้งจนอึ้งมีห้องมีลูก มหาสินขาดจาก
สิกขบทเป็นปราชิกلامกในพระศาสนาไม่ได้เป็นนสมณะปฏิญาณตนว่า เป็นสมณะ
ปิดความชั่วไว้แล้วเข้ากระทำสังฆกรรมอุโบสถกรรมอุปสมบทกรรม เป็นคู่สวดบวชพระสงฆ์
๑๓ รูปนั้นเป็นอาจิณกรรมมหันต์โทษถึงอะเวจีมหารก เพาะกระทำให้พระพุทธศาสนา
เคร้าหมองเสื่อมสูญมิควรหนักหนา แต่เนี้สืบไปเมื่อน่า ให้พระราชนະ ถاناบุญกรรม เจ้า
อธิการ เอาใจใส่ตรวจดูรู้เห็นว่าพระอันดับนั้นติดพันธอยู่กับหญิงโยมอุปถากผิดพุทธจนะ
อยู่แล้ว ก็ว่ากันว่าให้ปริวัดออกเสียจากพระศาสนาอย่าให้เป็นปราชิกขึ้นได้ในพระศาสนา

ดุจหนึ่งอ้ายสินฉบับนี้ แลใหประกาศแก่พระสังฆอันดับทุกวัดวาอารามจังหวัด ถ้าพระสังฆองค์ได้ทำความช่วยเหลือไว้ด้วยหนึ่งอ้ายสินเป็นมลทินอยู่ในพระศาสนา ทรงพระกรุณาหาเอาโทษไม่

ถ้าแลพระสังฆองค์ไดปกปิดความช่วยเหลือด้วยหนึ่งอ้ายสินเป็นมลทินอยู่ในพระศาสนาฉบับนี้ มีผู้ว่าก์ล่าวพิจารณาเป็นสัตยจะເອາຕัวเป็นໂທະສົງ ๗ ชั่วโคตร แล้วจะใหลงพระราชอาญา ภูติโຍມ พระราชากณะ ถاناນุกรม เจ้าอธิการ พระสังฆอันดับซึ่งกระทำความผิดแล ละเมินเสียมิรังตรวจสอบรากันให้เป็นลายกขึ้นในพระศาสนา และใหพระราชากณะ เจ้าอธิการ ถاناນุกรม พระสังฆอันดับทำตามกฎหมายรังสั่นนี้จงทุกประการ

กฎให้ไว ณ วันศุกร์ เดือนเก้า แรมสี่ค่ำ จุลศักราช ๑๙๔๘ ปีขาน นักขัตฤศษก ๖

ข้อ ๑๐ กฎให้แก่เจ้าพระยาและพระยา พระ หลวง เจ้า ราชนิกุล ขุน หมื่น พัน ทนาย ฝ่ายทหาร พลเรือน มหาดเล็ก ขอฝ่ายเจ้าต่างกรม ฝ่ายน้ำ ฝ่ายใน และกรมพระราชวัง บรรสฐานมงคลและกรมพระราชวังบรรสฐานกมุขฝ่ายหลังและผู้รักษาเมืองผู้รังกกรรมการหัวเมือง ๑-๒-๓-๔ ปากใต้ฝ่ายเหนือหงส์ปวงจังหวัดด้วยสมเด็จพระบรมราชนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันต้าสามภารดิเรกเอกเพิบูลยสุนธรราชศรัทธาเป็นอัคਮหาศาสนบุปถัมภก พระพุทธศาสนา จำเริญศรีสวัสดิ์หงส์พระบริญติและปฏิปิตลศาสนາใหถาวරรุ่งเรืองไปเป็นที่ เลื่อมใส่นมัสการบูชาแก่เทพยตามนุชัยหงส์ปวง เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท โดยบูรพาพิมุข พร้อมด้วยอัคਮหามนตรีกรีวิชาติราชปะໂຮทิตาโทรราชบัณฑิตยฝ่าย พระบาทงกชมาศ สั่งว่า ทรงตั้งพระไทยด้วยพระราชศรัทธาจะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้บริบูรณไปด้วยรัศมีแก้วหงส์สาม กล่าวคือ พระพุทธรัตน พระธรรมรัตน พระสังฆรัตน ให้เป็นเนื้อนานบุญอันประเสริฐแก่สปุรุษไทยหงส์ปวง บัดนี้ พระสังฆอันนับเข้าในพระพุทธ ชิโนรส มิได้มีหริโโตปปะคนหากันทำอุลามกเป็นอะลัชชีกิกขุคือเศพสุรญาเมาน้ำตาล ชัมแลโภชนอาหารของกัดของเคี้ยวเวลาปั๊จฉากัตรแลในราตรีก็มีบ้าง ลงเหล่าເອົາພາດ บำบัดเหล็กไปขายแลกเหล้าเล่นเบี้ยเสีย มิได้ครองໄຕรายจีวิ กระทำจอมปลอมเหมือน สามเณร มิได้ปลงผมโgnหนึ่ง สองโgnบ้าง เที่ยวกางวัน กลางคืนดูโgnดูหนังดูหุ่น ดูลคونเบี้ยดเสียดอุบากสึกพูดจากลกคนองເຫຍາຍบช้าثارุณ ลงเหล่าเห็น เด็กชายลูกข้าราชการอาณาประชาราษฎรูปร่างหน้าก็พูดจาเกลี้ยกล่อมชักชวน ไปไว้แล้วกอดจูบหลับนอนเคล้าคลึงไปไหนເອາไปด้วย แต่ตัวเด็กโອ่อวดประกวດกันเรียก ว่าลูกสาวคลุกสุดใจ ก็มีบ้างที่ช่วงชิงลูกสาวเกิดความหึง兆ญาทจนเกิดวิวาทตีรันกัน

พยายามไม่กระนองชั้น พิจารณาได้ด้วยมารับเป็นสัตย์ได้ไม่กระนองชั้นเป็นทลายอัน ลางพวกเห็นสลุบกำปั่นสำเกาจีนเข้ามาก็ขึ้นเที่ยวนสำเกาซูกชนชื่อหาของเล่นอนลະวนจีน Jamie ให้เดียร์ดถีนิครณสูดูหมื่นก็มีบ้าง ลางพวกก็เที่ยวชื้อผ้าแพรพรรณในพ่วงแพแล้วันแขกร้านจีนเอาไปเย็บย้อมเป็นผ้าพาดผ้าจีวรสบง สใบ รัดประคต กราบพระ อังชากระทำเป็นศรีแสดงศรีชมภู นุ่งครองให้ต้องอาบตีเป็นมหานิศลักษคีทุกครั้ง ลางพวกก็นุ่งแดงห่มแดง ลางพวกก็นุ่งห่มเป็นแต่ศรีกรรักษรุ่นอับลัง คาดรัดประคตบ้าง ไม่คาดรัดประคตบ้าง คลุมศีฆะสูบบุหรี่ออกไม้ห้อยหู เดินกรีดกรายตามกันดุจมราواศ ลางจำพวกขึ้นพระพุทธบาทเดินทางคาดกระตุดโพกประเจียกถือดาบถือระเบี้อกรดจุฬาวกโจร ถึงพระพุทธบาทแล้วคุณกันเป็นพวก ๆ กลางวันเข้าถ้ำร้องลคงลามนำหยอกสึก กลางคืนก็คลุมศีฆะตามกันตึงร้องปรบไก่ดุจมราواศ ลางจำพวกเป็นนักสวัสดิ์ปุรุษทายกนิมนตสวัดพระมาໄลย ไม่สวัดต้องตามเนื้อความพระบานี ร้องเป็นลำนำแขกญาญจีนมอยุฟรั่งแล้วฉันสาคูเปียกแกงปวดเมี่ยงช้มเมี่ยงใบกล้วยอ้อยก็มีบ้าง และซึ่งพระสงฆ์สามเณรกระทำจลาจลเป็นมหาโจรปล้นพระศาสนอดังนี้ เพาะพระสงฆ์ พระราชาคณะ ด้านนุกรมเจ้าอธิการละเมินเสียมิได้ดูกำชับห้ามปราบ บัดนี้ ให้พระราชาคณะ ด้านนุกรม สังฆารีธรรมการ ราชบัณฑิตยพร้อมกันชำระพระสงฆ์ซึ่งเป็นอะลัชชีกิกขุ พิจารณารับเป็นสัตย์ให้พระราชนผ้าขาวศึกออกเสียจากพระศาสนा เป็นคน ๑๒๘ สักแขนเป็นไฟร่วงใช้ราชการที่หนักหัวใจให้ดูเยี่ยงอย่างกัน

แต่นี้สืบไปเมื่อน่า ถ้าผู้ใดเห็นพระสงฆ์กระทำอุلامกอะลัชชีกิกขุเสพสุรายาเมากินน้ำตาลชั่ม แลตลอกคนองเล่นเบี้ยชนไก่ กระทำให้ผิดเพศสมณะไม่ต้องด้วยพระวินัยบัญญติให้ว่ากล่าวตักเตือน ถ้ามิฟังให้ไปบอกเจ้าอธิการ เจ้าคณะ

อนึ่ง ถ้าผู้ใดล้มตายห้ามอย่าให้เจ้าภาพนิมนตพระสงฆ์สวัดพระมาໄลยให้นิมนตสวัดแต่พระอธิธรรมและสวัดสำราจไปตามปกติ อย่าให้ร้องเป็นลำนำแขกญาญฟรั่งญาญ และให้เจ้าภาพปฏิบัติเป็นแต่อัญชนะน้ำชา ยาเสียงอย่าให้เลี้ยง สาคูแกงปวดเมี่ยงช้มเมี่ยงใบกล้วยอ้อยของกัดของเคี้ยวเป็นอันขาด ถ้ามราواศที่มาช่วยจะสวัดพระมาໄลยกตามเดิมแต่อย่าให้สวัดเป็นลำนำตลอกคนอง

ประการหนึ่ง ห้ามอย่าให้อาณาประชาราชภูรลูกค้าร้านแพแขกจีนไทยขายผ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์สามเณรเป็นอันขาดที่เดียวถ้าผู้ใดมิฟังยังขึ้นคนหาพระสงฆ์สามเณรให้สวัดพระมาໄลยเล่นตลอกคนอง และขายผ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์แก่สามเณรดุจหนึ่งแต่หลังจะเออตัวเป็นโภชจหนัก

แลให้พระสังฆธรรมยนต์บอกข้าทูลละอองธุลีพระบาท ให้กรมพระนครบาล นายอำเภอ
ประกาศเป่าวร้องอาณาประชาราภร ลูกค้า วนิช พ่วงแพ ร้านแยกจีนไทย และให้มหาดไทย
กระลาโหม กรมท่า มีตราไปถึงหัวเมืองทั้งปวงจังหวัด

กฏให้ไว ณ วันอังคาร เดือนเจ็ด แรมสิบสามค่ำ จุลศักราช ๑๗๖๓ ปีระกา นักษาตร
ตรีศก ๖

กฏหมายพระสังฆนี้ประกาศใช้ในรัชกาลที่ ๑
จากหนังสือกฏหมายเมืองไทย เล่ม ๒ หน้า ๑๔๒
พุทธศักราช ๒๕๓๘

พระราชบัญญัติ

ลักษณะปกครองคณะสงข

ร.ศ. ๑๒๑

สมัยรัชกาลที่ ๕

พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองคณะสงฆ์
ร.ศ. ๑๒๑
สมัยรัชกาลที่ ๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเนื่อเกล้าฯ ให้ประกาศ จงทราบทั่ว กันว่า

ทุกวันนี้ การปกครองข้างฝ่ายพระราชนາจักรก็ได้ทรงพระราชนำรีแก้ไขและจัดตั้งแบบแผนการปกครองให้เรียบร้อยเจริญดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นหลายประการ

และฝ่ายพระพุทธจักรนั้น การปกครองสังฆมณฑลย่อมเป็นการสำคัญทั้งในประโยชน์แห่งพระศาสนาและในประโยชน์ความเจริญของพระราชนາจักรด้วย ถ้าการปกครองสังฆมณฑล เป็นไปตามแบบแผนอันเรียบร้อย พระศาสนา ก็จะเจริญรุ่งเรืองถาวร และจะชักนำประชาชนทั้งหลายให้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาในทาง ประพฤติสัมมาปฏิบัติและร่าเรียนวิชาคุณในสังฆลัมกยิ่งขึ้นเป็นอันมาก

มีพระราชประสงค์จะทรงทำนุบำรุงสังฆมณฑลให้เจริญคุณสมบัติมั่นคง สืบไปในพระศาสนา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้ว่า

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนามและกำหนดใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้มีนามว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๑^(๑) และพระราชบัญญัตินี้จะโปรดให้ใช้ในมณฑลใด เมื่อใดจะได้ประกาศในหนังสือพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญ

มาตรา ๒ ตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้ในที่ใด ให้ยกเลิกบรรดาภูมิแบบแผนประเพณีที่ขัดขวางต่อพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้ในที่นั้นสืบไป

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยคณะใหญ่

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่เกี่ยวด้วยนิกายสงฆ์ กิจและลักษณะในนิกายนั้น ๆ ซึ่งเจ้าคณะหรือสังฆนายกในนิกายนั้นได้เคยมีอำนาจว่ากกล่าวบังคับมาแต่ก่อนประการได้ ก็ให้คงเป็นไปตามเดยทุกประการ แต่การปกครองอันเป็นสามัญทั่วไปในนิกายทั้งปวงให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้^(๒)

มาตรา ๔ สมเด็จเจ้าคณะใหญ่ทั้ง ๔ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะใหญ่คณะเหนือ ๑ เจ้าคณะใหญ่คณะใต้ ๑ เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุติกา ๑ เจ้าคณะใหญ่คณะกลาง ๑ ทั้ง พระราชาคณะ เจ้าคณะรอง คณะเหนือ คณะใต้ คณะธรรมยุติกา คณะกลาง ทั้ง ๔ ตำแหน่ง นั้น ยกเป็นพระมหาเถระที่ทรงปรึกษาในการพิพากษาและ การปกครองบำรุงสังฆมณฑล ทั่วไปข้อการธุระในพระพุทธศาสนาหรือในสังฆมณฑลซึ่งได้โปรดให้พระมหาเถระทั้งนี้ประชุม

(๑) พุทธศักราช ๒๕๕๕

(๒) หมายເອົາຄະຫຼາມຍຸຕິກາ ທີ່ເຄີຍໄດ້ພະບາມຣາຫານຸ້າຖາດໃຫ້ປົກໂຮງກັນຕາມລໍາພັ້ງ ແລວດໃນກຽງອັນຍັງ ແຍກຂຶ້ນກ້ວກ່າຍ ໃນຄະນັ້ນ ၅ ၏ ການປົກໂຮງສາມັກທີ່ໄປໃນນິກາຍທີ່ປົງນັ້ນ ເຊັ່ນ ມັນທີ່ແລ້ວນາຈ ເຈົ້າອວາສ ເປັນຕົວອ່າງ ၆

วินิจฉัยในที่มหาเถรสมาคมตั้งแต่ ๕ พระองค์ขึ้นไป คำตัดสินของมหาเถรสมาคมนั้นให้เป็นสิทธิ์ขาด ผู้ใดจะอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปอีกไม่ได้^(๓)

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยวัด

มาตรา ๕ วัดกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้เป็น ๓ อย่าง คือ พระอารามหลวง อย่าง ๑ อารามราชภรรรโอย่าง ๑ ที่สำนักสงฆ์อย่าง ๑

๑. พระอารามหลวง คือวัดที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสร้าง หรือทรงพระกรุณาโปรดให้เข้าจำนวนในบาญชี นับว่าเป็นพระอารามหลวง

๒. อารามราชภรรนี้ คือวัดซึ่งได้รับพระราชทานวิสุสานสีมา แต่ไม่ได้เข้าบาญชี นับว่าเป็นวัดหลวง

๓. ที่สำนักสงฆ์นั้น คือวัดซึ่งยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุสานสีมา

(๓) ในเวลาตั้งพระราชบัญญัตินี้ ว่างสมเด็จพระมหาสมณะ หรือสมเด็จพระสังฆราช มีแต่เจ้าคณะใหญ่ ๔ รูป เจ้าคณะรอง ๔ รูป คณะใหญ่ทั้ง ๔ นั้น ต่างมิได้ขึ้นแก่กัน เมื่อมกิจอันจะพึงทำร่วมกัน เสนนาบดีกระทรวงธรรมการ รับพระบรมราชโองการสั่ง ฯ เจ้าคณะรูปได้มีสมณศักดิ์สูง เสนนาบดี กິพุตทางเจ้าคณะรูปนั้น ฯ เป็นการยกในการประชุม ในครั้นนั้นข้าพเจ้าเป็นการก ฯ ในแผ่นดิน ปัตยบัน โปรดให้ข้าพเจ้าเป็นผู้บัญชาการคณะสงฆ์ได้ทั่วไป การประชุมตามพระราชบัญญัตินี้ ก็เชื่อ ว่าเป็นอันดั่งชั่วคราวโดยนัย หรือกล่าวอีกโวหารหนึ่งว่า ยังไม่ถึงคราวเรียกประชุมตามพระราชบัญญัติ ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้ายังบัญชาการอยู่ ข้าพเจ้าประถนจะให้มหาเถรสมาคมคงมียืนอยู่ด้วยประการ หนึ่ง จึงยังคงเรียกประชุม และบัญชาการอันจะพึงทำเป็นการสองในที่ประชุมนั้น ฯ เจ้าคณะใหญ่ ชาрайมาก มาได้บ้าง มาไม่ได้บ้าง เจ้าคณะรองเป็นผู้บัญชาการคณะมณฑลทั้งนั้น ว่าบ้างก็มี บางคราวไม่ครบกำหนดลงสมณปัญจารค ที่เป็นองค์ของสมาคมในพระราชบัญญัติ จึงเรียก พระราชบัญญัติชั้นธรรมเข้าเพิ่มด้วย นี้ประชุมโดยปกต้อย่าง ๑ เรียกเจ้าคณะมณฑลหรือคณาจารย์ เอกเข้าประชุมด้วยก็มี นี้เป็นประชุมพิเศษอย่าง ๑ ฯ

มาตรา ๖ ที่วัดและที่ขึ้นวัดนั้น จำแนกตามพระราชบัญญัตินี้เป็น ๓ อย่าง คือ ที่วัด ๑ ที่ธรณีสงฆ์ ๑ ที่กัลปนา ๑

๑. ที่วัดนั้น คือที่ซึ่งตั้งวัดจนตลอดเขตวัดนั้นเรียกว่าที่วัด

๒. ที่ธรณีสงฆ่นั้น คือที่แห่งใด ๆ ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

๓. ที่กัลปนานั้น คือที่แห่งใด ๆ ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินได้ทรงพระราชอุทิศเงินอากรค่าที่แห่งนั้นขึ้นวัดก็ตี หรือที่ซึ่งเจ้าของมีได้ถวายกรรมสิทธิ์อุทิศแต่ผลประโยชน์อันเกิดแต่ที่นั้นขึ้นวัดก็ตี ที่เช่นนั้นเรียกว่าที่กัลปนา

มาตรา ๗ ที่วัดก็ตี ที่ธรณีสงฆ์ก็ตี เป็นสมบัติสำหรับพระศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอธิการบดี ทรงปกคลองรักษาโดยพระบรมเดชานุภาพผู้ได้ผู้หนึ่ง จะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั้นไม่ได้^(๔)

มาตรา ๘ วัดได้ร้างลงไม่อ่าศัย^(๕) ให้เจ้าพนักงานฝ่ายพระราชนາจักรเป็นผู้ปกคลองรักษาไว้วัดนั้น ทั้งที่ธรณีสงฆ์ซึ่งขึ้นวัดนั้นด้วย

มาตรา ๙ ผู้ได้สร้างวัดขึ้นใหม่ ต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะสร้างได้ และพระบรมราชานุญาตนั้น จะพระราชทานดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ผู้ได้สร้างที่สำนักสงฆ์ขึ้นใหม่ในที่แห่งใด ให้ผู้นั้นมีจดหมายแจ้งความต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่แห่งนั้น ให้นายอำเภอปรึกษาด้วยเจ้าคณะแขวงนั้น ตรวจและพิเคราะห์ข้อความเหล่านี้ก่อนคือ.-

๑. ที่ดินซึ่งจะเป็นวัดนั้น ผู้ขออนุญาตมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะยกให้ได้หรือไม่^(๖)

๒. ถ้าสร้างวัดในที่นั้น จะเป็นความขัดข้องอันใดในราชการฝ่ายพระราชนາจักร หรือไม่^(๗)

(๔) ไม่ใช่ห้ามเด็ดขาดที่เดียว เคยพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้โอนได้ก็มี แปลว่าทำตามลำพังไม่ได้ ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต

(๕) ร้างตามลำพัง หรือมีรูปเดียวหรือน้อยรูป เจ้าคณะเห็นไม่สมควรจะตั้ง สั่งถอนไปเข้ากับวัดอื่นเสีย ๆ

(๖) ผู้สร้างจะยกที่ดินตำบลใดเป็นวัด ต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินนั้น หรือมีกรรมสิทธิ์เพื่อจะทำได้ ๆ

(๗) ที่ขัดข้องแก่ราชการนั้น เช่นได้ก่อไว้ว่าจะตัดถนนหรือจะสร้างที่ทำการรัฐบาลเป็นตัวอย่าง ๆ

๓. วัดสร้างในที่นั้น จะเป็นที่ควรสงฆ์อาศัยหรือไม่^(๔)
๔. สร้างวัดขึ้นในที่นั้น จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องที่นั้นหรือไม่^(๕)
๕. วัดสร้างในที่นั้น จะเสื่อมประโยชน์แห่งพระศาสนาด้วยประการใดบ้าง เป็นตนว่าจะพาให้วัดที่มีอยู่แล้วร่วงโรย หรือร้างไปหรือไม่^(๖)

ถ้านายอำเภอและเจ้าคณะแขวงเห็นพร้อมกันว่าไม่มีข้อขัดข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน ๕ ข้อนั้นแล้ว ก็พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้าคณะแขวงมีอำนาจที่จะทำหนังสืออนุญาตให้สร้างที่สำนักสงฆ์นั้นขึ้น และให้นายอำเภอประทับตรากำกับในหนังสือนั้นด้วย และเจ้าของที่ดินนั้นจะต้องจัดการโอนโฉนดเนื้อที่วัดถวายแก่สงฆ์ตามกฎหมายก่อน จึงจะสร้างที่สำนักสงฆ์ได้

ข้อ ๒ ในการที่จะขอรับพระราชทานที่วิสุจนามสีมา สำหรับอารามเดิมที่ได้ก่อสร้างปฏิสังขรณ์ใหม่ก็ได้ หรือจะสร้างที่สำนักสงฆ์ขึ้นเป็นอารามก็ได้ ให้ผู้ขอทำจดหมายยื่นต่อผู้ว่าราชการเมืองนั้น ๆ ให้มีใบบอกเข้ามากราบบังคมทูล ๆ ถ้าในจังหวัดกรุงเทพฯ ก็ให้ยื่นจดหมายนั้นต่อกระทรวงธรรมการ ให้นำความกราบบังคมทูล ๆ เพื่อจะได้พระราชทานในพระบรมราชานุญาต^(๗)

ข้อ ๓ ถ้าจะสร้างอารามขึ้นใหม่ที่เดียวต้องขออนุญาตอย่างสร้างที่สำนักสงฆ์ก่อน ต่อได้ออนุญาตนั้นแล้วจึงจะขอรับพระราชทานวิสุจนามสีมาได้^(๘)

(๔) ที่ส่งไม่ควรอาศัยนั้น เช่นอยู่ในตำบลที่ดังแห่งคนดือศาสนาอื่นเป็นอันมาก มีคนดือพระพุทธศาสนา น้อยไม่พอจะบำรุง อยู่ในตำบลที่มากไปด้วยอโศก เช่นเป็นถิ่นของหกุยแพคยา หรือไกลโรงสุรา ยาฝืน หรืออยู่ในตำบลล้นกันดารเกินไป ๆ

(๕) ถ้าตั้งขึ้นในหมู่คนศาสนาอื่น ถือศาสนาอื่น หาเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องที่นั้นไม่ ตั้งในหมู่คนดือพระพุทธศาสนา จึงเป็นประโยชน์ ๆ

(๖) ในตำบลเดียว ชาวบ้านมีกำลังพอจะบำรุงได้วัดหนึ่ง ตั้งขึ้นอีกวัดหนึ่ง ชาวบ้านแยกกันออกเป็นทายกของวัดนั้นบ้าง ของวัดนี้บ้าง วัดตั้งใหม่ ถ้าแข็งแรงซักເอาจายกมาได้มาก ก็ทำวัดเดิมร่วงโรย ถ้าไม่แข็งแรงก็ร่วงโรยเอง เว้นไว้แต่ตั้งขึ้นในตำบลที่ห่าง ชาวบ้านไปมาไม่ถึงกัน หรือต้องไปทำบุญไกล ๆ

(๗) เดิมเจ้าวัดกับทายกผู้สร้างหรือปฏิสังขรณ์ เป็นผู้เข้าชื่อขอพระราชทาน มาบัดนี้ (ศก ๒๔๕๗) จัดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะมณฑลกับเจ้าคณะเมืองจะขอเอง ๆ

(๘) เป็นธรรมเนียมที่ต้องรอกว่าจะเห็นว่า สำนักสงฆ์นั้นตั้งติดและเป็นหลักฐานพอ จึงขอ ๆ

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยเจ้าอาวาส

มาตรา ๑๐ วัดหนึ่งให้มีพระภิกษุเป็นเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง การเลือกสรรและตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น แล้วแต่จะทรงพระราชนำรีเห็นสมควร แม้อารามราชภูมิและที่สำนักสงฆ์แห่งใด ถ้าทรงพระราชนำรีเห็นสมควร จะทรงเลือกสรรและตั้งเจ้าอาวาส ก็ได้^(๑๓)

มาตรา ๑๑ วัดในจังหวัดกรุงเทพมหานคร วัดหลวงเกี้ด วัดราชภูมิ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเลือกและตั้งเจ้าอาวาส ให้เป็นหน้าที่ของพระราชาคณะผู้กำกับแขวง^(๑๔) ที่วัดนั้นตั้งอยู่ ที่จะปรึกษาสงฆ์และสัปปุรุษทাযิกแห่งวัดนั้นเลือกสรรพระภิกษุซึ่งจะเป็นเจ้าอาวาส ถ้าและพระราชาคณะนั้นเห็นว่า พระภิกษุรูปใดสมควรจะเป็นเจ้าอาวาส ก็ให้มีอำนาจที่จะทำตราตั้งพระภิกษุรูปนั้นเป็น เจ้าอาวาสวัดนั้น และ ฯตตั้งนั้นต้องให้ผู้บัญชาการกระทรวงธรรมการ ประทับตราเป็นสำคัญในฝ่ายพระราชาณาจักรด้วย

มาตรา ๑๒ การเลือกสรรเจ้าอาวาสวัดในหัวเมือง ชั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงเลือกและตั้งเองนั้น ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะแขวงที่จะปรึกษาสงฆ์ และสัปปุรุษทা�ยิกแห่งวัดนั้น เลือกสรรพระภิกษุซึ่งสมควรจะเป็นเจ้าอาวาส ถ้าปรึกษาเห็นพร้อมกันในพระภิกษุรูปหนึ่งรูปใดก็ได้ หรือเห็นแตกต่างกันเป็นพระภิกษุหลายรูปก็ได้ ให้เจ้าคณะแขวงนำความเสนอต่อเจ้าคณะเมือง ๆ เห็นว่าพระภิกษุรูปใดสมควรจะเป็นเจ้าอาวาส ก็ให้มีอำนาจที่จะทำตราตั้งพระภิกษุรูปนั้นเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้น และตราตั้งนั้นต้องให้ผู้ว่าราชการเมืองประทับตราตามแห่งที่เป็นสำคัญในฝ่ายพระราชาณาจักรด้วย

(๑๓) ทรงตั้งเจ้าอาวาสแห่งอารามราชภูมนั้น พึงเห็นเช่นพระราชทานสัญญาบัตรตั้งให้เป็นพระครุเจ้าอาวาส มีสมณศักดิ์ต่ำกว่าพระครุเจ้าอาวาสแห่งพระอารามหลวง ภิกษุผู้ได้รับนั้นเป็นเจ้าอาวาสอยู่แล้วແທบทั้งนั้น ๆ

(๑๔) ในรัชกาลที่ ๕ จัดคณะแขวงกรุงเทพฯ แล้ว เฉพาะแขวงดุสิต มาในรัชกาลปัตยบัน ได้จัดทั่วทุกแขวงรวมเข้าในคณะกลาง พระราชาคณะกำกับแขวงในพระราชบัญญัตินี้ เป็นตัวเจ้าคณะแขวง มีตำแหน่งเสมอเจ้าคณะเมือง ถ้าไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า ๆ

อนึ่ง เจ้าอาวาสทั้งปวงนั้น ถ้าไม่ได้อยู่ในสมณศักดิ์ที่สูงกว่า ก็ให้มีสมณศักดิ์เป็น อธิการ^(๑๕)

มาตรา ๑๓ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะนำบารุงรักษาวัดนั้น ตามกำลังและความสามารถ

ข้อ ๒ ที่จะตรวจตรา อย่าให้วัดนั้นเป็นที่พำนักแอบแฝงของโจรสิร้าย

ข้อ ๓ ที่จะปกครองบรรพชิตและคฤหัสด์ซึ่งอาศัยอยู่ในวัดนั้น

ข้อ ๔ ที่จะรักษาความเรียบร้อยและระงับอธิกรณ์ในหมู่บรรพชิตและคฤหัสด์ ซึ่งอาศัยอยู่ในวัดนั้น

ข้อ ๕ ที่จะเป็นธุระในการสั่งสอนพระศาสนาแก่บรรพชิตและคฤหัสด์ให้เจริญใน สัมมาปฏิบัติ ตามสมควรแก่อุปนิสัย

ข้อ ๖ ที่จะเป็นธุระให้กุลบุตรซึ่งอาศัยเป็นศิษย์อยู่ในวัดนั้นได้รับการเรียนวิชา ความรู้ตามสมควร^(๑๖)

ข้อ ๗ ที่จะเป็นธุระแก่สับปุรุษและทายกผู้มาทำบุญในวัดนั้นให้บำเพ็ญกุศล โดยสะดวก^(๑๗)

ข้อ ๘ ที่จะทำบัญชีบรรพชิตและคฤหัสด์ซึ่งอาศัยในวัดนั้นและทำรายงานการ วัดยื่นต่อเจ้าคณะ^(๑๘)

(๑๕) เจ้าอาวาสเป็นพระอธิการ รองแขวงที่เรียกอีกโวหารหนึ่งว่า เจ้าคณะหมวดเป็นเจ้าอธิการในบดีนี้ พระอุปัชฌายะก็เป็นเจ้าอธิการเหมือนกัน ฯ

(๑๖) ไม่ใช่จะต้องสอนเอง เป็นแต่ดูแลให้ได้เล่าเรียนด้วยประการใดประการหนึ่ง ฯ

(๑๗) เช่นรับนิมนต์พระให้ ช่วยจัดที่ให้ ให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้ ย่นลงว่าช่วยเป็นสายใยในการบุญของเขา ฯ

(๑๘) ผู้เป็นใหญ่เห็นอ顿ในลำดับ กล่าวคือรองแขวง เจ้าคณะแขวงจัดทำเอง ส่งเจ้าคณะแขวง ที่เดียวกันได้ ฯ

ข้อ ๙ ถ้าพระภิกษุสามเณรในวัดนั้น ประธานจะไปอยู่วัดอื่นก็ได้ หรือจะไปทางไกลก็เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสจะต้องให้หนังสือสุทธิเป็นใบสำคัญ^(๑๙) เว้นแต่เจ้าอาวาสเห็นว่าภิกษุสามเณรรูปใดจะไปเพื่อประพฤติอนาจารในที่อื่น จะไม่ยอมให้หนังสือสุทธิก็ได้ แต่ต้องแจ้งเหตุให้พระภิกษุหรือสามเณรรู้ปั้นทราบด้วย

มาตรา ๑๔ เป็นหน้าที่ของบรรพชิตและคฤหัสด์บรรดาชีวงศ์อาศัยอยู่ในวัดนั้นจะต้องช่วยเจ้าอาวาสในการทั้งปวงอันเป็นภาระของเจ้าอาวาส

มาตรา ๑๕ บรรดาพระภิกษุสามเณร ต้องมีสังกัดอยู่ในบัญชีวัดได้วัดหนึ่งทุกรูป

มาตรา ๑๖ คฤหัสด์ชีวงศ์อาศัยอยู่ในวัด ย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อพระราชนกำหนดกฎหมาย^(๒๐) เมื่อนพลเมืองทั้งปวง

มาตรา ๑๗ เจ้าอาวาสมีอำนาจเหล่านี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับว่ากล่าวบรรดาบรรพชิต และคฤหัสด์ชีวงศ์อยู่ในวัดนั้น

ข้อ ๒ อดิกรณ์เกิดขึ้นในวัดใด ถ้าเป็นความตามลำพังพระวินัย เจ้าอาวาสวัดนั้น มีอำนาจที่จะพิพากษาได้ถ้าเป็นความแพ่งแม้คู่ความทั้งสองฝ่ายยื่นให้เจ้าอาวาสเปรียบเทียบ ก็เปรียบเทียบได้

ข้อ ๓ บรรพชิตก็ได้ คฤหัสด์ก็ได้ ถ้ามิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาส จะเข้าไปบวช หรือไปอยู่วัดนั้นไม่ได้^(๒๑)

(๑๙) ในหนังสือสุทธินั้น สำหรับพระภิกษุ มีข้อสำคัญจะพึงแสดง คือ เป็นผู้มีสังวาสเสนอด้วยสงฆ์ ในวัดที่ไปจาก กล่าวคือได้ร่วมอุโบสถ ปوارณา สังฆกรรม อยู่ด้วยกัน นอกจากนี้บอกเชื่อภิกษุ ซึ่งวัดที่ไปจากซึ่งวัดที่จะไปอยู่ หรือต่ำบลที่จะไปธุระเป็นเหตุไปยังบอกให้รู้ว่า อุปสมบทที่ไหน ควรเป็นอุปัชฌายะ ใครเป็นกรรมวาราจารย์ ยิ่งดี สำหรับสามเณร ไม่มีข้อว่าด้วยสังวาส เป็นแต่บอกให้รู้ว่าเป็นสามเณรโดยปกติก็พอ ฯ

(๒๐) เช่นถูกเรียกเข้ารับราชการ ต้องเสียเงินค่าราชการ ถูกเรียกเป็นพยานต้องไปเบิกความที่ศาลเป็นตัวอย่าง ไม่ได้รับยกเว้นดุจภิกษุ ฯ

(๒๑) คำว่า เข้าไปบวช หมายความว่า เป็นคฤหัสด์เข้าไปบวชแล้วอยู่ในวัดนั้น ฯ คำว่าไปอยู่ในวัดนั้น หมายความว่า บวชในที่อื่น เป็นภิกษุหรือเป็นสามเณรเข้าไปอยู่เป็นเจ้าถิ่น ฯ แต่คำในพระราชบัญญัติว่ากว้าง แม้จะขออาศัยสืมวัดนั้นอุปสมบทแล้วจะพาไปอยู่ที่อื่น หรือภิกษุเป็นอาศันดุกจะมาจะขออาศัยอยู่ชั่วคราว ก็อยู่ในฐานะจะต้องได้รับอนุญาตก่อนเหมือนกัน ฯ

ข้อ ๔ บรรพชิตกีดี คฤหัสส์กีดี ที่อยู่ในวัดนั้น ถ้าไม่อยู่ในโ渥าทของเจ้าอาวาส ๆ จะไม่ให้อยู่ในวัดนั้นก็ได้^(๒๒)

ข้อ ๕ ถ้าเจ้าอาวาสบังคับการอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติหรือพระราชบัญญัติและพระภิกษุสามเณรในวัดนั้นไม่กระทำตามกีดี หรือฝ่าฝืนคำสั่งหมื่นประมาทเจ้าอาวาส กีดี เจ้าอาวาสมีอำนาจที่จะกระทำทัณฑกรรม^(๒๓) แก่พระภิกษุสามเณรผู้มีความผิดนั้นได้

ข้อ ๖ ถ้าเจ้าอาวาสกระทำการตามหน้าที่โดยชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย ถ้าและคฤหัสส์ผู้ได้ขัดขืนหรือ lob lâng อ่านจหรือหมื่นประมาทเจ้าอาวาส ผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่ง เป็นเงินไม่เกิน ๒๐ บาท หรือจำขังเดือนหนึ่งหรือทั้งปรับและจำด้วยทั้ง ๒ สถาน^(๒๔)

มาตรา ๑๔ ผู้ใดจะอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าอาวาส ถ้าวัดในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ให้อุทธรณ์ต่อพระราชคณะผู้กำกับแขวง ถ้าวัดในหัวเมือง ให้อุทธรณ์ต่อเจ้าคณะแขวง

มาตรา ๑๕ วัดใดจำนวนสองหมู่บ้าน กีดี หรือเจ้าอาวาสวัดใดไม่สามารถจะกระทำการตามหน้าที่ได้ทุกอย่าง ด้วยความชราทุพพลภาพเป็นต้นกีดี ในจังหวัดในกรุงเทพมหานคร เมื่อพระราชคณะผู้กำกับแขวงเห็นสมควรจะตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเป็นรองเจ้าอาวาส สำหรับรับภาระทั้งปวงหรือแต่อย่างใดอย่างหนึ่งช่วยเจ้าอาวาส กีดี ตั้งรองเจ้าอาวาสได้ รองเจ้าอาวาสจะมีอำนาจได้เท่าที่พระราชคณะซึ่งกำกับแขวงได้มอบนั้น แต่จะมีอำนาจ เกินเจ้าอาวาสหรือกระทำการฝ่าฝืนอนุมติของเจ้าอาวาสไม่ได้ ส่วนวัดในหัวเมืองกีดีให้เป็น อำนาจและหน้าที่ของเจ้าคณะเมือง จะตั้งรองเจ้าอาวาสเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสได้เหมือน เช่นนั้น^(๒๕) รองเจ้าอาวาสนี้ถ้าไม่ได้อยู่ในสมณศักดิ์ที่สูงกว่า ให้มีสมณศักดิ์เป็นรองอธิการ

(๒๒) หมายເອາຄຳສັ່ງເນື້ອງດ້ວຍກະບຽນປະກອບ

(๒๓) ທັນທຽມນີ້ หมายความว่า ลงโทษໃຫ້ทำการ เช่นໃຫ້ຕັກນ້ຳຂໍ້າພະຍາດ หรือກັກຕັວໄວ້ແຕ່ ໃນໄດ້ຈໍາ ໃນໄດ້ຊັງ ເປັນຕົວຢ່າງ ໃນໃຫ້ລົງອະນຸມັນເພື່ອຍັນແລ້ມັດ ເປັນຕົ້ນ ບໍ່

(๒๔) ນີ້ເປັນຄູຮະຂອງຝ່າຍອາພາຈັກ ຫາໃຫ້ທັນທີຂອງເຈົ້າອາວາສໄມ່ ບໍ່

(๒๕) ຕໍ່ແທນ່ງຮອງເຈົ້າອາວາສນີ້ ໃນຈໍາເປັນຈະຕັ້ງທຸກວັດ ບໍ່

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยคณะแขวง

มาตรา ๒๐ ในท้องที่อำเภอหนึ่ง ให้กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นแขวงหนึ่ง ในจังหวัดกรุงเทพมหานครจะโปรดให้พระราชคณะเป็นผู้กำกับคณะแขวงลักษณะ ส่วนท้องที่ในหัวเมืองนอกจังหวัดกรุงเทพมหานครนั้น แขวงหนึ่งให้มีเจ้าคณะแขวงรูปหนึ่ง แต่ถ้าแขวงใดมีวัดน้อยจะรวมหลายแขวงไว้ในหน้าที่เจ้าคณะแขวงได้แขวงหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่เจ้าคณะมณฑลจะเห็นสมควร

มาตรา ๒๑ พระราชคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพมหานครนี้ จะโปรดให้พระราชคณะรูปใดเป็นผู้กำกับคณะแขวงใด แล้วแต่จะทรงพระราชนำรีเห็นสมควร

ส่วนการเลือกตั้งเจ้าคณะแขวงในหัวเมืองนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะเมืองจะเลือกสรรเจ้าอาวาสวัดซึ่งอยู่ในแขวงนั้น เสนอต่อเจ้าคณะมณฑล แล้วแต่เจ้าคณะมณฑลจะเห็นสมควรและให้เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจที่จะทำตราตั้งเจ้าคณะแขวง และตราตั้งนั้นต้องให้ข้าหลวงใหญ่^(๒๖) ชื่งสำเร็จราชการมณฑลประทับตรากำกับเป็นสำคัญข้างฝ่ายพระราชอาณาจักรด้วย อนึ่ง เจ้าคณะแขวงนี้ ถ้าไม่ได้อยู่ในสมณศักดิ์ที่สูงกว่า ให้มีสมณศักดิ์เป็นพระครู ถ้าทรงพระราชนำรีเห็นสมควร จะทรงเลือกสรรหรือจะพระราชทานสัญญาบัตรราชทินนาม ตั้งเจ้าคณะแขวงให้มีสมณศักดิ์ยิ่งขึ้นไปก็ได้^(๒๗)

มาตรา ๒๒ บรรดาวัดในกรุงเทพมหานครอยู่ในแขวงใด ให้ขึ้นอยู่ในพระราชคณะผู้กำกับแขวงนั้น ส่วนวัดในหัวเมืองวัดใด อยู่ในแขวงใดก็ให้ขึ้นอยู่ในเจ้าคณะแขวงนั้น เว้นแต่วัดทั้งในกรุงเทพมหานครและในหัวเมืองที่โปรดให้ขึ้นอยู่เฉพาะคณะหรือเฉพาะพระราชคณะรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งทรงพระราชนำรีเห็นสมควร^(๒๘)

(๒๖) ในบัดนี้ (๒๔๕๗) เรียกสมมุทเทศาภิบาล ฯ

(๒๗) มีธรรมเนียมว่า ในชั้นต้น เจ้าคณะมณฑลตั้งก่อน ต่อทำการมานานโดยเรียบร้อย หรือมีความชอบจึงพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระครูมีชื่อ ฯ

(๒๘) วันที่ ๑ ขึ้นเฉพาะคณะนั้น เช่นวัดธรรมยุติกา ไม่ว่าอยู่ในกรุงหรือในหัวเมือง ขึ้นเฉพาะคณะธรรมยุติกนิกาย แม้วัดในกรุงเทพฯ ที่ขึ้นก้าวถ่ายในคณะเหนือบัง ในคณะใต้บัง ในคณะกลางบัง ในเวลานั้นก็นับเข้าในมาตราหนึ่ง ฯ วัดที่ขึ้นเฉพาะพระราชคณะนั้น เช่นโปรดให้พระราชคณะรูปใดรูปหนึ่งผู้อยู่ต่างจังหวัดเป็นผู้กำกับวัดได้วัดหนึ่งเฉพาะวัดหรือน้อยวัดไม่ถึงจัดเป็นหมวด ฯ

มาตรา ๒๓ ให้พระราชบัญญัติคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีฐานุสกัดตั้งฐานานุกรรมทำแน่นพระสังฆรักษ์ได้อีกรูปหนึ่ง เว้นแต่ถ้าพระราชบัญญัติรูปนั้นมีฐานานุสกัดควรตั้งฐานานุกรรมเกิน ๓ รูปอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องตั้ง

มาตรา ๒๔ พระราชบัญญัติคณะผู้กำกับแขวงมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตราอำนาจการวัดและการลงชื่อ^(๒๙) บรรดาซึ่งอยู่ในปกครองให้เรียบร้อย เป็นไปตามพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๒ ที่จะเลือกและตั้งรองเจ้าคณะแขวง^(๓๐) เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาส อันมีอำนาจเลือกตั้งได้ตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่ตรวจตราทำนุบำรุงการสั่งสอนพระศาสนาและการศึกษาในวัดซึ่งอยู่ในความปกครอง

ข้อ ๔ ที่จะไปดูแลตรวจตราการตามวัดขึ้นในแขวงนั้นเป็นครั้งเป็นคราวตามสมควร

ข้อ ๕ ที่จะช่วยระงับอธิกรณ์แก้ไขความขัดข้องของเจ้าอาวาสและวินิจฉัยข้ออุทธรณ์เจ้าอาวาส

มาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีอำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ รองเจ้าคณะแขวงก็ได้ เจ้าอาวาสก็ได้ รองเจ้าอาวาสก็ได้ ที่พระราชบัญญัตินี้ ตั้งได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แม้มิ่งมาระจะอยู่ในตำแหน่งต่อไป เพราะความประพฤติก็ได้ เพราะไม่สามารถก็ได้ พระราชบัญญัติคณะผู้กำกับแขวงมีอำนาจที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๒ มีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์หรือการเกี่ยงแย่งในคำสั่งและคำวินิจฉัยของ เจ้าอาวาสวัดขึ้นในแขวงนั้น

(๒๙) “การวัด” เนื่องด้วยปกครองถิ่น เช่น รักษาความสะอาด ดูแลปฏิสังขรณ์ ปกครองคน “การลงชื่อ” เนื่องด้วยปกครองภิกษุสามเณร เช่นรับคนเข้าบวช ให้โวหารสั่งสอน จัดภิกษุเป็นเจ้าหน้าที่ทำการลงชื่อ เป็นต้นว่า เป็นผู้แจกวัตตาหารหรือเป็นผู้จัดเสนาสนะ ฯ

(๓๐) ในกรุงเทพฯ เรียกเจ้าคณะหมวด ฯ

ข้อ ๓ มีอำนาจที่จะบังคับว่าก่อภัยกิษมุสามเณรในวัดซึ่งขึ้นอยู่ในแขวงนั้น ในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๖ พระครูเจ้าคณะแขวงหัวเมือง มีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตราอำนาจการวัดและการสงฆ์บรรดาที่อยู่ในปกกรองให้เรียบร้อย เป็นไปตามพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะเลือกเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสตามความในพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่จะตรวจตราทำนุบำรุงการสั่งสอนพระศาสนาและการศึกษาในวัดซึ่งอยู่ในปกกรอง

ข้อ ๔ ที่จะไปดูแลตรวจตราตามวัดขึ้นในแขวงนั้นเป็นครั้งเป็นคราวตามสมควร

ข้อ ๕ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าอาวาส และวินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งของเจ้าอาวาส

ข้อ ๖ ถ้าเกิดเหตุหรืออธิกรณ์อย่างใดในการวัดหรือการสงฆ์ในแขวงนั้นอันเหลือกำลังที่จะระงับได้ ก็ให้รับน้ำความเสนอต่อเจ้าคณะเมือง

มาตรา ๒๗ เจ้าคณะแขวง มีอำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์ หรือการเกี่ยงแย่งในคำสั่งและคำวินิจฉัยของเจ้าอาวาสวัดขึ้นในแขวงนั้น

ข้อ ๒ มีอำนาจที่จะบังคับว่าก่อภัยกิษมุสามเณรตลอดห้องที่แขวงนั้นในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๘ เจ้าคณะแขวงมีฐานานุสักดิ์ตั้งฐานานุกรรมผู้ช่วยการคณะได้ ๒ รูป คือ พระสมุห์ ๑ พระใบฎีกา ๑ ถ้าเจ้าคณะแขวงนั้น ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระครูราชทินนาม ตั้งพระปลัดได้อีกรูป ๑

มาตรา ๒๙ แขวงได้ในจังหวัดกรุงเทพฯ ก็ได้ในหัวเมืองก็ได้ มีวัดมาก พระราชบัญญัติ ผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพฯ หรือเจ้าคณะเมืองนั้น เห็นสมควรจะมีผู้ช่วยตรวจตราการอยู่ประจำห้องที่แขวง จะตั้งเจ้าอาวาสวัดได้วัดหนึ่งในแขวงนั้น ให้เป็นรองเจ้าคณะแขวง กำกับตรวจตราการวัดในตำบลหนึ่งหรือหลายตำบลก็ได้ และในแขวงหนึ่งจะมีรองเจ้าคณะแขวงกี่รูปก็ได้ตามสมควร แต่รองเจ้าคณะแขวงรูปหนึ่ง ต้องมีจำนวนวัดอยู่ในหมวดนั้นไม่

น้อยกว่า ๕ วัด จึงควรตั้ง^(๓๑) และรองเจ้าคณะแขวงมีหน้าที่ฟังคำสั่งและเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะแขวง อนึ่ง รองเจ้าคณะแขวงนั้นถ้าไม่ได้อยู่ในสมณศักดิ์ที่สูงกว่า ให้มีสมณศักดิ์เป็นเจ้าอธิการ

หมวดที่ ๖

ว่าด้วยคณะเมือง

มาตรา ๓๐ หัวเมืองหนึ่งให้มีพระราชบัญญัติและพระครุเป็นเจ้าคณะเมืองรูป ๑ การเลือกสรรและตั้งตำแหน่งเจ้าคณะเมืองนี้ แล้วแต่จะทรงพระราชนำรีเห็นสมควร^(๓๒)

มาตรา ๓๑ เจ้าคณะเมืองมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตราอำนาจการวัดและการสังฆบรรดาอยู่ในเขตเมืองนั้น ให้เรียบร้อย เป็นไปตามพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะตั้งรองเจ้าคณะแขวง เจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาส วัดในเขตเมืองนั้น ซึ่งมีอำนาจดังได้ตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่จะตรวจตราทำนุบำรุงการสั่งสอนพระศาสนาและการศึกษาในบรรดา วัดในเขตเมืองนั้น

ข้อ ๔ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าคณะแขวง และระงับอธิกรณ์ วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งและคำวินิจฉัยของเจ้าคณะแขวงในเมืองนั้น

ข้อ ๕ ที่จะเลือกเจ้าอาวาสซึ่งสมควรเป็นเจ้าคณะแขวงเสนอต่อเจ้าคณะมณฑล

มาตรา ๓๒ เจ้าคณะเมืองมีอำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาว่ากล่าวสั่งม命ผลลัพธ์ตลอดเมืองนั้น ในกิจจันชลบุรี ด้วยพระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

(๓๑) นี้เป็นแต่กำหนดโดยประมาณ ควรถือเอาอย่างเป็นสำคัญ เช่นในย่านหนึ่ง มีวัดเพียง ๓ หรือ ๔ วัด ก็ควรจัดเป็นหมวดได้ แต่เป็นหมวดที่ไม่เต็มจำนวน เจ้าหมวดควรเป็นผู้ริ้ง ถ้ามีแต่ ๒ วัด ควรให้ วัดหนึ่งขึ้นอีกวัดหนึ่ง ถ้าในย่านเดียวกันมี ๔ วัด จะแบ่งจัดหมวดหนึ่ง ๔ วัด อีกหมวดหนึ่ง ๓ วัด ดังนี้ไม่ได้ ต้องรวมเป็นหมวดเดียว ๆ

(๓๒) คือเป็นตำแหน่งที่ทรงตั้ง ฯ

ข้อ ๒ รองเจ้าคณะแขวงก็ได้ เจ้าอาวาสก็ได้ รองเจ้าอาวาสก็ได้ ซึ่งเจ้าคณะเมืองได้ ตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่สมควรจะคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป เพาะความประพฤติก็ได้ หรือเพาะขาดความสามารถก็ได้ เจ้าคณะเมืองมีอำนาจที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๓ มีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าคณะแขวง

มาตรา ๓๓ เจ้าคณะเมืองมีฐานานุคักดีตั้งฐานานุกรรมได้ ๕ รูป คือ พระปลัด ๑ พระวินัยธร ๑ พระวินัยธรรม ๑ พระสมุห ๑ พระใบภูก ๑ สำหรับช่วยในการคณะ

มาตรา ๓๔ หัวเมืองใดมีกิจการมาก จะทรงพระกรุณาโปรดตั้งพระครูเจ้าคณะรอง เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะเมืองรูป ๑ หรือหลายรูป ตามแต่จะทรงพระราชนำริเท็นสมควร

หมวดที่ ๗ ว่าด้วยคณะมณฑล

มาตรา ๓๕ หัวเมืองมณฑล ๑ จะทรงพระกรุณาโปรดให้มีพระราชาคณะผู้ใหญ่ เป็นเจ้าคณะมณฑlrูป ๑ พระราชาคณะรูปได้ครรจะเป็นเจ้าคณะมณฑลใหม่นั้น แล้วแต่ จะทรงพระราชนำริเท็นสมควร

มาตรา ๓๖ ถ้ามณฑลใดมีกิจการมาก จะทรงพระกรุณาโปรดให้มีพระราชาคณะ เป็นเจ้าคณะรองผู้ช่วยภาระมณฑลนั้นอีกรูป ๑ หรือหลายรูป ทั้งนี้แล้วแต่จะทรงพระราชนำริ เท็นสมควร

มาตรา ๓๗ เจ้าคณะมณฑลมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะรับพระบรมราชานุมติไปจัดการทำบุญบำรุงพระศาสนาและบำรุง การศึกษาตามวัดในมณฑลนั้น ให้เจริญรุ่งเรืองตามพระราชประสงค์

ข้อ ๒ ที่จะออกไปตรวจตราการคณะสงฆ์ และการศึกษาในมณฑลนั้น ๆ บ้าง เป็นครั้งคราว^(๓๓)

^(๓๓) ในครั้งนั้น เจ้าคณะมณฑลอยู่ในกรุงเทพฯ แทนทั้งนั้น พระราชบัญญัติจึงเรียงไปตามนั้น ๆ

ข้อ ๓ ที่จะตั้งพระครุเจ้าคณะแขวงตามหัวเมืองในมณฑลนั้น บรรดาซึ่งมิได้รับ
พระราชทานสัญญาบัตร

ข้อ ๔ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าคณะเมืองในมณฑลนั้น

มาตรา ๓๘ เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรทั่วทั้งมณฑลนั้น ในกิจอันชอบ
ด้วยพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะมอบอำนาจให้เจ้าคณะรองออกไปตรวจจัดการในมณฑลได้ ตามเห็น
สมควร จะให้มีอำนาจเท่าใด แต่ไม่ให้เกินแก่อำนาจและฝ่ายอนุมติของเจ้าคณะมณฑล

ข้อ ๓ ผู้มีตำแหน่งสมณศักดิ์ชั้นใด ๆ ในมณฑลนั้น นอกจากที่จะได้รับพระราช
ทานสัญญาบัตรแล้ว ถ้าไม่สมควรจะอยู่ในตำแหน่ง เพราความประพฤติกดี เพราขาด
ความสามารถกดี เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๔ เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของ
เจ้าคณะเมือง

มาตรา ๓๙ เจ้าคณะมณฑลมีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรุมได้ ๖ รูป คือ พระครุปลัด ๑
พระครุวินัยธร ๑ พระครุวินัยธรรม ๑ พระสังฆรักษ์ ๑ พระสมุห์ ๑ พระใบฎีกา ๑ แต่ถ้าใน
ฐานานุศักดิ์เดิมมีตำแหน่งใดแล้ว ไม่ต้องตั้งตำแหน่งนั้น

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยอำนาจ

มาตรา ๔๐ เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงธรรมการ และเจ้าพนักงานผู้ปักครองห้องที่
จะช่วยอุดหนุนเจ้าคณะให้ได้กำลังและอำนาจพอที่จะจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๑ พระภิกษุสามเณร ต้องฟังบังคับบัญชาเจ้าคณะชั่งตนอยู่ในความ
ปักครองตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่ฟังบังคับบัญชาหรือหมิ่นละเมิดต่ออำนาจเจ้าคณะ
มีความผิด เจ้าคณะมีอำนาจที่จะทำทัณกรรมได้

มาตรา ๔๒ ถ้าเจ้าคณะกระทำการตามหน้าที่ในพระราชบัญญัติ และคฤหัสส์ ผู้ใด
ลงล้างขัดขืนต่ออำนาจเจ้าคณะ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวังโทษฐานขัดอำนาจเจ้าพนักงาน

มาตรา ๔๓ คดีที่จำเลยเป็นเจ้าอาวาสก็ดี หรือเป็นคดีอุทธรณ์ค้ำตัดสินหรือค้ำสั่งของเจ้าอาวาสก็ดี หรือจำเลยเป็นรองเจ้าคณะแขวง หรือเป็นฐานานุกรมของเจ้าคณะแขวงก็ดี หรืออุทธรณ์ค้ำสั่งรองเจ้าคณะแขวง หรือฐานานุกรมเจ้าคณะแขวงก็ดี ถ้าข้อвинิจฉัยคดีนั้นอยู่ในลำดับพระวินัยบัญญัติ หรือในการบังคับบัญชาตามพระราชบัญญัตินี้ คดีเกิดขึ้นในแขวงใด ให้เจ้าคณะแขวงนั้นมีอำนาจที่จะตัดสินคดีนั้นได้

คดีเช่นนั้น ถ้าจำเลยหรือผู้ต้องอุทธรณ์เป็นเจ้าคณะแขวง หรือรองเจ้าคณะเมือง หรือฐานานุกรมเจ้าคณะหัวเมืองใด ให้เจ้าคณะเมืองนั้นมีอำนาจที่จะตัดสินได้ ถ้าจำเลยหรือผู้ต้องอุทธรณ์เป็นเจ้าคณะเมือง หรือรองเจ้าคณะมณฑล หรือฐานานุกรมของเจ้าคณะมณฑลของรองเจ้าคณะมณฑลใด ให้เจ้าคณะมณฑลนั้นมีอำนาจตัดสินได้ ถ้าจำเลยหรือผู้ต้องอุทธรณ์เป็นเจ้าคณะมณฑลหรือเป็นพระราชาคณะผู้กำกับแขวง ให้โจทก์หรือผู้อุทธรณ์ทำภารกิจยื่นต่อกระทรวงธรรมการ ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา^(๓๔)

มาตรา ๔๔ พระราชาคณะหรือสังฆนายก ซึ่งโปรดให้ปักครองคณะพิเศษ นอกจากที่ได้กล่าวมาในพระราชบัญญัตินี้ เช่น พระราชาคณะซึ่งได้ว่ากกล่าววัดในจังหวัดกรุงเทพฯ หลายวัด^(๓๕) แต่ไม่ได้กำกับเป็นแขวงเป็นตันก็ดี มีอำนาจและหน้าที่ในการปักครองวัดขึ้น เมื่อพระราชาคณะผู้กำกับแขวงจะนั้น

มาตรา ๔๕ ให้เป็นหน้าที่เสนอبدีกรีกระทรวงธรรมการ ที่จะรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ เป็นวันที่ ๑๒๒๗๐ ในรัชกาลปัตยบันนี

(๓๔) เมื่อทรงสถาปนาสมเด็จพระมหาสมณะเขียนแล้ว เปลี่ยนเป็นถวายสมเด็จพระมหาสมณะก่อน แต่สมเด็จพระมหาสมณะทรงวินิจฉัยในมหาเถรสมาคมแล้วก็เป็นเด็ดขาดเหมือนกัน ตามพระราชบัญญัตินี้

(๓๕) หมายความอย่างเดียวกับหมายเหตุที่ ๒๔ ฯ

บันทึก*

เรื่องพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะส่งเสริม ร.ศ. ๑๒๑

“กิกชุส่ง” แม้มีพระวินัยเป็นกฎหมายสำหรับตัวอยู่ส่วนหนึ่งแล้ว ก็ยังจะต้องอยู่ใน ใต้อำนาจแห่งกฎหมายฝ่ายอาณาจักรอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งตราไว้เฉพาะหรือเพื่อคนทั่วไปและ ยังควรอนุวัต Jarvis ของบ้านเมือง อันไม่ขัดต่อกฎหมายสองประเภทนั้นอีก

สรุปความ กิกชุส่งมีกฎหมาย อันจะพึงฟังอยู่ ๓ ประเภท คือ กฎหมายแผ่นดิน ๑ พระวินัย ๑ Jarvis ๑

พระราชบัญญัตินี้ เป็นกฎหมายแผ่นดิน จึงสมควรจะรู้จักเข้าใจและปฏิบัติให้ ถูกต้อง”

บทความข้างต้นนี้ เป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชิรญาณ วโรรส ซึ่งได้ทรงนิพนธไว้ในตอนท้ายแห่งแตลงการณ์คณะส่งเสริม ก่อนหน้าพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองคณะส่งเสริม ร.ศ. ๑๒๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

อนึ่ง บทความเชิงอรรถใต้มาตราต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง คณะส่งเสริม ร.ศ. ๑๒๑ ข้างท้ายบันทึกนี้ ก็เป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชิรญาณวโรรส เช่นเดียวกัน

*จากแตลงการณ์คณะส่งเสริม เล่ม ๒ พ.ศ. ๒๔๕๗ หน้า ๓๖

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พุทธศักราช ๒๕๔๔

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พุทธศักราช ๒๕๔๔

ในพระปรมາภิไயสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันน้อมทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ประกาศลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐)

อาทิตย์ทิพอาภา

พลเอก พิชเยนทร์โยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์
ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

บททั่วไป

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติคณะส่งเสริมฯ พุทธศักราช ๒๕๔๔

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกบรรดาภูมาย กฎ และข้อบังคับ อื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวดที่ ๑

สมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๖ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก และทรง บัญชาการคณะส่งเสริมฯ โดยบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญญัติสังฆณัติโดยคำแนะนำของสังฆสภา

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงบริหารการคณะส่งเสริมฯ ทางคณะสังฆมณฑล

มาตรา ๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ทางคณะวินัยธร

มาตรา ๑๐ ถ้าไม่มีสมเด็จพระสังฆราช หรือสมเด็จพระสังฆราชไม่ทรงสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วคราว ให้สังฆนายกหรือสังฆมณฑลซึ่งรักษาการแทน ทำหน้าที่บัญชาการ คณะส่งเสริมฯ แทนสมเด็จพระสังฆราช

หมวด ๒

สังฆสภา

มาตรา ๑๑ สังฆสภาประกอบด้วยสมาชิก มีจำนวนรวมกันไม่เกินสี่สิบห้ารูป คือ

- (๑) พระเถระชั้นธรรมเขียนไป
- (๒) พระคณาจารย์เอก
- (๓) พระเปรียญเอก

แต่ทั้งนี้ ถ้ามีจำนวนเกินกว่าที่กำหนด ให้เป็นสมาชิกตามลำดับ (๑) (๒) (๓) และตามลำดับอาวุโส

มาตรา ๑๒ ทุกครัวสมัยปะชุมสามัญสมเด็จพระสังฆราชทรงตั้งสมาชิกในสังฆสภาตามต้องสังฆสภา ให้เป็นประธานสภานี้รูป เป็นรองประธานหนึ่งรูป หรือหอหลายรูปได้

ในการตั้งประธานและรองประธานสังฆสภา ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลงนามรับสนอง

มาตรา ๑๓ ประธานสังฆสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภากลับเป็นไปตามข้อบังคับรองประธานมีหน้าที่กระทำการแทนประธาน ในเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในขณะที่ยังไม่ได้ตั้งประธานและรองประธาน หรือในเมื่อประธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ปะชุม ให้สมาชิกเลือกตั้งกันเองขึ้นเป็นประธานการปะชุมในคราวปะชุมนั้น

มาตรา ๑๔ ในการปะชุมสังฆสภากลุ่มครัวต้องมีสมาชิกมาปะชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงเป็นองค์ปะชุมได้

ในการปะชุมสังฆสภากลุ่มครัวถ้าไม่มีข้อขัดข้องทางพระวินัยนายกรัฐมนตรีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้แทนจะเข้าฟังการปะชุมด้วยก็ได้ และจะเสนอคำชี้แจงอย่างใดในที่ปะชุมนั้นก็ได้

มาตรา ๑๕ สมาชิกภาพแห่งสังฆสภารสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงมรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) สังฆสภาวินิจฉัยให้ออกโดยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของสมาชิก ที่มาปะชุม

มาตรา ๑๖ ผู้ติดต่อจะรับเข้าปรึกษาในที่ปะชุมสังฆสภานั้น จะเสนอได้สามทาง คือทางคณะกรรมการพิเศษที่ประชุมสังฆมนตรีหนึ่ง ทางกระทรวงศึกษาธิการหนึ่ง และทางสมาชิกสังฆสภานั้น แต่ผู้ติดต่อจะเสนอทางสมาชิกสังฆสภานั้นต้องให้สังฆนายกรับรอง

มาตรา ๑๗ การลงมติข้อปรึกษานั้นถ้ามีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้ หรือในพระธรรมวินัย ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น平常

สมาชิกกรุปหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิชี้ขาดให้เป็นไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือจะให้รับเรื่องนั้นไว้ก็ได้ แต่การตีความพระธรรมวินัย ถ้ามีข้อสงสัยให้ตีความไปในทางรักษาพระธรรมวินัย ให้เคร่งครัดโดยไม่ต้องลงมติ

มาตรา ๑๘ ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภากำหนดสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งให้มีกำหนดเวลาไม่เกินสามสิบวันแต่สมเด็จพระสังฆราชจะโปรดให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

วันเริ่มสมัยประชุมครั้งแรก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงเรียกประชุมสังฆสภาตามสมัยประชุมและทรงเปิดปิดประชุม

การเปิดปิดประชุม สมเด็จพระสังฆราชจะเสด็จมาทรงทำหรือจะโปรดให้สังฆนายกทำแทนก็ได้

มาตรา ๒๐ เมื่อเป็นการจำเป็น สมเด็จพระสังฆราชจะทรงเรียกประชุมวิสามัญสังฆสภาได้

อนึ่ง สมเด็จพระสังฆราชจะทรงเรียกประชุมวิสามัญสังฆสภา เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการร้องขอ

ในการนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลงนามรับสนอง

มาตรา ๒๑ สังฆณัติย่อบัญญัติได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

(๒) กิจการที่มีบทกฎหมายกำหนดว่าให้ทำเป็นสังฆณัติ

มาตรา ๒๒ สังฆณัติ กติกาสังฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช กฎกระทรวง ข้อบังคับ และระเบียบ ต้องไม่ขัดกับพระธรรมวินัย

สังฆณัติ จะบัญญัติความผิดและกำหนดทัณฑกรรมแก่บรรพชิตผู้ประพฤติล่วงละเมิดพระวินัยและสังฆณัติไว้ให้เป็นโสดหนึ่งต่างหากจากโทษตามพระวินัยก็ได้

มาตรา ๒๓ ทัณฑกรรมที่จะบัญญัติไว้ในสังฆณัติ เกี่ยวด้วยการปฏิบัติล่วงละเมิดพระวินัยและสังฆณัตินั้น ให้กำหนดได้เจ็ดสถาน ดังนี้

(๑) ให้ลีกและห้ามอุปสมบท

- (๒) ให้สัก
- (๓) ให้ปีพพาชนียกรรม
- (๔) ให้พันธ์อ่อนคืนต่ำแห่นงหน้าที่
- (๕) ให้กักบริเวณ
- (๖) ให้ทำงานภายนอกวัด
- (๗) ให้ทำหัมหับนหรือให้ขอขอมาโทษ

มาตรา ๒๔ เมื่อสังฆศาได้ร่างสังฆณัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้สังฆนายกนำขึ้นถวายสมเด็จพระสังฆราช เพื่อลงพระนามและเมื่อได้ประกาศในแตลงกรณ์คณะส่งเสริมแล้วให้ใช้บังคับได้

ถ้าสมเด็จพระสังฆราชไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างสังฆณัตินั้น จะได้ประทานคืนหมายสังฆภากยในสิบห้าวัน นับแต่วันที่สังฆนายกนำขึ้นถวายก็ตี หรือมิได้ประทานคืนหมายในสิบห้าวันนั้นก็ตี สังฆศาจะต้องปรึกษากันใหม่ และออกเสียงลงคะแนนลับ ถ้าและสังฆภากยลงมติตามเดิม ให้นำร่างสังฆณัตินั้นขึ้นถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสมเด็จพระสังฆราชมิได้ลงพระนามภากยในเจ็ดวันแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาดู ถ้าเห็นสมควรก็ให้นำร่างสังฆณัตินั้นเสนอประธานสังฆภากยในเจ็ดวัน ในกรณีเช่นนี้ ให้ประธานสังฆภากยลงนามประกาศสังฆณัตินั้น ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๕ สังฆภากยมีอำนาจเลือกสมาชิกสังฆภากตั้งเป็นคณะกรรมการธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกพระภิกษุซึ่งเป็นสมาชิกสังฆภากหรือมิได้เป็นสมาชิกสังฆภากตาม ตั้งเป็นคณะกรรมการธิการวิสามัญ เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความอันอยู่ในงานของสังฆภากหรือที่เกี่ยวกับการคณะส่งเสริม

การประชุมคณะกรรมการธิการ จะต้องมีกรรมการเข้าประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๒๖ สังฆภากมีอำนาจตั้งข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสังฆภาก เพื่อดำเนินการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๗ การโฆษณาข้อความที่เกี่ยวกับการประชุมสังฆภาก คณะกรรมการธิการสังฆภาก คณะสังฆมนตรี หรือคณะกรรมการที่คณะสังฆมนตรีตั้งขึ้นให้พิจารณาเป็นการลับ จะทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมวด ๓

คณะสังฆมนตรี

มาตรา ๒๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงตั้งสังฆมนตรีขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยสังฆนายก รูปหนึ่งและสังฆมนตรีอีกไม่เกินเก้ารูป

ในการตั้งคณะสังฆมนตรีให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามรับสนอง

มาตรา ๒๙ สังฆนายกและสังฆมนตรีอย่างน้อยสี่รูปต้องเลือกจากสมาชิกของสังฆสภา นอกนั้นจะเลือกจากพระภิกษุผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ แม้มิได้เป็นสมาชิกของสังฆสภาได้

สังฆมนตรีผู้มิได้เป็นสมาชิกสังฆสภา ย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแสดงความเห็นในสังฆสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา ๓๐ สังฆนายกต้องรับผิดชอบในการบริหารการคณะสงฆ์ ส่วนสังฆมนตรี ผู้ได้รับแต่งตั้งให้บริหารองค์การใด ต้องรับผิดชอบในหน้าที่องค์การนั้น และสังฆมนตรี ทุกรูปจะได้รับแต่งตั้งให้บริหารองค์การใดหรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันในกิจการ ทั่วไปของคณะสังฆมนตรี

มาตรา ๓๑ คณะสังฆมนตรีต้องออกจากหน้าที่บริหารการคณะสงฆ์ เมื่อได้รับหน้าที่บริหารการคณะสงฆ์มาเป็นเวลาครบสี่ปีแล้ว หรือลาออกจากทั้งคณะ หรือความเป็นสังฆนายก ได้ลื้นสุดลง คณะสังฆมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการต่อไป จนกว่า คณะสังฆมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

นอกจากนี้ ความเป็นสังฆมนตรีจะลื้นสุดลง เฉพาะรูป เมื่อ

- (๑) ถึงมรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการถวายความเห็นให้ลาออก

มาตรา ๓๒ สมเด็จพระสังฆราชทรงไว้ชื่นสิทธิที่จะทรงตระกูลติกาสงฆ์ตามที่ระบุไว้ในสังฆาณฑ์

มาตรา ๓๓ ให้จัดระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางเป็นองค์การต่าง ๆ ดัง

- (๑) องค์การปกครอง

(๒) องค์การศึกษา

(๓) องค์การเผยแพร่

(๔) องค์การสาธารณูปการ

นอกจากนี้ จะให้มีสังฆणติกำหนดให้มีองค์การอื่นเพิ่มขึ้นอีกได้

ทุกองค์การต้องมีสังฆมนตรีรูปหนึ่งเป็นผู้ว่าการบังคับบัญชา_rับผิดชอบ ถ้าจำเป็นจะมีสังฆมนตรีช่วยว่าการก็ได้

มาตรา ๓๔ ระเบียบบริหารการคณะส่งเสริมส่วนภูมิภาคให้เป็นไปตามกำหนดไว้ในสังฆणติ

มาตรา ๓๕ ให้มีเจ้าคณะตรวจการในภาคต่าง ๆ ตามที่จะมีสังฆणติกำหนดไว้

เจ้าคณะตรวจการมีอำนาจหน้าที่ควบคุม สังการ และแนะนำ ชี้แจง กิจการอันเกี่ยวกับการบริหารการคณะส่งเสริมให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย สังฆणติ กติกาส่งเสริม ก្នองค์การกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

มาตรา ๓๖ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๒ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๔ สังฆणติ กติกาส่งเสริม และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชอันเกี่ยวกับการคณะส่งเสริมนั้น ต้องมีสังฆมนตรีรูปหนึ่งลงนามรับสนอง

มาตรา ๓๗ การตั้ง ถอน หรือโยกย้ายพระอุปัชฌาย์และพระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งการบริหารการคณะส่งเสริมให้กระทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในสังฆणติ

หมวดที่ ๔

วัด

มาตรา ๓๘ วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุจนามสีมาแล้ว

(๒) สำนักสงฆ์

มาตรา ๓๙ การสร้าง การตั้ง การรวม การโอน การย้าย และการยุบเลิกวัด ให้เป็นไปตามกฎหมาย

การพระราชทานวิสุจนามสีมา ให้กระทำโดยพระบรมราชโองการ

มาตรา ๔๐ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- (๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตวัดนั้น
- (๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

มาตรา ๔๑ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๔๒ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งและถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง หรือหลายรูปปกีได้

มาตรา ๔๓ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยระเบียบเรียบร้อยตาม สังघณติ กติกาสังฆ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ
- (๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสด์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สังघณติ กติกาสังฆ กฎหมาย ข้อบังคับ และ ระเบียบ

- (๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสด์
- (๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๔๔ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

- (๑) ห้ามบรรพชิตหรือคฤหัสด์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่ในวัดนั้น
- (๒) ขับไล่บรรพชิตหรือคฤหัสด์ซึ่งไม่อยู่ในโวหารของเจ้าอาวาสให้ออกจากวัดนั้น
- (๓) กระทำทัณฑกรรมแก่บรรพชิตหรือคฤหัสด์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัดนั้น ให้ทำงานภัยในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสด์ใน วัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย สังघณติ กติกาสังฆ กฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบ

มาตรา ๔๕ บรรพชิตต้องมีสังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งและมีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

หมวด ๕

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๖ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ศาสนาสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งยังมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง

(๒) ศาสนาสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์ของวัดใดวัดหนึ่ง

มาตรา ๔๗ การดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรา ๔๘ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนาสมบัติกลาง เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้วให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้งบประมาณนั้นได้

มาตรา ๔๙ ศาสนาสมบัติของวัดให้เป็นไปตามระเบียบ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะได้ตราไว้ ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว

หมวด ๖

คณะกรรมการ

มาตรา ๕๐ การพิจารณาในจัดตั้งอธิกรณ์ ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๑ ระเบียบการแต่งตั้งคณะกรรมการ ก็ต้องระเบียบวิธีพิจารณาในจัดตั้งอธิกรณ์ ก็ต้องให้เป็นไปตามสังฆาณติ

มาตรา ๕๒ คณะกรรมการย่อมเป็นอิสระในการพิจารณาในจัดตั้งอธิกรณ์ให้เป็นไปตาม พระธรรมวินัยและสังฆาณติ

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๓ ผู้ได้กระทำการฝ่าฝืนต่ออบตบัญญัตามาตรา ๒๗ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน

มาตรา ๕๔ ผู้ใด

(๑) มิได้รับบรรพชาอุปสมบทโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย แต่บังอาจแต่งกาย เลียนแบบบรรพชิต

(๒) หมดลิทธิ์ที่จะได้รับบรรพชาอุปสมบทโดยปิดบังความจริง

(๓) ต้องปราศิกแล้ว ไม่สละการแต่งกายอย่างเพศบรรพชิต

(๔) ต้องคำนึงจัยถึงที่สุดให้สึกแล้วไม่สึก มีความผิดต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

มาตรา ๕๕ ผู้ใดใส่ความคดঘষไทย หรือพระภิกษุสงฆ์คดঘষได้คดঘনে อันก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก มีความผิดต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๕๖ ไวยวัจกรผู้ใด กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ มีความผิดต้องระวังโทษฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริตตามกฎหมายลักษณะอาญา

หมวด ๘

บทเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๗ พระภิกษุชื่อดีรับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๕๘ การปกครองคดঘষอื่น นอกจักราชไทย ให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ

มาตรา ๕๙ ให้กรรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการสังฆสภา และสำนักงานเลขานุการสังฆมนตรี เพื่อการนี้ ให้มีสิทธิเสนอคำชี้แจงในคดঘষมนตรี

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๐ ก่อนที่จะได้ทำสัญญาพระราชบัญญัติให้ครบถ้วน แต่อย่างช้าต้องไม่เกินแปดปี นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ ห้ามมิให้ออกสังฆาณติ กติกาสঘ พระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช กฎหมายธรรม หรือระเบียบใด ที่จะบังคับให้ต้องเปลี่ยนลักษณ์อันได้นิยม นับถือและปฏิบัติกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลลงกรณ์

นายกรัฐมนตรี

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๗๒

หน้า ๑๓๙๑

ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๔

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕^๙

กฎมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕
เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

^๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘ ตอนที่ ๑๑๕ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๕

ประกาศในແດລນກາຣົມຄະສົງ ເລີ່ມ ៥ ການ ១ ຕອນທີ ១ ວັນທີ ៥ ມັງກອນ ២៥០៦

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔ ภายในระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บรรดา กฎีกระทรง สังฆณติ กติกาสงฆ์ กฎีองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ และระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษา ให้คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้จนกว่า จะมีกฎีกระทรง กฎหมายเดรสมາค พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับหรือระเบียบ ของมหาเดรสมາคยกเลิก หรือมีความอย่างเดียวกัน หรือขัดหรือแย้งกัน หรือกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๔ บรรดาอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ใน สังฆณติ กติกาสงฆ์ กฎีองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบ เกี่ยวกับคณะสงฆ์ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใดหรือคณะกรรมการสงฆ์ใด ซึ่งไม่มีในพระราชบัญญัตินี้ให้มหาเดรสมາคมีอำนาจกำหนดโดยกฎหมายเดรสมາคให้ เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใดรูปใดหรือหlaysรูปรวมกันเป็นคณะตามที่เห็น สมควรได้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎหมายเดรสมາคเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎีกระทรงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๗ พระมหาเจติย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรง บัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมาย พธรรมวินัยและกฎหมายเดรสมາค

มาตรา ๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการท่าเรือ

มาตรา ๑๐ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราชให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพระราปปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชจะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้ามิได้ทรงแต่งตั้งไว้ ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพระราปปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้สมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพระราปปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพระราปไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสรองลงมาโดยพระราตามลำดับปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนามสมเด็จพระราชาคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตราหนึ่นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) บรรลุแกพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ออก

หมวด ๒

มหาเรอสมาคม

มาตรา ๑๒ มหาเรอสมาคมประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และพระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่ต่ำกว่าสี่รูปและไม่เกินแปดรูป เป็นกรรมการ

มาตรา ๑๓ ให้อธิบดีกรรมการศาสนาเป็นเลขานุการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง และให้กรรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักเลขานุการมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวลະสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) บรรณาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออกจากตำแหน่ง
- (๔) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงแต่งตั้งพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่ง เป็นกรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๖ ในเมื่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไม่อาจมาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมมหาเถรสมาคม และมิได้มอบหมายให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ให้มหาเถรสมาคมแต่งตั้งสมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน การประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อการแต่งตั้งนี้ให้กรรมการซึ่งเป็นสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพระราชาเป็นประธานแห่งที่ประชุม

มาตรา ๑๗ การประชุมมหาเถรสมาคมต้องมีกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการโดยการแต่งตั้งรวมกันมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฏหมายตราส懿

มาตรา ๑๘ มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยเพื่อการนี้ ให้มีอำนาจตรากฏหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบหรือออกคำสั่งโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๙ การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมและการให้กรรมการมหาเถรสมาคมออกจากตำแหน่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช

หมวด ๓

การปักครองคณะสงฆ์

มาตรา ๒๐ การจัดระเบียบการปักครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายธรรมสามาคม

มาตรา ๒๑ การปักครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปักครอง ดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อําเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตปักครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายธรรมสามาคม

มาตรา ๒๒ การปักครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปักครองตามชั้น ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอําเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอําเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปักครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยวัจกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายธรรมสามาคม

หมวด ๔

นิคหกรรมและการஸଲସମଣପେତ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรม วินัยและนิคหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายห้าม
สมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง^๑
สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมและให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคม
จะกำหนดในกฎหมายห้ามมหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปักครองสงฆ์ ตำแหน่ง^๒
ไดเป็นผู้มีอำนาจลงนิคกรรมแก่พระภิกษุ ผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยกับทั้งการกำหนด
ให้การวินิจฉัยการลงนิคกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้
ได้รับนิคกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๗ พระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยให้รับนิคกรรมไม่ถึงให้สึก ไม่ยอมรับ^๓
นิคกรรมนั้น หรือประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชิณ หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใด^๔
วัดหนึ่ง กับทั้งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มหาเถรสมาคมมีอำนาจจัดและมีคำสั่งให้
พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามความในวรรคก่อน ต้องสึกภายใน
เจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึก
ภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำการผิดอาญา เมื่อพนักงาน
สอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่
พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้
เจ้าอาวาสรับตัวไว้ควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงาน
สอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปไดตามคำพิพากษาหรือ
คำสั่งของศาลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา
หรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้
รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

- (๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุจนามสีมา
- (๒) สำนักสงฆ์

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุจนามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นค่าสนับสนุนกลาง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

- (๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น
- (๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนาม

มาตรา ๓๔ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ และห้ามมิให้บุคคลโดยก่อความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์

มาตรา ๓๕ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๖ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งและถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสนับติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

(๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสด์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎามหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

- (๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสด์
- (๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๔ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

- (๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- (๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโلوวะของเจ้าอาวาสออกไปเลี้ยวกวัด
- (๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัดทำงานภายนอกวัดหรือให้ทำทันท์บนหรือให้ข้อขอมาโทช ในเมืองบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎหมายเเต่รสมາค ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสมิอาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายเเต่รสมາค

หมวด ๖

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

- (๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง
- (๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฏกระทรวง

มาตรา ๔๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติ กลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้งบประมาณนั้นได้

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคสอง หรือ มาตรา ๒๘ ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน

มาตรา ๔๓ ผู้ใด

(๑) หมดลิทธิ์ที่จะได้รับบรรพชาอุปสมบทโดยต้องปราชิกมาแล้ว แต่มารับบรรพชา อุปสมบทโดยปิดบังความจริง

(๒) ต้องปราชิกแล้วไม่ลงการแต่งกายอย่างเพศบรรพชิต ต้องระวังโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน

มาตรา ๔๔ ผู้ใดใส่ความคณะสงข์ไทย อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความ แตกแยก ต้องระวังโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

หมวด ๘ เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครอง คณะสงข์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๔๖ การปกครองคณะสงข์อื่นนอกจากคณะสงข์ไทยให้เป็นไปตามกฎ กระทรวง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส.ธนบัชต์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือโดยที่การจัดดำเนินกิจการคณะสงฆ์มิใช่เป็นกิจการอันพึงแบ่งแยกอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการถ่วงดุลแห่งอำนาจเช่นที่เป็นอยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยที่ระบบเช่นว่านั้นเป็นผลบั่นthonประสิทธิภาพแห่งการดำเนินกิจการ จึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้สมเด็จพระสังฆราช องค์สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ ทางมหาเถรสมาคม ตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๓๔

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์
(ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๓๕*

กฎมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาผู้แทนราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

* ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๑๖ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๕

มาตรา ๑* พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๔ ภายในระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บรรดา ก្មกระวง สังฆณัติ กติกาสงฆ์ ก្មองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ และระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษาให้คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้จนกว่าจะมี ก្មกระวง ก្មหมายเดรสมាគ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับหรือระเบียบของ มาเดรสมាគ ยกเลิก หรือมีความอย่างเดียวกันหรือขัดหรือแย้งกัน หรือกล่าวไว้เป็น อย่างอื่น

มาตรา ๕ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา๔บรรดาอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในสังฆณัติ กติกาสงฆ์ ก្មองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับ คณะสงฆ์ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใดหรือคณะกรรมการสงฆ์ใดซึ่งไม่มีใน พระราชบัญญัตินี้ให้มหาเดรสมាគมีอำนาจกำหนดโดยก្មหมายเดรสมាគให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใด รูปใด หรือหลายรูปรวมกันเป็นคณะตามที่เห็นสมควรได้

มาตรา ๕ ทวิ ในพระราชบัญญัตินี้

คณะสงฆ์ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจาก พระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามก្មหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจในหรือนอกราชอาณาจักร

คณะสงฆ์อื่น หมายความว่า บรรดาบรรพชิตจีนนิกาย หรือ อนันนิกาย

พระราชาคณะ หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้นสามัญ จนถึงชั้นสมเด็จพระราชาคณะ

* สำหรับมาตรานี้ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”

สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ หมายความว่า สมเด็จพระราชาคณะที่ได้รับสถาปนาก่อนสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่น ถ้าได้รับสถาปนาในวันเดียวกันให้อธิรูปที่ได้รับสถาปนาในลำดับก่อน

มาตรา ๕ ตรี พระมหากรุณาธิคุณทูลกระหม่อมฯ ให้ชี้งพระราชนำจានในการแต่งตั้งสถาปนาและถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุในคณะสงฆ์

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎหมายกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายนี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๗ พระมหากรุณาธิคุณทูลสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง ในกรณีที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอ姓名สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมเสนอ姓名สมเด็จพระราชาคณะรูปอื่น ผู้มีอาวุโสโดยสมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริญญา ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย พธรรมวินัยและกฤษฎีกาเรื่อง

มาตรา ๙ ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากรุณาธิคุณโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากรุณาธิคุณจะทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราช หรือตำแหน่งอื่นตามพระราชอธิยาศัยก็ได้

มาตรา ๑๐ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราช ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ถ้าสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอำนาจสูงสุดโดยสมณศักดิ์ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการเเต่รสมากมที่เหลืออยู่เลือกสมเด็จพระราชาคณะรูปหนึ่งผู้มีอำนาจโดย สมณศักดิ์รองลงมาตามลำดับและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จ พระสังฆราช

ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติ หน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปไดรุปหนึ่งปฏิบัติ หน้าที่แทน

ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชมิได้ทรงแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรคสามหรือ สมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชไม่อาจปฏิบัติ หน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศนามสมเด็จพระราชาคณะผู้ปฏิบัติ หน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตราหนึ่งในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ออก

หมวด ๒

มหาเเต่รสมากม

มาตรา ๑๒ มหาเเต่รสมากมประจำด้วยสมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการโดยตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่งและ พระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสิบสองรูปเป็นกรรมการ

มาตรา ๑๓ ให้อธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขานุการมหาเเต่รสมากมโดยตำแหน่ง และให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักเลขานุการมหาเเต่รสมากม

มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเเต่รสมากม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งอยู่ใน ตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพั่นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพั่นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ภรณภาพ
- (๒) พั่นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออกจาก
- (๔) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพั่นจากตำแหน่งก่อนวาระ สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงแต่งตั้งพระราชาคณะรูปได้รูปหนึ่ง เป็นกรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรคก่อนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๕ ทวิ การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๒ และการให้กรรมการมหาเถรสมาคมพั่นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๑๕ ตรี มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (๒) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
- (๓) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนาศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแพร่ การสาธารณูปการ และการสาธารณูปการสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
- (๔) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

เพื่อการนี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ใช้บังคับได้และจะมอบให้พระภิกษุรูปได้หรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๙ เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตามวรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๕ จัตวา เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยและเพื่อความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมจะตรากฎหมายมหาเถรสมาคม เพื่อกำหนดโถงหรือวิธีลงโถง ทางการปักครองสำหรับพระภิกษุและสามเณรที่ประพฤติให้เกิดความเสียหายแก่พระศาสนา และการปักครองของคณะสงฆ์ก็ได้

พระภิกษุและสามเณรที่ได้รับโภษตามวารคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศ ต้องเสิกภายในสามวันนับแต่วันทราบคำสั่งลงโภษ

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไม่อาจมาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมมหาเถรสมาคม และมิได้มอบหมายให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอำนาจโดยสมณศักดิ์ซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๑๗ การประชุมมหาเถรสมาคมต้องมีกรรมการโดยตำแหน่งและการโดยการแต่งตั้งรวมกันมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม ระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฎหมายเเต่รสมากม

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ให้ถือว่ามหาเถรสมาคมมีกรรมการเท่าจำนวนที่เหลืออยู่ในขณะนั้น

มาตรา ๑๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามมติมหาเถรสมาคม ประกอบด้วยพระภิกษุหรือบุคคลอื่นจำนวนหนึ่ง มหานาทีพิจารณากลั่นกรองเรื่องที่จะเสนอต่อมหาเถรสมาคมและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย โดยขึ้นตรงต่อมหาเถรสมาคม

การจัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ การแต่งตั้งกรรมการหรืออนุกรรมการ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหรืออนุกรรมการและระเบียบการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคม

หมวด ๓

การปกครองคณะสงฆ์

มาตรา ๒๐ คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม

การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายเเต่รสมากม

มาตรา ๒๑ ทวิ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปักษ์ของคณะสงฆ์

การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายการสมาน

มาตรา ๒๑ การปักครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปักครอง ดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อำเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตปักครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายการสมาน

มาตรา ๒๒ การปักครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปักครองตามชั้นตามลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปักครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายการสมาน

หมวด ๕

นิคหกรรมและการสละสมณเพศ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรม วินัยและนิคหกรรมที่จะลงแก่ภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายการสมาน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก

รวดเร็ว และเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหามาตรสมาคมจะกำหนดในกฎหมายเดรสมานให้มหามาตรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งได้เป็นผู้มีอำนาจลงนิคกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยกับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิคกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๗ เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิคกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิคกรรมนั้น

(๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชิน

(๓) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง

(๔) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายเดรสมาน

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวาระสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหารว่ากระทำการความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไว้ควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขัง หรือขังพระภิกษุรูปได้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุจนามสีมา

(๒) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุจนามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการณ์ยุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็น財產สมบัติกลาง

มาตรา ๓๒ ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัยในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัดให้กรรมการศาสนามีหน้าที่ปักครองดูแลรักษาดูแลวัดนั้น รวมทั้งที่วัด ที่อรณีส่งฟ์และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย

การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

(๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

(๒) ที่อรณีส่งฟ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

(๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนาม

มาตรา ๓๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่อรณีส่งฟ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ ก็โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่อรณีส่งฟ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับค่าผaticกิริมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ

ห้ามมิให้บุคคลโดยกायุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรรมการศาสนาม แล้วแต่กรณีในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่อรณีส่งฟ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง

มาตรา ๓๕ ที่วัด ที่อรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๖ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งและถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

(๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

(๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสด์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมายการสามัคມ ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

(๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสด์

(๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

(๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสด์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

(๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสด์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด

(๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสด์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายนอกวัด หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสด์ในวัดนั้นประพฤติผิด คำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎหมายการสามัคມ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายการสามัคມ

หมวด ๖ ศาสนาสมบัติ

มาตรา ๔๐ ศาสนาสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ศาสนาสมบัติกลาย ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนชาชีมิใช่ของวัดได้วัดหนึ่ง

(๒) ศาสนาสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดได้วัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนาสมบัติกลาย ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนาสมบัติกลายนั้นด้วย

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนาสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำบประมาณประจำปีของศาสนาสมบัติกลาย ด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บประมาณนั้นได้

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอนออกจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามมาตรา ๒๓ และเมื่อได้ประการบนพระอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ จัตวา วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคสาม หรือมาตรา ๒๘ ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๔๔ ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุ เพราะต้องปราศิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ หรือไม่ก็ตาม แต่มารับบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวความเท็จ หรือปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ ต้องระวังดทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๔๕ ทวิ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตร้ายสมเด็จพระสังฆราช ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ตรี ผู้ใดใส่ความคณะส่งเสริมหรือคณะส่งเสริมอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๘

เบ็ดเตล็ด

มาตาม ๔๕ ให้ถือว่าพระราชบัญญัติได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะส่งเสริมและไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๔๖ การปกครองคณะส่งเสริมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมายเหตุ

๑. ตามพระราชบัญญัติคณะส่งเสริม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเพิ่มเติมอีก ๔ มาตรา คือ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ดังนี้

มาตรา ๑๘ บรรดากรภูธร กฎหมายการส่า帽 ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่ง ของมหาเถรสมาคมที่ออกตามพระราชบัญญัติคณะส่งเสริม พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไป เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙ วัดที่มีฐานะเป็นนิตบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้มีฐานะ เป็นนิตบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะส่งเสริม พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ให้พระราชบัญญัติได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ยังมีสมณศักดิ์นั้นต่อไป

ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ กรรมการหรือ อนุกรรมการได้ตามพระราชบัญญัติคณะส่งเสริม พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือตามกรภูธร กฎหมายการส่า帽 ข้อบังคับระเบียบหรือคำสั่ง ของมหาเถรสมาคมซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติ คณะส่งเสริม พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังคงดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือจนกว่ามหาเถรสมาคมจะมีมติเป็นประการอื่น

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

๒.๑ จอมพล สุธรรม มนตรี รานะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติคณะส่งเสริมฯ พ.ศ. ๒๕๐๕

๒.๒ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติคณะส่งเสริมฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมายเหตุ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติคณะส่งเสริมฯ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว สมควรปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนา สมเด็จพระสังฆราช และการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช การแต่งตั้งถอดถอน สมณศักดิ์ของพระภิกษุ อรำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคม การปกครอง การสละสมณเพศของคณะส่งเสริมฯ และคณะส่งเสริมฯ อื่น ๆ วัด การดูแลรักษาวัด ทรัพย์สินของวัด และ ศาสนสมบัติกลง ตลอดจนปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้.

สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ตามที่ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น อาศัยเหตุผลพอสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางมาตราไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ การณ์ในปัจจุบัน และในบางกรณีได้บัญญัติไว้ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ จึงเป็นการสมควร ที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้เหมาะสมต่อไป โดยเพิ่มเติมบทนิยามเพื่อให้ได้ความชัดเจน และสะดวกในการตีความ ปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชให้มีเพียงพระองค์เดียว เพื่อป้องกัน การเกิดปัญหาขัดแย้งในการคณะสงฆ์ กำหนดขั้นตอนการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จ พระสังฆราช กำหนดอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคมให้ชัดเจน กำหนด ให้มีเจ้าคณะใหญ่เพื่อทำหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของมหาเถรสมาคม ปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสละสมณเพศ ของพระภิกษุ พร้อมทั้งกำหนดให้พระภิกษุ ผู้ต้องคำนิจฉัยให้สละสมณเพศนั้น ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำนิจฉัยนั้น เพิ่มเติมบทบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนวัด เนื่องจากได้มีการ แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๗๒ นิผลให้วัดไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องบัญญัติให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายนี้ เพื่อ ประโยชน์ในการปกครองดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด เพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการดูแลรักษา ศาสนสมบัติของวัดร้าง ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มิได้บัญญัติไว้ ปรับปรุง บทบัญญัติว่าด้วยการโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และที่ศาสนสมบัติกลายให้แก่ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้อง และได้รับค่าผาดิกรมแล้ว ให้กระทำโดยพระราช กฤษฎีกาเพื่อให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และได้บัญญัติเพิ่มเติม ห้ามมิให้ผู้ใดยกอายุความขึ้นต่อสู้ที่ ศาสนสมบัติกลาย พร้อมทั้งกำหนดให้เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี เพื่อเป็นการคุ้มครองที่ศาสนสมบัติกลายอันเป็นทรัพย์สินของพระพุทธศาสนา เพิ่มเติมบท กำหนดโทษผู้ที่หมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตร้ายต่อมหามาตรายต่อสมเด็จพระสังฆราช เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มิได้บัญญัติไว้ อีกทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษให้ สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติคณะส่งฟ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่ประกาศใช้แล้ว เป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคณะส่งฟ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น นิใช้เป็นการแก้ไขยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่แต่ประการใด เพียงแต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ โดยเป็นการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะส่งฟ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ จำนวน ๑๖ มาตรา และเพิ่มเติม จำนวน ๙ มาตรา ดังนี้

๑. เพิ่มเติบมาตรา ๕ ทวิ และมาตรา ๕ ตรี เพื่อกำหนดบทนิยามให้ได้ความชัดเจน สะดวกในการตีความเนื่องจากพระราชบัญญัติคณะส่งฟ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ไม่ได้กำหนดบทนิยามไว้ และเพิ่มเติบบทบัญญัติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุ

๒. แก้ไขเพิ่มเติบมาตรา ๗ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วย การสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชให้มีได้เพียงพระองค์เดียว กำหนดขั้นตอนการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชและการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

๓. แก้ไขมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และ มาตรา ๒๐ และเพิ่มเติบ มาตรา ๑๕ ทวิ มาตรา ๑๕ ตรี และมาตรา ๑๕ จัตวา เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่ และ การปฏิบัติหน้าที่ของมหาเกรสมากม กรรมการมหาเกรสมากม คณะกรรมการและ คณะกรรมการมหาเกรสมากม เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. เพิ่มเติบมาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติโดยกำหนดให้มีเจ้าคณะใหญ่ท่านหน้าที่ ในการปกครองคณะส่งฟ์

๕. แก้ไขเพิ่มเติบมาตรา ๒๗ เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสละสมณเพศของ พระภิกษุให้เหมาะสม

๖. แก้ไขมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ และเพิ่มเติบมาตรา ๓๒ ทวิ เพื่อปรับปรุง บทบัญญัติว่าด้วยวัด การดูแลรักษาวัด ทรัพย์สินของวัด วัดร้างและศาสนสมบัติกลางให้ เหมาะสม

๗. แก้ไขมาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ และเพิ่มเติบมาตรา ๔๕ ทวิ และ มาตรา ๔๕ ตรี เพื่อปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสม

๘. แก้ไขมาตรา ๔๖ เกี่ยวกับคณะส่งฟ์อื่นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

กฤษมาเรสเมค

กฎมหาเถรสมาคม

ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐)

ก្រុមហេត្តសាគម
ฉบับទី ១ (ព.ស. ២៥០៦)^១
វាំដោយរបៀបការប្រជុំមហេត្តសាគម^២
និងកៅក្រុងក្រុមហេត្តសាគម (ព.ស. ២៥២០)^៣

អាសីយោនាញតាមគារិករាយ ១៧ និង ១៨ នៃព្រះរាជបណ្ឌិតធនធានីភេទ
ព.ស. ២៥០៥ មហេត្តសាគមត្រក្រុមហេត្តសាគម និង ៩ ថ្ងៃ នៃខែ មករា ឆ្នាំ ២៥០៦

ខែ ១ ក្រុមហេត្តសាគមនេះ នឹងឈ្មោះ “ក្រុមហេត្តសាគម ជាបន្ទី ១ (ព.ស. ២៥០៦)
វាំដោយរបៀបការប្រជុំមហេត្តសាគម”

ខែ ២ ក្រុមហេត្តសាគមនេះ នឹងឈ្មោះ “ក្រុមហេត្តសាគម ជាបន្ទី ១ (ព.ស. ២៥០៦)
គ្រប់គ្រងការប្រជុំមហេត្តសាគម”

^១ ព្រះរាជបណ្ឌិតធនធានីភេទ ជាបន្ទី ១ (ព.ស. ២៥០៦) នៃខែ មករា ឆ្នាំ ២៥០៦

^២ ព្រះរាជបណ្ឌិតធនធានីភេទ ជាបន្ទី ១ (ព.ស. ២៥០៦) នៃខែ មករា ឆ្នាំ ២៥០៦

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๓ การประชุมมหาเถรสมาคม มี ๒ อย่าง

- (๑) การประชุมปกติ
- (๒) การประชุมพิเศษ

ข้อ ๔ การนัดประชุมมหาเถรสมาคม ต้องออกหนังสือนัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน หากเป็นการด่วน จะนัดเร็วกว่านี้หรือนัดโดยวิธีอื่นก็ได้

ข้อ ๕ การนัดประชุมมหาเถรสมาคม ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมด้วย เว้นแต่ เป็นการด่วน

ข้อ ๖ การตั้งระเบียบวาระการประชุม โดยปกติให้ตั้งตามลำดับ ดังนี้

- (๑) รับรองรายงานการประชุม
- (๒) เรื่องด่วน
- (๓) เรื่องอื่น ๆ

ข้อ ๗ เมื่อประธานมีเรื่องที่จะแจ้งให้ประชุมทราบก่อนเริ่มปรึกษาตามระเบียบวาระ ก็ให้แจ้งต่อที่ประชุม แล้วดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็น อย่างอื่นในคราวนั้น

ข้อ ๘^๗ ในการประชุมมหาเถรสมาคมที่ประชุมอาจตั้งคณะกรรมการ หรือคณะ อนุกรรมการ เพื่อกรรทำกิจการใด ๆ อันเกี่ยวกับกิจกรรมคณะสงฆ์เป็นการประจำหรือชั่วคราว หรือเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้

ในการเลือกตั้งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการตามความในวรคดี ให้เลือก กรรมการมหาเถรสมาคมรูปใดรูปหนึ่ง เป็นประธานคณะกรรมการหรือประธานคณะ อนุกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการหรืออนุกรรมการ นอกจากนี้ จะเลือกจากการ มหาเถรสมาคม หรือผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้ และให้คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการเลือก

^๗ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐) และ ให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

กันเองเป็นเลขาธุการ ถ้าเห็นสมควรจะเลือกกันเองเป็นรองประธาน หรือผู้ช่วยเลขาธุการ ก็ได้

ให้คณะกรรมการและคณะกรรมการตามความในวรรคต้น มีอำนาจหน้าที่ดำเนิน การตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๙ ในการประชุมมหาเถรสมาคม ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคม ทำรายงาน การประชุม และเมื่อที่ประชุมกรรมการมหาเถรสมาคม หรือกรรมการมหาเถรสมาคมที่ได้ เข้าประชุมในครั้งนั้นทุกรูปได้รับรองแล้ว ให้ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมลงนามไว้ เป็นสำคัญ

ข้อ ๑๐ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการประชุมมหาเถรสมาคม ซึ่งมิได้กำหนดไว้ใน กฏหมายมหาเถรสมาคมนี้ ให้ปฏิบัติตามติดของที่ประชุมมหาเถรสมาคม

หมวด ๒

การประชุม

ข้อ ๑๑ การประชุมปกติ ได้แก่การประชุมตามวาระที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้ เป็นการประจำ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๒ การประชุมพิเศษ ได้แก่การประชุมนอกจาวาระที่ได้กำหนดไว้เป็นการ ประจำ เพื่อพิจารณาดำเนินการอย่างโดยย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

ข้อ ๑๓ ร่างกฏหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคม ให้มีการบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคม ส่งร่างกฏหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ หรือ คำสั่งมหาเถรสมาคม แก่กรรมการมหาเถรสมาคมล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วัน ก่อนวันประชุม เว้นแต่เป็นการด่วน

ข้อ ๑๔^๕ ที่ประชุมจะต้องพิจารณาร่างกฏหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ หรือ คำสั่งมหาเถรสมาคมเป็น ๓ วาระ หรือจะพิจารณาวดเดียว ๓ วาระก็ได้

^๕ วรรค ๒ และวรรค ๓ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๔ แห่งกฏหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐) และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้

ในการพิจารณาตรวจนั้นให้เลขาธิการมหาเถรสมาคมส่งร่างนั้นไปให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการพิจารณาโดยละเอียด ภายในเวลาซึ่งที่ประชุมกำหนด เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็นอย่างอื่น

กรรมการมหาเถรสมาคมรูปใด เห็นควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องใด ก็ให้แก้ต่อประธานคณะกรรมการ หรือประธานคณะกรรมการอนุกรรมการ

ข้อ ๑๕^๔ ให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการทำงานและบันทึกความเห็นพร้อมด้วยร่างเดิมและร่างที่แก้ไขเพิ่มเติม ยื่นต่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคม เพื่อพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไป

ข้อ ๑๖^๕ ในการพิจารณาวาระที่ ๒ ให้ที่ประชุมพิจารณาเรียงตามลำดับข้อ เว้นแต่ที่ประชุมจะเห็นเป็นอย่างอื่น

ในการนี้ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมจะให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเข้าชี้แจงประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

ข้อ ๑๗ ในการพิจารณาวาระที่ ๓ ให้ที่ประชุมพิจารณาร่างที่ได้แก้ไขแล้วนั้นว่าสมควร จะออกเป็นกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคมหรือไม่ ถ้าที่ประชุมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ดำเนินการเพื่อใช้บังคับต่อไป

ข้อ ๑๘ การลงมติข้อปรึกษาในการประชุมมหาเถรสมาคม ถ้าข้อปรึกษานั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการตีความพระธรรมวินัยเมื่อมีข้อสงสัยให้ตีความไปในทางรักษาพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

ถ้าข้อปรึกษานั้นเกี่ยวกับกิจการพระศาสนา ซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในพระธรรมวินัย ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีจำนวนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมชี้ขาด หรือจะให้รังับเรื่องนั้นไว้ก็ได้

^๔ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๕ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐) และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

^๕ วรรค ๒ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๖ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐) และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

หมวด ๓^๙

การประชุมคณะกรรมการหรือคณะกรรมการอนุกรรมการ

ข้อ ๑๙ การนัดประชุมคณะกรรมการหรือคณะกรรมการอนุกรรมการให้เป็นหน้าที่ของ
เลขานุการคณะกรรมการ หรือเลขานุการคณะกรรมการอนุกรรมการ

ข้อ ๒๐ การประชุมคณะกรรมการหรือคณะกรรมการทุกคราวต้องมีกรรมการ
หรืออนุกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุม

ข้อ ๒๑ คณะกรรมการหรือคณะกรรมการอาจนิมนต์พระภิกษุรูปได้ หรือเชิญ
ผู้ทรงคุณวุฒิได้ ๑ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้

ข้อ ๒๒ กรรมการมหาเถรสมาคม หรือผู้แทนกรรมการศาสนา ผู้แทนกระทรวง
ศึกษาธิการ อาจเข้าฟังการประชุมของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการได้

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระพุทธโธมชาจารย์

ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

^๙ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๗ แห่งกฎหมายการสาธารณสุข ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐) และ^{๑๔} ให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

หมายเหตุ :-

๑. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมាក ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖) คือ โดยที่มีบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติให้ มหาเดรสมាកมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยเพื่อการนี้ให้มีอำนาจ ตรากฎหมายเดรสมាក ออกข้อบังคับ ว่างระเบียน หรือออกคำสั่งใช้บังคับได้

ฉะนั้น ในการประชุมมหาเดรสมាកเพื่อร่างกฎหมายเดรสมាក ออกข้อบังคับ ว่าง ระเบียน หรือออกคำสั่งมหาเดรสมាក จึงนับเป็นกรณีสำคัญ สมควรตรากฎหมายเดรสมាក ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเดรสมាកขึ้น ตามความในมาตรา ๑๗ วรรค ๒ เพื่อให้ การประชุมดังกล่าวดำเนินไปโดยเรียบร้อย

๒. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมាក ฉบับที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๐) คือ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของมหาเดรสมាកให้ดำเนินไปโดยวังหวง และรวดเร็ว สมควรมีบทบัญญัติให้มหาเดรสมាកแต่งตั้งกรรมการขึ้นช่วยปฏิบัติงานได้ จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดรสมាក เพื่อให้การปฏิบัติงานของมหาเดรสมាកเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

กฎมหาເຄຣສາມາຄ
ฉบับທີ ២ (ພ.ສ. ២៥០៦)^១
ກໍານົດອໍານາຈຫຼາທີ່ຕາມມາຕຣາ ៥
ແຫ່ງພຣະຣາຊບັນຍຸຕືຄະສົງພ.ສ. ២៥០៥

ອາສີຍອໍານາຈຕາມຄວາມໃນມາຕຣາ ៥ ແລະມາຕຣາ ១៥ ແຫ່ງພຣະຣາຊບັນຍຸຕືຄະສົງພ.ສ. ២៥០៥ ມາຫາເຄຣສາມາຄ ຕຽກງູມຫາເຄຣສາມາຄໄວ້ ດັ່ງຕ່ອໄປນີ້

ຂ້ອ ១ ກູມຫາເຄຣສາມາຄນີ້ເຮັດວຽກວ່າ “ກູມຫາເຄຣສາມາຄ ກໍານົດອໍານາຈຫຼາທີ່ຕາມມາຕຣາ ៥ ແຫ່ງພຣະຣາຊບັນຍຸຕືຄະສົງພ.ສ. ២៥០៥”

ຂ້ອ ២ ກູມຫາເຄຣສາມາຄນີ້ ໃຫ້ໃບໜັກຕັບຕັ້ງແຕ່ວັນຄັດຈາກວັນປະກາດໃນແຄລງການົມ
ຄະສົງພ.ສ. ເປັນຕົ້ນໄປ

ຂ້ອ ៣ ບຣດາອໍານາຈຫຼາທີ່ຕາມສັງໝາດຕີ ກົດກາສົງພ.ສ. ກູວອງຄໍກາ ພຣະບັນຍຸພາສົມເດິຈ
ພຣະສັງໝາດ ຂ້ອບັນກັບ ແລະຮະເບີນອັນເກື່ອງກັບຄະສົງພ.ສ. ທີ່ໃຫ້ໃບໜັກຕັບອູ້ໃນວັນປະກາດ
ພຣະຣາຊບັນຍຸຕືຄະສົງພ.ສ. ២៥០៥ ໃນຮາຊກິຈຈານຸເບກ່າ

^១ ປະກາດໃນແຄລງການົມຄະສົງພ.ສ. ຈົບປິເສດຖະກິນ ເລີ່ມ ៤ ການ ១ ຕອນທີ ៣ ວັນທີ ៣១ ມកຣາຄ
ພ.ສ. ២៥០៦

(๑) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสังฆมณฑล และของ ก.ส.พ. ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

(๒) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆนายก และของประธาน ก.ส.พ. ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราช

(๓) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆมณฑลว่าการองค์การ และสังฆมณฑลช่วยว่าการองค์การ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราช และหรือสมเด็จพระราชาคณะหรือพระราชาคณะผู้ได้รับมอบหมายจากสมเด็จพระสังฆราช โดยการเสนอของมหาเถรสมาคม

(๔) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตัวจาริการให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะภาค

(๕) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด หรือผู้รักษาการในหน้าที่เจ้าคณะจังหวัด

(๖) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ หรือผู้รักษาการในหน้าที่เจ้าคณะอำเภอ

(๗) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะวินัยธร

ก. อธิกรณ์ทุกชั้น ที่ค้างปฏิบัติก่อนวันใช้พระราชบัญญัติคณะส่งเสริม พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ข. ๙ นอกจากอธิกรณ์ที่ค้างปฏิบัติอยู่

๑. อธิกรณ์ชั้นภูภิกาน ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

๒. อธิกรณ์ชั้นอุทธรณ์ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่มหาเถรสมาคมจะได้ตั้งขึ้น

^๙ ถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรมประกาศในແດລງກາຣນົມສົງສົມ ฉบับພິເສດ ເລີ່ມ ๖๖ ຕອນພິເສດ ວັນທີ ๒๕ ອັນວາຄມ ພ.ສ. ๒๕๒๑ ແລ້ວ

๓. อธิกรณ์ชั้นตัน ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุผู้ถูกฟ้องสังกัดอยู่

ถ้าผู้ถูกฟ้องเป็นเจ้าอาวาสรือเจ้าคณะ ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะ หรือผู้ปกครองคณะสงฆ์เห็นชอบขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระพุทธโ摩ชาจารย์
ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือเนื่องจากตำแหน่งต่าง ๆ บางตำแหน่งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ต้องยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อมิให้กิจการคณะสงฆ์ในอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งที่ยกเลิกไปนั้น ต้องสะดุดหยุดลง จึงสมควรตรากฎหมายมหาเถรสมาคมโอนอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าววนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อดำเนินการต่อไป ตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

❖ ❖ ❖

ก្រុមហាលេរស្តាគ

ฉบับที่ ៣ (พ.ស. ២៥០៦)^១

ว่าด้วยจำนวนและเขตปักษ์ของคณะกรรมการ
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ២៥០៥)^២ (พ.ศ. ២៥១៥)^៣
(พ.ศ. ២៥២០)^៤ (พ.ศ. ២៥២១)^៥ (พ.ศ. ២៥២៦)^៦

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ១៨ และมาตรา ២១ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ
คณะกรรมการ พ.ศ. ២៥០៥ มหาເធរស្តាគ ตราក្រុមហាលេរស្តាគໄວៗ ดังต่อไปนี้

ข้อ ១ ក្រុមហាលេរស្តាគនេះเรียกว่า “ក្រុមហាលេរស្តាគ ฉบับที่ ៣ (พ.ស. ២៥០៦)
ว่าด้วยจำนวนและเขตปักษ์ของคณะกรรมการ

^១ ประกาศในແດລກរាល់គណៈសងម់ ฉบับពិឈម លំនៅ ៤៩ ភាគ ៦ ទូនទៅ ១ វិថី ៦ មិត្តុនាយក ព.ស. ២៥០៦

^២ ประกาศในແດລກរាល់គណៈសងម់ ฉบับពិឈម លំនៅ ៦០ ទូនទៅ ២ វិថី ៧ កុម្ភាប័ណ្ណ ព.ស. ២៥១៥

^៣ ประกาศในແດລກរាល់គណៈសងម់ ฉบับពិឈម លំនៅ ៦០ ទូនទៅ ៤ វិថី ៤ មិត្តុនាយក ព.ស. ២៥១៥

^៤ ประกาศในແດລກរាល់គណៈសងម់ លំនៅ ៦៥ ទូនទៅ ១២ វិថី ៤ ខែវាគាំ ព.ស. ២៥២០

^៥ ประกาศในແດລກរាល់គណៈសងម់ លំនៅ ៦៦ ទូនទៅ ៤ វិថី ២៥ មេរាយក ព.ស. ២៥២១

^៦ ประกาศในແດລກរាល់គណៈសងម់ លំនៅ ៧១ ទូនទៅ ១ វិថី ២៥ មករាំក ព.ស. ២៥២៦

ข้อ ๒ กฎหมายการศาสนานี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในແຄດງການົມ
ຄະສົງ ເປັນຕົ້ນໄປ

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันໃຊ້ກฎหมายการศาสนาນີ້ ໄທຍກເລິກບຣດາສັ້ພານຕີ ກົດກາສົງ
ກວ່ອງຄໍາກາ ພຣະບໍ່ພູ້ຈຳພຣະສັ້ພາຣັບ ຂອບັນດັບ ແລະ ຮະເບີນອັນເກື່ອງກັບຄະສົງທີ່
ມີບັນດູ້ໃຫ້ແລ້ວໃນກົມຫາເຄຣສາມາຄນີ້ ທີ່ຮູ້ອ່ານື່ອແຍ້ງກັບທັນບັນດູ້ແຫ່ງກົມຫາເຄຣ
ສາມາຄນີ້

ข้อ ๔ ໃຫ້ມີຈຳນວນການ ๑๘ ການ ແລະ ໃຫ້ຮັມເຂົດປົກກອງຈັງຫວັດຕ່າງ ໆ ເປັນເຂົດ
ປົກກອງການ ດັ່ງຕ່ອໄປນີ້

ການ ១^១ ມີຈັງຫວັດ ៥ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ກຽມເທັມຫານຄຣ ຈັງຫວັດນັກບຸຮີ ຈັງຫວັດປຸຖຸນານີ້
ແລະ ຈັງຫວັດສມຸຖາປະກາກ

ການ ២ ມີຈັງຫວັດ ៣ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ຈັງຫວັດພຣະນຄຣສີໂຍ່ອຍາ ຈັງຫວັດອ່າງທອງ ແລະ
ຈັງຫວັດສະບຸຮີ

ການ ៣ ມີຈັງຫວັດ ៤ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ຈັງຫວັດລົງທຶນບຸຮີ ຈັງຫວັດສິ່ງທຶນບຸຮີ ຈັງຫວັດຊ່າຍນາທ ແລະ
ຈັງຫວັດອຸທິຍານີ້

ການ ៤ ມີຈັງຫວັດ ៥ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ຈັງຫວັດນຄຣສວຣຄ ຈັງຫວັດກຳແຜງເພື່ອ ຈັງຫວັດ
ພິຈິຕຣ ແລະ ຈັງຫວັດເພື່ອບຸຮົນ

ການ ៥ ມີຈັງຫວັດ ៥ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ຈັງຫວັດພິມຜູລໂລກ ຈັງຫວັດສຸໂຫ້ຍ ຈັງຫວັດຕາກ ແລະ
ຈັງຫວັດອຸຕຣິຕົກ

ການ ៦^២ ມີຈັງຫວັດ ៥ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ຈັງຫວັດລຳປາງ ຈັງຫວັດພະເຍາ ຈັງຫວັດເຊີຍຮາຍ
ຈັງຫວັດແພຣ ແລະ ຈັງຫວັດນ່ານ

ການ ៧ ມີຈັງຫວັດ ៣ ຈັງຫວັດ ອື່ນ ຈັງຫວັດເຊີຍໃໝ່ ຈັງຫວັດລຳພູນ ແລະ ຈັງຫວັດ
ແມ່ຍ່ອງສອນ

^១ ວຽກຄົນໄດ້ມີການແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມສອງຄັ້ງ ແກ້ໄຂຄັ້ງແນກໂດຍຂອງ ៣ ແຫ່ງກົມຫາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັດທີ່ ៣
(ພ.ສ. ២៥១៥) ແກ້ໄຂຄັ້ງທີ່ ២ ໂດຍຂອງ ៣ ແຫ່ງກົມຫາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັດທີ່ ៣ ແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ
(ພ.ສ. ២៥២១) ແລະ ໃຫ້ໃຊ້ຄວາມໃໝ່ແກນ ດັ່ງພິມພົວໃນນີ້

^២ ຄວາມເຕີມຄູກຍົກເລິກໂດຍຂອງ ៣ ແຫ່ງກົມຫາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັດທີ່ ៣ ແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ (ພ.ສ. ២៥២០) ແລະ
ໃຫ້ໃຊ້ຄວາມໃໝ່ແກນ ດັ່ງພິມພົວໃນນີ້

ภาค ๔ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย และจังหวัดสกลนคร

ภาค ๕ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาค ๑๐^๙* มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร

ภาค ๑๑^๐ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

ภาค ๑๒ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาค ๑๓ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

ภาค ๑๔ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร

ภาค ๑๕ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร

ภาค ๑๖ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ จังหวัดชุมพร

ภาค ๑๗ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดระนอง

^๙* ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายการสนับสนุน ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ฉบับตราเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕ แล้วถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายการสนับสนุน ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๖) และให้ใช้ความใหม่แทนดังพิมพ์ไว้นี้

^๐๐ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายการสนับสนุน ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) และให้ใช้ความใหม่แทนดังพิมพ์ไว้นี้

ภาค ๑๔ มีจังหวัด ๖ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

ข้อ ๕๙๙ จำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคในชั้นจังหวัด ได้แก่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนอกกรุงเทพมหานครก็ตี ชั้นอ่าเภอได้แก่เขตในกรุงเทพมหานคร และอำเภอในจังหวัดนอกกรุงเทพมหานครก็ตี ชั้นตำบลได้แก่แขวงในกรุงเทพมหานคร และตำบลในจังหวัดนอกกรุงเทพมหานครก็ตี ให้อนุโลมตามจำนวน และเขตบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรแต่ละชั้นแล้วแต่กรณี แต่ถ้ามีกรณีพิเศษจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่น ย่อมทำได้โดยระเบียบมหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอธิรักษศาสตรดยุณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :-

๑. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) คือ เนื่องจาก มาตรา ๒๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บัญญัติให้ มหาเถรสมาคมมีอำนาจกำหนดจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค โดยกฎ มหาเถรสมาคม

ในเรื่องจำนวนและเขตการปกครองของภาค ควรแบ่งออกเป็น ๑๔ ภาค เนื่องจาก เจ้าคณะภาคต้องรับภารกิจในหน้าที่อย่างกว้างขวาง จึงสมควรแบ่งเขตปกครองและภาค ตามความเหมาะสมแก่ปริมาณวัดในภาคนั้น ๆ

๑๐ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๔ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) และให้ใช้ความใหม่แทนดังพิมพ์ไว้นี้

ส่วนจำนวนเขตปกรองของจังหวัด อ่าເກອ ແລະ ຕຳບລ ຄວາໄຫ້ອນໂລມຕາມຈຳນວນ ແລະ ເຂດຈັງຫວັດ ອໍາເກອ ທີ່ອຕຳບລແໜ່ງຮາຊາණາຈັກ ມາກຈະຕ້ອງກໍານົດໃຫ້ເປັນອ່າງເອົ້ນ ຄວາໄກຮະທຳໄດ້ໂດຍຮະເບີນມາເຄຣສາມາຄນ

๒. ເຫດຜລໃນການປະກາສໃຊ້ກຸມມາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັນທຶນ ៣ ແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ (ພ.ສ. ២៥១៥) ດື່ນ ເນື່ອຈາກຈັງຫວັດພຣະນະຄຣແລະ ຈັງຫວັດອົນບູຮີ ແໜ່ງຮາຊາণາຈັກ ໄດ້ຮັມກັນເປັນ ທີ່ນີ້ຈັງຫວັດ ເຮີຍກວ່າ “ນິຄຣຫລວງກຽມເທົອນບູຮີ” ຕາມປະກາສຄະນະປົງປົງວິວິທີ ຈົບບັນທຶນ ២៥ ລົງວັນທຶນ ២៩ ຊັນວາຄນ ພ.ສ. ២៥១៥ ຈຶ່ງສມຄວຣວມຈັງຫວັດພຣະນະຄຣແລະ ຈັງຫວັດອົນບູຮີ ແໜ່ງ ຄະສົງສົງເປັນທີ່ນີ້ຈັງຫວັດ

ເພື່ອໃຫ້ສອດຄລັງກັບຝ່າຍຮາຊາණາຈັກ ດັ່ງທີ່ກ່າວມາແລ້ວຂ້າງຕົ້ນ ໂດຍແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ ຄວານໃນວຽກ ២ ຂົ້ວ ៤ ແໜ່ງກຸມມາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັນທຶນ ៣ (ພ.ສ. ២៥០៦) ວ່າດ້ວຍຈຳນວນ ແລະ ເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົງສົ່ວນກຸມມີການ

๓. ເຫດຜລໃນການປະກາສໃຊ້ກຸມມາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັນທຶນ ៣ ແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ (ພ.ສ. ២៥១៥) ດື່ນ ເນື່ອຈາກທາງຝ່າຍຮາຊາණາຈັກ ໄດ້ແຍກອໍາເກອຍໂສຮຣ ອໍາເກອກຸດໜຸ່ມ ອໍາເກອ ເລີນກົກ ອໍາເກອຄຳເຂື້ອນແກ້ວ ອໍາເກອມໜາຫະໜະໜຍ ແລະ ອໍາເກອປ່າຕົ້ວ ອອກຈາກຈັງຫວັດ ອຸບລາຮາຊານີ້ ແລ້ວຮັມຕັ້ງເປັນຈັງຫວັດໂສຮຣ ຕາມປະກາສຂອງຄະນະປົງປົງວິວິທີ ຈົບບັນທຶນ ៣០ ລົງວັນທຶນ ៦ ຖຸມພັນຮີ ២៥១៥ ແລະ ໂດຍທີ່ອໍາເກອດັ່ງກ່າວມາແລ້ວຂ້າງຕົ້ນ ເຄຍຮັມອູ້ຢູ່ໃນຈັງຫວັດ ອຸບລາຮາຊານີ້ ຜົ່ງຮັມອູ້ຢູ່ໃນເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົງສົ່ວນກຸມມີການ ១០ ຈຶ່ງສມຄວຣວມຈັງຫວັດໂສຮຣ ເຂົ້າອູ້ຢູ່ໃນເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົ່ວນກຸມມີການ ១០

ນອກຈາກນີ້ ຍັ້ງມີຈັງຫວັດໃນເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົ່ວນກຸມມີການ ១០ ແລະ ການ ១១ ຜົ່ງຮັມອູ້ຢູ່ໃນເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົ່ວນກຸມມີການ ១០ ແລະ ເພື່ອສະຫວັກໃນ ການຄມນາຄມ ໂດຍແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມຄວາມໃນວຽກ ១១ ແລະ ວຽກ ១២ ຂົ້ວ ៤ ແໜ່ງກຸມມາເຄຣ ສາມາຄນ ຈົບບັນທຶນ ៣ (ພ.ສ. ២៥០៦) ວ່າດ້ວຍຈຳນວນ ແລະ ເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົ່ວນກຸມມີການ

៤. ເຫດຜລໃນການປະກາສໃຊ້ກຸມມາເຄຣສາມາຄນ ຈົບບັນທຶນ ៣ ແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມ (ພ.ສ. ២៥២០) ດື່ນ ເນື່ອຈາກທາງຝ່າຍຮາຊາණາຈັກໄດ້ແຍກອໍາເກອພະເຍາ ອໍາເກອຈຸນ ອໍາເກອເຊີຍຄໍາ ອໍາເກອເຊີຍນ່ວນ ອໍາເກອດອກຄໍາໄດ້ ອໍາເກອປົງ ແລະ ອໍາເກອແມ່ໄຈ ອອກຈາກຈັງຫວັດເຊີຍຮັມ ແລ້ວຮັມຕັ້ງເປັນຈັງຫວັດພະເຍາ ຕາມພຣະນະຄຣບັນຢູ່ຕິດຕັ້ງຈັງຫວັດພະເຍາວັນທຶນ ២៣ ກຣກວາມ ២៥២០ ແລະ ໂດຍທີ່ ອໍາເກອດັ່ງກ່າວມາແລ້ວຂ້າງຕົ້ນ ເຄຍຮັມອູ້ຢູ່ໃນຈັງຫວັດເຊີຍຮັມ ຜົ່ງຮັມອູ້ຢູ່ໃນເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົ່ວນກຸມມີການ ៦ ຈຶ່ງສມຄວຣວມຈັງຫວັດພະເຍາເຂົ້າອູ້ຢູ່ໃນເຂດປົກປະກົດຄະສົງສົ່ວນກຸມມີການ ៦ ທັ້ນນີ້ ເພື່ອໃຫ້ສອດຄລັງກັບຝ່າຍຮາຊາණາຈັກດັ່ງທີ່ກ່າວມາແລ້ວຂ້າງຕົ້ນ ໂດຍແກ້ໄຂເພີ່ມເຕີມຄວາມໃນ

วาระคร ๗ ข้อ ๔ แห่งกฎหมายเดรสมาน ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกรองคณะส่งเสริมส่วนภูมิภาค

๔. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมาน ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) คือ เนื่องจากทางฝ่ายราชอาณาจักรได้ออกประกาศของคณะปฏิริวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ กำหนดให้เรียกนครหลวงของประเทศไทยว่า “กรุงเทพมหานคร” และกำหนดให้กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดตามนัยแห่งประกาศของคณะปฏิริวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ โดยมีเขตท้องตามนี้เป็นเขตปกรองนครหลวง กรุงเทพธนบุรี นอกจากนี้ยังกำหนดให้แบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครออกเป็น “เขต” โดยถือ เขตอ้าเงอเป็นหลัก และแบ่งพื้นที่เขตออกเป็น “แขวง” โดยถือเขตตำบลเป็นหลักตาม ความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๘

ฉะนั้น เพื่อกำหนดให้การปกรองนครหลวงกรุงเทพธนบุรีทางคณะส่งเสริมและการ ปกรองอ้าเงอ ตำบลในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ได้มีชื่อจำนวนและเขตปกรองแต่ละชั้น โดยอนุโลมตามชื่อจำนวนและเขตบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสมควรตราภูมิภาคฉบับนี้ขึ้น

๕. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมาน ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๖) คือ เนื่องจากฝ่ายราชอาณาจักร ได้แยกอ้าเงอมาเป็นเขต ๑๐ จังหวัด ๑๐ อำเภอ ๑๐ ตำบล อ้าเงอนิคมคำสร้อย กิ่งอ้าเงอดงหลวง และกิ่งอ้าเงอว่านใหญ่ ออกจาก การ ปกรองจังหวัดนครพนม แล้วรวมตัวเป็นจังหวัดมุกดาหาร ตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัด มุกดาหาร พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยที่ อ้าเงอและกิ่งอ้าเงอดังกล่าวข้างต้นเคยรวมอยู่ในเขต ปกรองจังหวัดนครพนม ซึ่งรวมอยู่ในเขตปกรองคณะส่งเสริมภาค ๑๐ จึงสมควรรวม จังหวัดมุกดาหาร เข้าอยู่ในเขตปกรองคณะส่งเสริมภาค ๑๐ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับฝ่าย ราชอาณาจักร โดยแก้ไขเพิ่มเติมความในข้อ ๓ วาระคร ๒ แห่งกฎหมายเดรสมาน ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ฉบับที่ตราไว้ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๕ ว่าด้วยจำนวน และเขตปกรองคณะส่งเสริมส่วนภูมิภาค

ก្រុមហេត្យសាគម
ฉบับទី ៤ (ព.ស. ២៥០៦)^១
វាំដើរបើយនករកក្រង់គណៈសង្គ
នៃក្រុមហេត្យសាគម (ព.ស. ២៥១៥)^២ (ព.ស. ២៥២១)^៣

អាម័យខ្លាតោតាមគាន់និងមាត្រា ១៥ និងមាត្រា ២០ នៅព្រះរាជបាសូលូតិគណៈសង្គ
ព.ស. ២៥០៥ មេដើរបើយនករកក្រង់គណៈសង្គ នៃក្រុមហេត្យសាគម និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់

ខែ ១ ក្រុមហេត្យសាគមនេះឱ្យឈរថា “ក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥) និងក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥២១)

ខែ ២ ក្រុមហេត្យសាគមនេះ ឱ្យឈរថា ក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥) និងក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥២១)

ខែ ៣ តួនាទីនៃក្រុមហេត្យសាគមនេះ ឱ្យឈរថា ក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥) និងក្រុមហេត្យសាគម នៃក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥២១)

^១ ក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥០៦)

^២ ក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥) និងក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥១៥)

^៣ ក្រុមហេត្យសាគម ជាបន្ទាន់ ព.ស. ២៥២១)

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ การปักครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น ให้มีเจ้าคณะมหา尼กายและเจ้าคณะธรรมยุต ปักครองบังคับบัญชาด้วยพระภิกษุสามเณรในนิกายนั้น ๆ

หมวด ๒

ระเบียบการปักครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง

ข้อ ๕ วิธีดำเนินการเพื่อความเรียบร้อยดีงาม วิธีดำเนินการศาสนศึกษาและศึกษาสงเคราะห์ วิธีดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนา วิธีดำเนินการสาธารณูปการและสาธารณสุข เอื้อประโยชน์แก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์แก่การปักครองคณะสงฆ์ ตามความในข้อ ๔ และเพื่อแบ่งเบาภาระของมหาเถรสมาคม ให้มีเจ้าคณะใหญ่ป្រឹបติดหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์ในนิกายนั้น ๆ ในเขตปักครองคณะสงฆ์ ดังนี้

(១) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง ป្រឹបติดหน้าที่ในเขตปักครองคณะสงฆ์ ภาค ១ ภาค ២ ภาค ៣ ภาค ១៣ ภาค ១៤ และภาค ១៥

(២) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ ป្រឹបติดหน้าที่ในเขตปักครองคณะสงฆ์ ภาค ៤ ภาค ៥ ภาค ៦ และภาค ៧

(៣) เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก ป្រឹបติดหน้าที่ในเขตปักครองคณะสงฆ์ ภาค ៨ ภาค ៩ ภาค ១០ ภาค ១១ และภาค ១២

(៤) เจ้าคณะใหญ่หนใต้ ป្រឹបติดหน้าที่ในเขตปักครองคณะสงฆ์ ภาค ១៦ ภาค ១៧ และภาค ១៨

(៥) เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต ป្រឹបติดหน้าที่ในเขตปักครองคณะสงฆ์ธรรมยุตทุกภาค

สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่และทรงมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ป្រឹបติดตามติของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๓ เจ้าคณะใหญ่พันจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) นรណภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) สมเด็จพระสังฆราชทรงมีพระบัญชาให้ออกตามมติมหาเถรสมาคม

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่ ให้มีลักษณะเจ้าคณะใหญ่ ๒ รูป ทำหน้าที่การเลขานุการ

หมวด ๓

ระเบียบการปกครองคณะส่งเสริมส่วนภูมิภาค

ส่วนที่ ๑

ภาค

ข้อ ๕ เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะส่งเสริม ในเขตภาคของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะส่งเสริมให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฏหมาย กฏหมายการเดินทาง ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยด้าน การศาสนาศึกษา การศึกษาสังเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสังเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วินิจฉัยการลงนิคกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์ คำสั่ง หรือคำวินิจฉัย ชั้นจังหวัด

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัด ให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาสตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราซึ่งแน่นำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

ข้อ ๑๐^๔ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะภาคไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะใหญ่แต่งตั้งรองเจ้าคณะภาครักษาการแทนเจ้าคณะภาค ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะภาค หรือรองเจ้าคณะภาคไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปไดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะภาค แล้วรายงานให้มหาเถรสมาคมทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะภาค เมื่อได้ปฏิบัติตามความในวรรคต้นแล้ว ให้เจ้าคณะใหญ่ดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค ภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาค มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะภาค

ข้อ ๑๑ รองเจ้าคณะภาคเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะภาค มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะภาคมอบหมาย

ข้อ ๑๒ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะภาคและรองเจ้าคณะภาค ให้มี เลขานุการเจ้าคณะภาค และเลขานุกรองเจ้าคณะภาค ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๒

จังหวัด

ข้อ ๑๓^๕ เจ้าคณะจังหวัด หมายถึงเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และเจ้าคณะจังหวัดนอกจากรกรุงเทพมหานคร

รองเจ้าคณะจังหวัด หมายถึงรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และรองเจ้าคณะจังหวัดนอกจากรกรุงเทพมหานคร

^๔ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายเดรสามาคม ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

^๕ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายเดรสามาคม ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) และให้ใช้ความใหม่แทนในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๓ ทวิ ดังที่พิมพ์ไว้นี้

อนึ่ง กฎหมายเดรสามาคม ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อ ๔ ให้เปลี่ยนชื่อตัวแทนเจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าคณะครหลวงกรุงเทพธนบุรี และรองเจ้าคณะครหลวงกรุงเทพธนบุรี เป็นเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่มีข้อความกล่าวถึงเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด ที่ปรากฏอยู่ใน กฎหมายเดรสมາคนี้ และกฎหมายเดรสมາค ข้อบังคับมหาเดรสมາค ระเบียบมหาเดรสมາค คำสั่ง มหาเดรสมາค อื่น ๆ สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้หมายถึงเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และรองเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๑๓ ทวิ เจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ปกคล้องคณะส่งฟ์ในเขตจังหวัด ของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกคล้องคณะส่งฟ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎหมายเดรสมາค ข้อบังคับ หรือระเบียบมหาเดรสมາค คำสั่งมหาเดรสมາค และ พระบัญชาสมเด็จพระลังษาราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเห็นชอบ

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยด้าน การศาสนาศึกษา การศึกษาสังเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสุข เศรษฐกิจ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าคณะอำเภอ

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ

---

(๕) เจ้าคณะอำเภอและรองเจ้าคณะอำเภอในกรุงเทพมหานคร เป็นเจ้าคณะเขตและรองเจ้า คณะเขต

(๖) เจ้าคณะตำบลและรองเจ้าคณะตำบลในกรุงเทพมหานคร เป็นเจ้าคณะแขวงและรองเจ้า คณะแขวง

ในกรณีที่มีข้อความกล่าวถึงเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะ อำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายเดรสมາคนี้ หรือกฎหมายเดรสมາค ข้อบังคับมหาเดรสมາค ระเบียบมหาเดรสมາค คำสั่งมหาเดรสมາค อื่น ๆ สำหรับนครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี ให้หมายถึง เจ้าคณะผู้ปกครองส่งฟ์ในกรุงเทพมหานคร ที่เปลี่ยนชื่อใหม่ตามในวรคต้นแล้ว แต่กรณี

ฉะนั้น ตำแหน่งเจ้าคณะผู้ปกครองส่งฟ์ในนครหลวงกรุงเทพธนบุรีที่กล่าวถึงในกฎหมายเดร สมາคนี้ จึงได้ใช้ชื่อเจ้าคณะผู้ปกครองส่งฟ์ในกรุงเทพมหานคร ที่เปลี่ยนชื่อใหม่ดังที่พิมพไว้นี้

(๔) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาสตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตนและตรวจตราซึ่งแน่นำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

ข้อ ๑๔ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัด รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด ถ้าไม่มีรองเจ้า คณะจังหวัดหรือรองเจ้าคณะจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด และรายงานให้เจ้าคณะใหญ่ทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะจังหวัด เมื่อได้ปฏิบัติตามความในวรคตันแล้ว ให้เจ้าคณะภาค ดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะจังหวัด

ข้อ ๑๕ รองเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่ เจ้าคณะจังหวัดมอบหมาย

ข้อ ๑๖ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด ให้มีเลขาธุการ เจ้าคณะจังหวัด ทำหน้าที่การเลขาธุการ

ส่วนที่ ๓

อำเภอ

ข้อ ๑๗ เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎหมายเดรสามาค ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเดรสามาค คำสั่งมหาเดรสามาค พระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเนื่องตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศานศึกษา การศึกษาสังเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสุขสangเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง หรือ คำวินิจฉัยของเจ้าคณะตำบล

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ

(๔) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาสตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราซึ่งจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

ข้อ ๑๘ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะอำเภอไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ หรือรองเจ้าคณะอำเภอไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ แล้วรายงานให้เจ้าคณะภาคทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะอำเภอ เมื่อได้ปฏิบัติตามความในวรรคดันแล้ว ให้เจ้าคณะจังหวัดดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๙ รองเจ้าคณะอำเภอเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะอำเภอมอบหมาย

ข้อ ๒๐ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ ให้มีเลขาธุการเจ้าคณะอำเภอ ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๔

ตำบล

ข้อ ๒๑ เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎหมายการสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหนีอตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยด้าน การศาสนาศึกษา การศึกษาสังเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสังเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าอาวาส

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาส และพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราซึ่งแน่นำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

ข้อ ๒๒ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าคณะตำบลไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้เจ้าคณะอำเภอแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบลรักษาการแทนเจ้าคณะตำบล ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะตำบล หรือรองเจ้าคณะตำบลไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะตำบล แล้วรายงานให้เจ้าคณะจังหวัดทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะตำบลเมื่อได้ปฏิบัติตามความในวรรคต้นแล้วให้เจ้าคณะอำเภอดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลภายใต้เวลาไม่เกินหนึ่งปี

ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบล มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะตำบล

ข้อ ๒๓ รองเจ้าคณะตำบลเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะตำบลมอบหมาย

หมวด ๔ บทเบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๔ เพื่อยกย่องเชิดชูเจ้าคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยความเรียบร้อยหรือเพื่อช่วยการคณะส่งเสริมครั้งคราว เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะให้มีที่ปรึกษาของเจ้าคณะในส่วนภูมิภาคชั้นได้ ๑ ด้วยก็ได้

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอธิราชศักดิ์ญาณ

สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ .-

๑. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายการค้าส่งเสริมและกฏหมายการค้าฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) คือเนื่องจากการปกครองคณะส่งเสริมและกฏหมายการค้าส่วนกลาง อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๙ เป็นกิจการที่มีคุณภาพและปริมาณอย่างกว้างขวางมาก เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าว ได้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย จึงสมควรวางแผนเบี่ยงเบ็ดสร้างแรงจูงใจให้กิจการในหน้าที่ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อสะดวกแก่การดำเนินงานทั้งในส่วนกลางตลอดถึงส่วนภูมิภาคด้วย นอกจากนี้สมควรจัดระเบียบให้มีเจ้าคณะใหญ่เป็นผู้ช่วยมหาเถรสมาคม อีกส่วนหนึ่ง เพื่อรับภาระปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะส่งเสริมและกฏหมายการค้า ตามที่มหาเถรสมาคมจะได้แต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติโดยสมควรแก่พุทธิการณ์

ส่วนการปกครองคณะส่งเสริมและกฏหมายการค้า ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ นั้น ปรากฏว่ายังมิได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะแต่ละชั้นไว้ จึงสมควรวางแผนเบี่ยงเบ็ดกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะแต่ละชั้น ให้มีการประสานงานกันโดยเรียบร้อย และกำหนดให้มีที่ปรึกษาของเจ้าคณะกับให้มีเจ้าหน้าที่การเลขานุการของเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะชั้นภาค ชั้นจังหวัด และชั้นอำเภอตัวย เพื่อความเหมาะสมแก่ปริมาณแห่งกิจการในหน้าที่ของเจ้าคณะชั้นนั้น ๆ

๒. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายการค้าส่งเสริมและกฏหมายการค้าฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) คือเนื่องจากมหาเถรสมาคมได้ตรากฎหมายการค้าส่งเสริมและกฏหมายการค้าฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะส่งเสริมและกฏหมายการค้า ให้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี เป็นหนึ่งจังหวัด เรียกว่าจังหวัดกรุงเทพธนบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙ จึงสมควรกำหนดความหมายคำว่า “เจ้าคณะจังหวัด” และ “รองเจ้าคณะจังหวัด” ตามที่ตราไว้ในกฎหมายการค้าส่งเสริมและกฏหมายการค้า ข้อบังคับมหาเถรสมาคม ระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคมอื่น ๆ

๓. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายการค้าส่งเสริมและกฏหมายการค้าฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) คือ

(๑) เนื่องจากความในข้อ ๑๐ วรรค ๑ แห่งกฎหมายการค้าส่งเสริมและกฏหมายการค้าฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะส่งเสริมและกฏหมายการค้า กำหนดวิธีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะภาคไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยให้

เจ้าคณะใหญ่ปธนบดีที่เจ้าคณะภาค หรือจะแต่งตั้งพระภิกษุรูปได้รูปหนึ่งที่เห็นสมควรให้รักษาการแทนเจ้าคณะภาคก็ได้ ทั้งนี้ มิได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งรองเจ้าคณะภาคให้รักษาการแทนเจ้าคณะภาคไว้ด้วย เพราะในขณะนั้นยังไม่มีการแต่งตั้งรองเจ้าคณะภาค บัดนี้ทางคณะสงฆ์ได้แต่งตั้งรองเจ้าคณะภาคทุกภาคแล้ว

จึงสมควรแก้ไขวิธีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ตามกฎหมายการสมานดังกล่าวข้างต้น โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งรองเจ้าคณะภาค รักษาการแทนเจ้าคณะภาคไว้ด้วย เพื่อมิให้เป็นการลักษันกับการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือรองเจ้าคณะในตำแหน่งอื่น ๆ

(๒) เนื่องจากทางคณะสงฆ์ได้ตรากฎหมายการสมาน เป็นอนุสูตรหัวใจ กรุงเทพ ชนบุรี เป็นกรุงเทพมหานคร เป็นอนุสูตรหัวใจ สำหรับใช้ในกรุงเทพฯ ตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว จึงสมควรตรากฎหมายการสมานฉบับนี้ขึ้น เพื่อเปลี่ยนชื่อตำแหน่งของเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์แต่ละชั้นในกรุงเทพมหานคร โดยนัยเดียวกัน

ก្រែមហាថេរស្មាគ
ฉบับទី ៥ (ព.ស. ២៥០៦)^០
វាំដើយការແព់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ
និងក្រែកក្រោម (ព.ស. ២៥០៨)^២ (ព.ស. ២៥១១)^៣

អាសីយ៉ានាជាមានគាន់នៅមាត្រា ១៨ និងមាត្រា ២៣ នៃព្រះរាជបាលុយតិចនេះសង្គម
ព.ស. ២៥០៥ នាទេស្មាគ ទរកក្រែមហាថេរស្មាគ វិញ ដឱងតែវិញ

ខ៉ូ ១ ក្រែមហាថេរស្មាគនឹងឱ្យការ “ក្រែមហាថេរស្មាគ ฉบับទី ៥ (ព.ស. ២៥០៦)
វាំដើយការແព់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ”

ខ៉ូ ២ ក្រែមហាថេរស្មាគនឹង ឱ្យឱ្យបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៦
គឺជាផ្លូវការ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៧

ខ៉ូ ៣ ព័ៃកណែនពរស់នាយការ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៧
និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៨ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ
នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៩ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥១០

^០ ព្រះរាជការ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៦

^១ ព្រះរាជការ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ១១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥០៨

^២ ព្រះរាជការ និងការបង្កប់ព័ៃកណែនពរស់នាយការ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២៥១០

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎหมายเดรสามາคมนี้ พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่ง^๑ ปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าคณะภาค	รองเจ้าคณะภาค
๒. เจ้าคณะจังหวัด	รองเจ้าคณะจังหวัด
๓. เจ้าคณะอำเภอ	รองเจ้าคณะอำเภอ
๔. เจ้าคณะตำบล	รองเจ้าคณะตำบล
๕. เจ้าอาวาส	รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ส่วนตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น จะได้มีระเบียบหมายเดรสามากมกำหนดเทียบกับตำแหน่งที่กล่าวแล้ว

ข้อ ๕ พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ถือว่าเป็นพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวตามกฎหมายเดรสามากมนี้

ส่วนผู้รักษาการแทนในหน้าที่ของตำแหน่งดังกล่าวในวรรคต้น ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ถือว่าเป็นผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ

หมวด ๒

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

ข้อ ๖ พระภิกษุจะดำรงตำแหน่งตามความในข้อ ๔ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ดังต่อไปนี้

- (๑) มีพระราชสมควรแก่ตำแหน่ง
- (๒) มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
- (๓) มีความประพฤตireียบร้อยตามพระธรรมวินัย
- (๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์

(๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟื้นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อรัง หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ

(๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน

(๗) ไม่เคยถูกถอนออกหรือถูกปลดจากตำแหน่งได้ เพราะความผิดมาก่อน

ส่วนที่ ๑

เจ้าคณะภาค

ข้อ ๗ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉลียวะจึ้งส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพัน ๑๐ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี หรือ

(๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ

(๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือ

(๕) เป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอก หรือเป็นเบรียญธรรม ๙

ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๑) (๓) (๔) หรือ (๕) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี

ข้อ ๘ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่ พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๗ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้ง

เจ้าคณะภาคอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๙ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะภาค ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๘ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๐ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขาธุการเจ้าคณะภาค หรือเลขาธุกรองเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขาธุการดังกล่าวในวรรคต้น ให้เจ้าคณะภาค หรือรองเจ้าคณะภาค แล้วแต่กรณี พิจารณาแต่งตั้ง

เลขาธุการดังกล่าวในวรคสอง พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือ
ผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้ง หรือให้พ้นจากหน้าที่แล้ว ให้รายงานเจ้าคณะใหญ่เพื่อทราบ

ส่วนที่ ๒

เจ้าคณะจังหวัด

ข้อ ๑๑ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีก
ส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพรรษาพัน ๑๐ กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปีหรือ
- (๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ
- (๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์
โภชีขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้ หรือได้
แต่ไม่เหมาะสม สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงพิจารณาผ่อนผันได้ เฉพาะกรณี

ข้อ ๑๒^๔ 在การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใต้ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือก
พระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๑ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชา
แต่งตั้งตามมติของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๓ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัด ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม

ข้อ ๑๔ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขาธุการเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติตามความ
ในข้อ ๖ โดยอนุโลม

^๔ ความเดิมถูกยกเลิกโดยกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) ข้อ ๓ และ
ให้ใช้ข้อความใหม่ดังที่พิมพ์ไว้นี้แล้ว

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง
เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดพ้นจากหน้าที่ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่หรือผู้แต่งตั้ง
พ้นจากตำแหน่ง
เมื่อมีการแต่งตั้งหรือให้พ้นจากหน้าที่แล้ว ให้รายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

ส่วนที่ ๓

เจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๕ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะ
อีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพระชานิน্দรา ๕ และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอตั้งแต่มาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี หรือ
- (๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอตั้งแต่มาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ
- (๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป
หรือ เป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๕ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่
เหมาะสม เจ้าคณะภาคอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๑๖ ใน การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้น คัดเลือก
พระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๕ เสนอเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง โดย
อนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๑๗ ใน การแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๑๖ มาใช้บังคับ
โดยอนุโลม

ข้อ ๑๘ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอต้องมีคุณสมบัติตามความในข้อ
๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะอำเภอ ให้เจ้าคณะอำเภอพิจารณาแต่งตั้ง
เลขานุการเจ้าคณะอำเภอพ้นจากหน้าที่ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่หรือผู้แต่งตั้ง
พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือให้พ้นจากหน้าที่แล้ว ให้รายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อทราบ

ส่วนที่ ๔

เจ้าคณะตำบล

ข้อ ๑๙ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีก ส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพระราชพัน ๕ และ
- (๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี หรือ
- (๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ
- (๔) เป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์หรือเป็นพระคณาจารย์หรือเป็นเปรียญหรือ เป็นนักธรรมชั้นเอก

ข้อ ๒๐ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอนั้น คัดเลือก พระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๙ เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้ แต่งตั้งแล้ว ให้รายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

ข้อ ๒๑ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบล ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๒๐ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

ส่วนที่ ๕

เจ้าอาวาส

ข้อ ๒๒ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีก ส่วนหนึ่ง ดังนี้

- (๑) มีพระราชพัน ๕ และ
- (๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสstable ใน ถิ่นนั้น

ข้อ ๒๓ ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ ของเจ้าคณะตำบลนั้นกับเจ้าคณะอำเภอปรึกษาสงฆ์ และทายกทายิกาแห่งวัดนั้น พิจารณา คัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๒ ถ้าปรึกษาเห็นพ้องกันในพระภิกษุ รูปใดรูปหนึ่งก็ได้ หรือเห็นแตกต่างกันในพระภิกษุหลายรูปก็ได้ ให้เจ้าคณะอำเภอรายงาน

เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณา ถ้าเจ้าคณะจังหวัดเห็นสมควรในพระภิกษุรูปใด ก็ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปนั้นเป็นเจ้าอาวาส

ข้อ ๒๔ ใน การแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๒ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๒๕^๓ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ในกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพระราพัน ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกรียติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสсты และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราชนิกุล สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระราชาชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ ๒๕ ทวิ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ในจังหวัดอื่น นอกจังหวัดกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพระราพัน ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกรียติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสсты และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ ๒๕ ตรี ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ และข้อ ๒๔ หรือข้อ ๒๕ ทวิ แล้วแต่กรณี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อ呈มหาเถรสมาคมพิจารณา

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดอวตารมหลังตามความในข้อ ๒๕ หรือ ข้อ ๒๕ ทวี แล้วแต่กรณี ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการตามความในวรรคต้น

ข้อ ๒๕ จัตวา ใน การแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอวตารมหลัง ให้เจ้าอาวาสวัดอวตารมหลังนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ และข้อ ๒๒ และระบุหน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม

ข้อ ๒๕ เปณฑ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอวตารมหลัง ตามมติมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๖ ที่ปรึกษาเจ้าคณะ

ข้อ ๒๖ การแต่งตั้งที่ปรึกษาเจ้าคณะตามความในข้อ ๒๕ แห่งกฎหมายการสมาน ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสংশ্ল. ให้เป็นไปตามมติมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๗ เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๗ เมื่อได้มีการแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งตามความในหมวด ๑ แห่งกฎหมายการสมานนี้แล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งแจ้งให้กรรมการศาสนาทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง

หมวด ๓

การพันจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

ข้อ ๒๘ พระสังฆาธิการพันจากตำแหน่งหน้าที่ เมื่อ

- (๑) ถึงมรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

(๓) ลาออก

- (๔) ย้ายสำนักที่อยู่ออกไปนอกเขตอำนาจหน้าที่
- (๕) ยกเป็นกิตติมศักดิ์
- (๖) รับตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้นไป หรือเป็นที่ปรึกษา
- (๗) ให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่
- (๘) ถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- (๙) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๒๙ พระสังฆาธิการรูปได้ประஸค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ ก็ย่อมทำได้ เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้พิจารณาอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๓๐ ในกรณีที่พระสังฆาธิการทุกตำแหน่ง เว้นเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค ย้ายสำนักออกไปนอกเขตอำนาจหน้าที่ของตนโดยได้รับอนุญาต หรือคำสั่งของผู้มีอำนาจแต่งตั้งพระสังฆาธิการรูปนั้นย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่นั้น เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเดิม

ข้อ ๓๑ พระสังฆาธิการรูปได้ดำรงตำแหน่งหน้าที่โดยเรียบร้อยตลอดมาจนถึงราศุพลภาพ หรือพิการ สมควรได้รับการปลดเปลื้องภาระเพื่อพักผ่อนหรือรักษาตัว ก็ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณายกเป็นกิตติมศักดิ์

ข้อ ๓๒^๖ ในกรณีที่พระสังฆาธิการ ตั้งแต่ตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลขึ้นไป ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการสูงขึ้นกว่าเดิม พระสังฆาธิการรูปนั้นย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิม เว้นแต่ในกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๓๓ การให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งกระทำได้ ในกรณีที่พระสังฆาธิการหย่อนความสามารถด้วยเหตุใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตน

ข้อ ๓๔ การปลดและการถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ให้เป็นไปตามที่บัญญัตไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎหมายเดรสมາคมนี้

^๖ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๔ แห่งกฎหมายเดรสมາคม ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) และให้ใช้ความใหม่แทนดังที่พิมพ์ไว้นี้

ข้อ ๓๕ เมื่อพระสังฆาธิการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความในข้อ ๒๖ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งภายใน ๓๐ วัน และให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งแจ้งให้กรรมการศาสนาทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

หมวด ๔

จริยาระสังฆาธิการ

ส่วนที่ ๑

จริยา

ข้อ ๓๖ พระสังฆาธิการต้องเคราะห์เพื่อเป็นต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ก្នកกระทรวง กฎหมายเดรสมາคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งของมหาเถร สมาคม สังฆและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

ข้อ ๓๗ พระสังฆาธิการ ต้องเชือฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่ง โดยชอบด้วยหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นจะเสนอความเห็นทัดทานเป็นลายลักษณ์ อักษรก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยด่วน และเมื่อได้ทัดทานดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่ผู้สั่งมิได้สั่งถอน หรือแก้คำสั่นนั้น ถ้าคำสั่นนั้นไม่ผิดพระธรรมวินัยต้องปฏิบัติตามแล้วรายงานจนถึงผู้สั่ง

ในการณ์ที่มีการทัดทานคำสั่งดังกล่าวในวรคตัน ให้ผู้สั่งรายงานพฤติการณ์ทั้งหมด ไปยังผู้บังคับบัญชาเนื้อตนเพื่อพิจารณาสั่งการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามมิให้ทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเนื้อตน เว้นแต่จะได้รับ อนุญาตพิเศษชั่วครั้งคราว

ข้อ ๓๘ พระสังฆาธิการ ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังมิให้เกิดความ เสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร

ข้อ ๓๙ พระสังฆาธิการ ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ ในทางที่ไม่สมควร

ข้อ ๔๐ พระสังฆาธิการ ต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชาเนื้อตน และผู้อื่น ในปกรอง

ข้อ ๔๑ พระสังฆาธิการ ต้องรักษาล่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ

ข้อ ๔๒ พระสังฆาธิการ ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา

ข้อ ๔๓ พระสังฆาธิการ ต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่เปิดเผย

ส่วนที่ ๒

การรักษาจริยา

ข้อ ๔๔ ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่ควบคุมดูแลแนะนำเชื่อมหรือสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชาปฏิบัติตามจริยาโดยเคร่งครัด

ถ้าผู้บังคับบัญชาฐานะว่า ผู้อยู่ในบังคับบัญชาละเมิดจริยาต้องพิจารณาว่า ความละเมิดของผู้อยู่ในบังคับบัญชาคราวปัจจุบันนี้ อยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้ก็ให้สั่งลงโทษ และรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเห็นอ่อน

ถ้าเห็นว่า ความละเมิดนั้นควรจะลงโทษหนักกว่าที่ตนมีอำนาจจะลงโทษได้ ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาเห็นอ่อนขึ้นไป เพื่อพิจารณาลงโทษตามสมควร

ผู้บังคับบัญชาใดได้ไม่จัดการลงโทษผู้อยู่ในบังคับบัญชาที่ละเมิดจริยา หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาคราวปัจจุบันนี้ละเมิดจริยา

ข้อ ๔๕ พระสังฆาธิการรูปได้ถูกผู้บังคับบัญชาลั่งลงโทษฐานละเมิดจริยาต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษไม่เป็นธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในระเบียบมหาเดรสมາคว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง

ส่วนที่ ๓

การละเมิดจริยา

ข้อ ๔๖ พระสังฆาธิการรูปได้ประพฤติละเมิดจริยา ต้องได้รับโทษฐานละเมิดจริยาอย่างโดยอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ถอนถอนจากตำแหน่งหน้าที่
- (๒) ปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- (๓) ตำแหน่งไทย
- (๔) ภาคทัณฑ์

ข้อ ๔๗ การถอนถอนจากตำแหน่งหน้าที่นี้ จะทำได้ต่อเมื่อพระสังฆาธิการจะเมิด
จริยาอย่างร้ายแรง แม้ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุจริตต่อหน้าที่
- (๒) ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเกินกว่า ๓๐ วัน
- (๓) ขัดคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสংশ্র และการขัดคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้
เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสংশ্র
- (๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
แก่การคณะสংশ্র
- (๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ในการณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้
สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งถอนถอนจากตำแหน่ง
หน้าที่ได้

ข้อ ๔๘ พระสังฆาธิการรูปได้ต้องอธิกรณ์ หรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา และ
อยู่ในระหว่างพิจารณาвинิจฉัย หรือมีกรณีต้องหาว่าละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง และอยู่ใน
ระหว่างสอบสวน ถ้าผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดเห็นว่า จะให้คงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ในระหว่าง
พิจารณาหรือสอบสวนจะเป็นการเสียหายแก่การคณะสংশ্র จะสั่งให้พักจากตำแหน่งหน้าที่ก็ได้

การให้พักจากตำแหน่งหน้าที่นั้น ให้พักตลอดเวลาที่พิจารณาหรือสอบสวน เมื่อ
พิจารณาหรือสอบสวนเสร็จแล้ว ถ้าปรากฏว่าพระสังฆาธิการที่ถูกสั่งให้พักนั้นไม่มีความผิด
และไม่มีมลทินความผิดเลย ผู้บังคับบัญชาผู้สั่งให้พักต้องสั่งให้พระสังฆาธิการรูปนั้นกลับ
ตำแหน่งเดิม

เมื่อได้สั่งพักจากตำแหน่งหน้าที่หรือสั่งให้กลับตำแหน่งเดิมแล้วให้รายงานโดย
ลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง และแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน
นับแต่วันสั่ง

แต่ถ้าปรากฏว่า ถึงแม้การพิจารณาหรือสอบสวนจะไม่ได้ความสतย์ ว่าได้กระทำผิดแต่มีผลทินหรือมัวหมอง ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณา ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับหน้าที่อีกอาจเสียหายแก่การคณะส่งเสริมฯ ก็สั่งปลดจากตำแหน่งหน้าที่ได้

ข้อ ๔๙ การดำเนินโทษนั้น จะกระทำได้ต่อเมื่อพระสังฆาธิการรูปได้ละเมิดจริยาซึ่งไม่ร้ายแรงถึงกับถอดถอน หรือปลดจากตำแหน่งหน้าที่ มีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นควรประนีในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งตำแหน่งโทษ โดยแสดงความผิดของพระสังฆาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทันทีบนไว้ด้วยก็ได้

การดำเนินโทษเช่นนี้ ให้มีการทำหนดไม่เกินสามปีนับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่าพระสังฆาธิการรูปนั้น กลับปฏิบัติในทางการคณะส่งเสริมฯ พอกว่าแล้วจะสั่งลงล้างการทำหนนโทษก่อนครบกำหนดก็ได้ หากในระหว่างกำหนดที่สั่งลงโทษไว้พระสังฆาธิการรูปนั้นละเมิดจริยาในกรณีเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันซ้ำอีก ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง

ข้อ ๕๐ กรณีดังกล่าวแล้วในข้อ ๔๙ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่ายังไม่ควรลงโทษถึงดำเนินโทษ ควรลงโทษเพียงภาคทัณฑ์ ก็ให้มีอำนาจลงโทษาภาคทัณฑ์ได้ โดยแสดงความผิดของพระสังฆาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทันทีบนไว้ด้วยก็ได้

การลงโทษาภาคทัณฑ์ ให้มีกำหนดไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่า พระสังฆาธิการรูปนั้นกลับปฏิบัติในทางการคณะส่งเสริมฯ พอกว่าแล้วจะสั่งลงล้างการทำภาคทัณฑ์ก่อนครบกำหนดก็ได้ หากในระหว่างกำหนดที่สั่งลงโทษไว้พระสังฆาธิการรูปนั้นละเมิดจริยาอีก ให้ลงโทษสถานอื่นถัดขึ้นไปตามคราวแก่กรณี

ข้อ ๕๑ เมื่อได้มีการลงโทษตามข้อ ๔๙ หรือข้อ ๕๐ แล้ว ให้ผู้สั่งลงโทษรายงานผู้บังคับบัญชาเห็นอ่อนทราบ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอธิราชวงศ์ศรราม

สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :-

๑. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสามาค ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) คือเนื่องด้วย การปกครองคณะสงฆ์อันอยู่ในหน้าที่ของเจ้าอาวาส และเจ้าคณะชั้นต่าง ๆ ตามลำดับ จะบังเกิด ผลสมบูรณ์มีความเจริญรุ่งเรืองหรือบกพร่องเสียหายแก่คณะสงฆ์ ย่อมอาศัยคุณสมบัติของ ผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญ

ฉะนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส เจ้าคณะและผู้รักษาการแทน จึงสมควร กำหนดโดยถือ ความรู้ความสามารถและความประพฤติเป็นหลักในการคัดเลือก สำหรับวิธีการ แต่งตั้งควรจะต้องผ่านการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาโดยรอบครอบตามลำดับชั้น เพื่อให้ได้ ผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง

ส่วนการถอดถอนนั้น สมควรกำหนดให้มีจิราพระสังฆาริการไว้เป็นหลักปฏิบัติของ พระสังฆาริการและเป็นหลักควบคุม ลงโทษแก่พระสังฆาริการผู้ประพฤติมิชอบ สำหรับวิธีการ ลงโทษ ก็ควรจะได้ผ่านการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาโดยรอบครอบตามลำดับชั้นเช่นเดียวกับการ แต่งตั้ง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษกับเป็นทางร่วมมือกันปราบปรามและป้องกัน ความประพฤติมิชอบของผู้ปกครองสงฆ์ อันจะนำความเสียหายมาสู่คณะสงฆ์และพระศาสนา

๒. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสามาค ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๙) คือ เนื่องจากหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด ใน การพิจารณาคัดเลือกคุณสมบัติของพระภิกษุผู้จะดำรง ตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อมาเดรสมามพิจารณา ตามความในข้อ ๕ แห่งระเบียบมหาเดรสมาม กำหนดวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๐๗ นั้นปรากฏว่ายังไม่สะดวกแก่การแต่งตั้งเจ้าอาวาส พระอารามหลวงในบางกรณี คือ ในกรณีที่พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง นั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย จึงสมควรแก้ไขให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาค ซึ่งเป็น ผู้บังคับบัญชาแทนเจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง

นอกจากนี้ วิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามที่วางไว้ในระเบียบมหาเดรสมามดังกล่าวนั้น สมควรรวมตราไว้ในกฎหมายเดรสมาม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาริการ โดยตราขึ้นเป็นกฎหมายเดรสมาม ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๙) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาริการ

๓. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมาม ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๒๑) คือ เนื่องจากวิธีการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัด ตามความในข้อ ๑๒ แห่งกฎหมายเดรสมาม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาริการ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาค เจ้าสังกัดพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้เสนอเจ้าคณะใหญ่ เพื่อนำ

พระบัญชาแต่งตั้ง ทั้งนี้โดยไม่ผ่านการพิจารณาของมหาเถรสมาคม และโดยที่เจ้าคณะจังหวัด มีภาระต้องรับผิดชอบปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตลอดเขตจังหวัด จัดเป็นตัวแทนงำคัญใน ส่วนภูมิภาคตัวแทนหนึ่งจึงสมควรแก้ไขวิธีการแต่งตั้งเสียใหม่ โดยให้ผ่านการพิจารณาของ มหาเถรสมาคมก่อน เพื่อมหาเถรสมาคมจะได้มีโอกาสควบคุมการแต่งตั้ง ตลอดถึงการอดดอน เจ้าคณะจังหวัดด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีการพ้นจากตัวแทนหน้าที่ของพระสังฆาธิการดังแต่ร่องเจ้าคณะตำบล ขึ้นไปตามความในข้อ ๓๒ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ นั้น ได้กำหนดให้พ้นจากตัวแทน หน้าที่ในเมื่อได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตัวแทนหน้าที่พระสังฆาธิการสูงกว่าเดิม ทั้งนี้ ควรจัดให้เป็น กรณีตามปกติโดยกำหนดข้อยกเว้นไว้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะในกรุงเทพมหานคร เพราะ กรุงเทพมหานครเป็นนครหลวงแห่งประเทศไทย ซึ่งมีบรรพชิตและคุณธรรมอยู่อย่างหนาแน่น ทั้งเป็นศูนย์รวมแห่งกิจกรรมคณะสงฆ์และการพิพากษา จึงควรผู้ปกครองคณะสงฆ์ใน กรุงเทพมหานคร จ่าต้องมีคุณสมบัติเป็น พิเศษ และในบางคราวอาจมีความจำเป็นต้องดำรง ตัวแทนหน้าที่พระสังฆาธิการหลายตำแหน่งเพื่อประโยชน์แก่ความเจริญรุ่งเรืองแห่งคณะสงฆ์ และพิพากษา

กฎมหาเถรสมาคม
ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖)^๑
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑)^{๒,๓}

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคม ตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายมหาเถรสมาคมนี้เรียกว่า “กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส”

ข้อ ๒ กฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในແດลงกรณ์
คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกบรรดาสังฆณัติ กติกาสงฆ์
กฎหมายค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ และระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์
ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายมหาเถร
สมาคมนี้

^๑ ประกาศในແດลงกรณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๒ ตอน ๑ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๐๖

^๒ ประกาศในແດลงกรณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๕๖ ตอนที่ ๑๒ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๑

^๓ ยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ประกาศในແດลงกรณ์คณะสงฆ์
เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๗ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓

ข้อ ๔^๙ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาส และจะแต่งตั้งเจ้าอาวาสทันทีมิได้ ให้เจ้าคณะตำบล แต่งตั้งรองเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีรองเจ้าอาวาสรือรองเจ้าอาวาส ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มี ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใด รูปหนึ่งที่เห็นสมควรเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แต่ถ้ามีรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วย เจ้าอาวาสหลายรูป ให้แต่งตั้งรูปใดรูปหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และรับรายงาน โดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม

ถ้าเป็นพระอaramหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตาม ความในวรรค ๑ และรับรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม และแจ้งให้กรมการศาสนา ทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

ในกรณีที่พระภิกษุผู้สมควรจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอaramหลวงนั้น เป็น เจ้าคณะจังหวัดหรือเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดอยู่ ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งเป็น ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และรับรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม และแจ้งให้ กรมการศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้แล้ว ให้เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะภาค และแต่กรณี ดำเนินการเพื่อให้มีการ แต่งตั้งเจ้าอาวาสภายใต้เวลาไม่เกินหนึ่งปี

ในท้องถิ่นที่กันดาร และยังไม่มีหรือหาพระภิกษุมีพรหษาพัน ๕ มิได้ ให้มี ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเกินหนึ่งปีได้ เมื่อมีพระภิกษุพรหษาพัน ๕ และ ให้ดำเนินการ ตามความในวรรค ๔

ข้อ ๕ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้ เจ้าคณะตำบลด้วยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วย เจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ตาม ข้อเสนอของเจ้าอาวาส และรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

^๙ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๓ แห่งกฎหมายเดรสมacula ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) ใช้ความ ในมีแทนแล้ว

ข้อ ๖ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อยู่ และไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วครั้งคราว ให้เจ้าอาวาสสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปไดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ถ้ามีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรคตันเป็นเวลาติดต่อกัน เกินกว่า ๓๐ วัน ให้เจ้าอาวาสรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรคตันพ้นจากหน้าที่ ในเมื่อเจ้าอาวาส กลับมาปฏิบัติหน้าที่ตามเดิม หรือสั่งให้พ้นจากหน้าที่

ข้อ ๗^๕ การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ทำเป็นหนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอธิราชศักดิ์ญาณ

สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ :-

๑. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) คือในกรณีที่ ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพื่อมิให้กิจการในอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ต้องสุดหยุดลง จำเป็นต้องมีผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเป็นการชั่วคราว

๒. เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) คือ เนื่องจากเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ตามความในข้อ ๔ และข้อ ๗ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) เพื่อให้สอดคล้อง ในทางปฏิบัติยิ่งขึ้น จึงแก้ไขเพิ่มเติมความในข้อ ๔ และข้อ ๗ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

^๕ ความเดิมถูกยกเลิกโดยข้อ ๔ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) ใช้ ความใหม่แทนแล้ว